



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

Titulus XXVIII. De Appellationibus, Recusationibus, & Relationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

dum litis per sententiam victori? *¶* distinguendo, an condemnatus sit in expensis ratione victoriae solum, an vero ratione contumaciae, vel retardati Processus. *Si primum*, condemnatio in expensas damna, & interesse non comprehendunt, nisi sententia se referat ad Instrumentum, in quo victus promisit solutionem cum omnibus damnis, & interesse. Sumitur ex *l. propevandum 13. §. sive autem 6. c. de Judic.* ubi victus victori in expensarum causa condemnandus dicitur, *quantum pro solitis expensis litium juraverit.* *Si secundum*, altera distinctio est adhibenda inter damna intrinseca, & extrinseca; nam priora ex tali sententia victus cum litis expensis tenetur reficere, non autem extrinseca, qualia sunt, quae victor passus est à latronibus, cum iter faceret ad locum Judicij. Gaill. *l. 1. obs. 151. n. 14.* Berlich. *concl. 78. cit. n. 96.* & duobus seqq. Wiest. *hic n. 154.* & sumitur ex *§. ecce enim 1. §.* Hæc autem *Inst. de pæn.*

tem. litig. l. sancimus 15. c. de Judic. l. non ignoret 4. c. de fruct. & lit. expens.

Quæritur 14. an casu, quo aut victus majori, in qua condemnatus est, aut victor earundem quantitate justo minori, quam fecerit, se gravatos queruntur, Judex taxationem revocare, & errorem corrigere valeat? *¶* interesse, an taxatio, & condemnatio facta sit per Sententiam interlocutoriam, an per definitivam: nam si per interlocutoriam, revocare taxationem, & corrigere errorem potest; non vero potest, si per definitivam, sed is, qui ita læsum se credit, confugere debet ad appellationis præsidium. Bartol. *in l. ab execute 4. c. de Appellat. n. 13.* Durand. *Specul. §. 6. cit. n. 3.* Berlich. *concl. 78. cit. n. 94.* Wiest. *hic n. 156. & 157.* Ratio est, quia definitivam revocare Judex non potest, potest Interlocutoriam, ut dictum est *n. 20. & 36.*

TITULUS XXVIII.

De Appellationibus, Recusationibus, & Relationibus.

Sententiae effectus, ne in rem judicatam transeat, suspendi triplici modo potest, Appellatione ad Tribunal superius, recusatione Judicis tanquam incompetentis, suspen-

si &c. & Relatione causæ ad Superiorem. Potissima difficultas est circa Appellationem: de qua sit

§. I.

SUMMARIUM.

De Appellationis Natura, & Causis, ob quas est introducta.

1. Appellationis definitio.
2. Definitio, & diversa acceptio Supplicationis.
3. Hujus differentia ab Appellatione.
4. Divisio istius in Judicalem, & Extrajudicalem.

5. Discrimen, & subdivisio illarum in Justam, Frustratoriam, & Frivolam.
6. Causæ, ob quas remedium Appellationis est introductum.

Quæritur 1. quid sit Appellatio? *¶* Appellatio, prout huc pertinet, est ab inferiore ad superiorem Judicem facta provocatio ratione gravaminis illati, vel inferendi. Ita communiter DD. cum Marant. *p. 6. de Ord. Judic. tit. de Appellat. n. 1.*

Dicitur 1. provocatio: quod ponitur loco generis; nam etiam imploratio officij Judicis, simplex querela, oblatio Libelli in prima instantia Provocatio dici possunt.

Dicitur 2. ab inferiore, videlicet vel Judice, vel alio, ut comprehendatur etiam Appellatio Extrajudicialis, quæ fit ab alijs, quam judicatis, ut ab electione, spoliatione &c.

Dicitur 3. ratione gravaminis illati, vel inferendi; nam ab utroque appellari potest judicialiter, vel extrajudicialiter.

Dicitur 4. ad Superiorem Judicem, non ad inferiorem, vel parem; quia par in parem, inferior in Superiorem Jurisdictionem non habet.

Quæritur 2. quid sit Supplicatio, & quomodo ab Appellatione differat? *¶* tripliciter Supplicatio accipitur. 1. Latissime pro quibuscumque precibus Judici directis sive ad Justitiam, sive ad gratiam impetrandam. Innoc. *in c. ex litteris 4. n. 3. V. supplicavit de in integr. restit.* 2. Late pro petitione restitutionis in integrum, quando præter læsionem allegatur causa probabilis e. g. imbecillitas ætatis, favor Ecclesiæ &c. ob quam Judex ex officio succurrere læso debeat, eumque restituere contra sententiam. Pirh. *hic n. 6.* 3. Strictè, quando allegata læsionem, seu gravamine, petitur, ut Princeps sententiam, contra quam ordinarium Appellatio-

lationis remedium non competit, ex mera gratia, & benignitate revideat, ac retractet. Marant. p. 6. tit. de appell. n. 13. Sic accepta Supplicatio, quamvis Appellationi valde similis sit, ab hac tamen plurimum differt.

3 Et 1. quidem differt, quia Appellatio suspendit executionem sententiæ; non item Supplicatio strictè sumpta, sed cautio præstari debet ab eo, pro quo lata est sententia de restitutione faciendâ, si supplicans causam obtinebit *Auth. que supplicatio c. de precib. Imperat. offer.* 2. Appellari debet intra decennium; supplicari etiam eo lapsò usque ad biennium, sed tunc executio procedit sine ulla satisfatione *Auth. cit.* 3. Appellatio fit ad alium Judicem superiorem; Supplicatio verò plerumque ad eundem, qui tulit sententiam, & à quo propter excellentiam non licet appellare. *Gloss. in Auth. cit. V. Præfatis.* 4. Appellatio est remedium ordinarium, & in Justitia fundatum, cum sit species quædam defensionis; Supplicatio verò est extraordinarium, & innoxium gratiæ meræ Principis. Marant. tit. cit. n. 18. 5. Appellari à quocunque gravamine, lite etiam pendente, potest; supplicari autem tantum post sententiam definitivam, non ante illam, nisi in certis causis *l. supplicare 2. C. ut lit. pend.* 6. Appellare victus à sententia definitiva bis potest; supplicare super eadem causa non nisi semel *l. si quis 5. C. de precib. Imp. offerend.* Videatur Marant. l. cit. à n. 12.

4 Quæritur 3. quod duplex sit Appellatio? 3. duplex est, Judicialis, & Extrajudicialis. *Judicialis* est, quæ interponitur ab Actibus Judicialibus, sive de ijs, quæ in Judicio veniunt, & circa istud accidunt. Interponi potest tempore triplici. 1. Ante contestationem litis, ut si terminum comparandi in Judicio nimis brevem Judex præscripserit. 2. Post illam, sed ante sententiam, qualis est, cum appellatur à Sententia Interlocutoria. 3. Post Sententiam definitivam, cum sc. ab hac, vel executione ejusdem fit Appellatio.

Appellatio Extrajudicialis fit ab actibus, vel decretis extrajudicialibus, quibus aliquis gravatur. Fieri potest dupliciter, nempe 1. à Judice inferiore extrajudicialiter procedente, v. g. in deferenda Tutela, danda possessione &c. 2. A quovis alio, etiam privato, si gravamen inferat, vel illaturus timetur v. g. in præsentatione, electione, collatione Beneficij, aut simili actu jam factò, aut etiam futuro, ne fiat.

Reijciunt aliqui divisionem istam, tanquam non satis consentaneam Juri Civili, à quo solum Appellationem Judicalem agnosci volunt. Sed si res accuratius ponderatur, in Jure utroque divisio ista fundamentum habet, Canonico quidem, dum appellationem concedit interponi posse in Electione, præ-

sentatione &c. ut patet ex *c. cum nobis 19. c. auditis 29. de elect. c. cum sit 5. c. constitutis 46. c. bone 51. h. tit. & c. concertationi 8. eod. in 6.* Civili autem *l. si quidem 1. §. si quis 1. Et tribus seqq. ff. quand. appelland. sit, & l. hi qui 7. C. h. tit.* ubi permittitur appellatio à delatione muneris Civilis, & publici.

Discrimen inter Appellationem Judicalem, & Extrajudicalem triplex assignatur. 1. Appellatio Judicialis est propriè Appellatio, Extrajudicialis impropiè: hinc in materia pœnali, & odiosa nomine Appellationis non comprehenditur. Alex. de Nevo in *c. cum sit cit. à n. 13. Pirh. hic n. 3. Wiest. n. 9.* 2. Judicialis supponit Judicium, & fit à solo Judice, ejusque gravamine, non inferendo, sed illato; Extrajudicialis autem non supponit Judicium cœptum, neque exigit necessariò, ut fiat à Judice, sed potest fieri etiam à parte, si ab hac gravamen inferatur, vel timeatur *c. constitutis, c. bone cit.* 3. Judicialis præterita suspendit, eaque pendente, acta invalida sunt, & per viam Attentati revocantur; non ita invalida sunt gesta, pendente Appellatione Extrajudiciali, nisi fortè ipsi appellationi repugnent. Haun. tom. 5. tr. 5. à n. 278.

Utraque hæc Appellatio subdividitur in Justam, & Rationabilem, Frustratoriam, & Frivolam. *Justa* est, si ex justa, & rationabili causa; *Frustratoria*, si tantum morandæ solutionis, & Judicij protrahendi causâ; *Frivola*, si ex levi causa, vel pro re minima interijciatur. Ex his solæ, quæ Rationabiles, & Justæ sunt, admitti debent à Judice, cæteræ tanquam temerariæ rejici, & appellans, non obstante tali sua appellatione, cogendus ad parendum Superiori *c. cum parati 19. h. tit. Vallens. hic §. 1. n. 5. Pirh. n. 66. Wiest. n. 10.*

Quæritur 4. quæ sint causæ, ob quas remedium Appellationis est introductum? 3. plures enumerantur. 1. Et principaliter, ut removeatur gravamen, iniquè oppressis illatum *c. suggestum 15. h. tit.* 2. Ut iniquitas judicantium, aut imperitia eorundem corrigatur *l. si quidem 1. princ. ff. eod.* 3. Ut litigator, qui vel ex ignorantia, vel ex negligentia jus suum non satis deduxit, vel probavit, & sic per sententiam primæ instantiæ læsus est, in secunda instantia reparare defectum possit. *Abb. in c. 15. cit. n. 3. Vall. §. 1. n. 1. hic, Pirh. n. 4. Wiest. n. 6.*

Patet proinde saluberrimum istud Juris remedium esse, imò non Juris, sed naturæ; cum enim species quædam defensionis sit, & innocentia præsidium, non immeritò *Abb. in Rubr. h. tit. n. 6.* cum alijs docet, Appellationem quoad substantiam Juris naturalis esse, etsi quoad solennitatem, & modum, quo interponenda, & promovenda est, Juris sit positivi.

Neque obstat, quòd, ut *l. si quidem 1. princ. ff. h. tit.* dicitur, nonnunquam con-

tingat, ut sententiæ latæ in pejus reformentur, & aliquando in causa appellationis iudicetur deterius, quàm in prima instantia: item quòd aliquando nulla iusta ratione, sed litis tantum protrahendæ studio Appellatio in-

terponatur; id enim Iudicis, & litigantium, non rei vitio evenit, & aliunde constat saluberrimis rebus homines improbos sæpe abuti ad pessima, quo abusu tamen illæ naturam non mutant.

§. II.

De Personis, quibus Appellatio permittitur, vel non permittitur.

SUMMARIUM.

7. 8. 9. Quis appellare possit?

10. 11. Quibus non sit permittum?

12. 13. An etiam illi, qui professus est cum Juramento ante sententiã, se non provocaturum à Iudice?

14. An Appellatio proficit etiam correis non appellantibus?

15. Requisita, ut proficit isdem.

Quaritur 1. quis appellare possit? &c. regulariter appellare permittum est omnibus, qui gravamen aliquod extra, vel intra Iudicium patiuntur, aut se passuros timent *can. ideo 10. caus. 2. q. 6. l. siquidem 1. ff. l. & in majoribus 20. l. siquis 30. C. b. tit.* In specie appellare 1. potest condemnatus per sententiã, modò aliud nihil obster: de quo infra.

2. Cateri, quorum interest nomine proprio, seu quibus ex sententiã præjudicium, vel damnum provenire posset, quamvis contra ipsos directè non sit lata sententiã *can. non solent 30. caus. 2. q. 6. c. cum super 17. de sentent. & re iudic. l. non solent. 1. princ. ff. de appell. recip. l. ab executore 4. §. alio 2. & l. seq. princ. ff. h. tit.* Sic rectè appellat 1. Principalis à sententiã lata contra Procuratorem non appellantem *l. ab executore §. alio cit.* 2. venditor victo emptore litigante super proprietate *l. cit. §. item si 3.* 3. hæres pro condemnato cohærede, & pro victo hærede instituto Legatarij *l. à sententiã cit. prin. & §. si hæres 1.* 4. fideiussor pro eo, pro quo intervenit. *Gloss. in l. à sententiã cit. V. pro eo.* 5. creditor à sententiã, quã, ipso ignorante, adjudicatum est pignus alteri *arg. l. sæpe 63. v. scientibus ff. de re iudic.* 6. maritus à sententiã, quã super dotis proprietate lata est contra focerum *arg. textus ejusdem.*

3. ij etiam, quorum interest nomine alieno. Ita appellare potest 1. Procurator pro domino, modò hic mox ratum id habeat *can. non solent. & l. non solent citt. c. non injustè 14. de Procurat. l. dominus 9. C. b. tit.* 2. Tutor pro pupillo, Curator pro minore *l. tutor 27. ff. l. si actor 10. C. eod.* 3. Pater pro filio, & filius pro patre *can. & l. non solent citt. l. ex consensu 23. §. filiumfam.* 2. junct. *Gloss. V. non mihi partis ff. eod.* 4. Dominus pro subdito, vel servo suo *l. servi 15. ff. eod.* 5. Episcopus, vel Abbas pro Clerico, vel Monacho suo, & hi in causa suã Ecclesiã, vel Monasterij. *Laym. in c. cum inter 16. de elect. n. 2. Pirh. hic n. 10. Wiest.*

n. 15. 6. denique quivis alius, etiam extraneus, & sine mandato, pro eo, qui ad supplicium ducitur *l. non tantum 6. ff. & l. additos 29. C. b. tit.* quia innocentem defendi, & beneficijs hominis hominem affici omnium interest. *l. servus 7. ff. de serv. exportand. Perez. in C. hic n. 5. Vallenf. §. 2. n. 1. Pirh. n. 9. Wiest. n. 15.*

4. Appellare permittum est ipsi Iudici contra propriam pronuntiationem casu, quo contingit eum condemnato succedere, ubi tamen distinguendum est, an sententiã, quã pars condemnata gravata est, dolo tulerit, an verò iuste, quòd pars victa intentionem suã, vel exceptionem non satis probaverit; nam eo casu, si ipse, postquam parti condemnata succellit, probationem exacti circumstantijs accuratius ponderatis novam, & omnino sufficientem asserret, ad appellandum contra propriam suã sententiã est admittendus, nec propterea arguendus temeritatis, vel imperitiã, sed tota causa refundenda in eum, cui succellit, quòd jus suum aut ignorarit, aut non bene deduxerit. *Gloss. in l. 1. ff. de except. rei vendit. Zoes. ff. h. t. n. 7. Wiest. n. 16.*

5. Interdum appellare ab eadem sententiã potest pars utraque litigans, si probent per eandem utrique præjudicium asserri *c. si duobus 7. h. tit.* Quod contingere potest in casu, quo sententiã plures articulos continet, quorum unus adversatur actori, alter reo, ita, ut tam victus, quam victor gravatum se sentiat. *Gloss. in c. significaverunt 11. V. absolvit de Except. Abb. ibid. n. 7. Wiest. hic n. 17.*

Queritur 2. quibus appellare non sit permittum? *§. 1.* qui sententiã contra se latam expressè, vel tacitè, & ipso facto approbavit, & sic renuntiavit beneficio Appellationis *c. gratum 20. & ibi Gloss. fin. de Offic. Deleg.*

2. Qui tribus Edictis, vel uno Peremptorio citatus dixit se nolle venire, ideoque ob veram contumaciam condemnatus est *l. ex consensu 23. §. fin. ff. h. tit. & ibi Gloss. V.*

non

non rectè, Vall. hic §. 2. n. 1. & §. 6. & §. 4. n. 6. Pirh. n. 26. Wiest. n. 22. Ratio est, quia qui Judicem audire, eique parere per contumaciam renuit, indignus est, ut appellans audiatur à Judice.

3. Qui in eadem causa non detulit legitimæ appellationi sui Adversarij c. *constitutis* 23. & expressè c. *an sit* 42. h. t. cum enim quod quisque Juris in alium statuit, eo ipsum quoque conveniat uti l. *hoc edictum* 1. ff. *quod quisque Jur.* hinc meriti is non auditur, si in eadem causa, seu negotio appellare velit. Secus dicendum, si in diversa non connexa; nam in hac, etsi puniendus sit, appellare tamen non prohibetur arg. c. *dilectis* 55. h. tit. Gloss. fin. in c. *an sit* cit. Abb. *ibid.* n. 4. Pirh. n. 29. Wiest. n. 26.

4. Qui notorij criminis reus, vel de eo sponte, & ore proprio in Judicio confessus, simulque non dubia, ac plena probatione convictus est l. *observare* 2. c. *quor. appell. non recip.* estque hæc Lex canonizata can. *ei qui* 4. §. *nullus etiam caus.* 2. q. 6. c. *pervenit* 13. & c. *seq. h. tit.* Ratio est, quia appellatio instituta est ad removendum gravamen injustè illatum, ut dictum est n. 6. atqui de hoc non potest conquiri, qui notorij criminis reus, vel de eo in Judicio simul confessus, atque convictus est. ergo &c. Secus dicendum, si vel confessus tantum, vel tantum convictus est; nam utrique conceditur Appellatio: convicto quidem, quia fortè afferret fortiores probationes, quæ contra se allatas enervent; confessio autem, quia hic confessionem, saltem allegato, & probato errore suo, revocare permittitur, ut dictum est Tit. 18. n. 48. & seqq.

5. Qui in eadem causa, & super eodem articulo tres conformes sententias contra se tulit; nam ab harum ultima appellare non potest c. *sua nobis* 65. h. tit. & l. *un. C. ne liceat in una eademque causa.* Ratio est, quia adversus tertio condemnatum est præsumptio, quod foveat injustam causam, & ad litem duntaxat protrahendam appellet, cum aliquem in eadem causa, & articulo, & à diversis Judicibus ter gravari Jura non præsumant. Dixi, in eadem causa, & super eodem articulo, nam super articulo diverso ab eo, in quo ter succubuit, appellare potest: imò etiam ab eodem articulo, & sententia super eo etiam tertio lata, si ista novum gravamen afferat, ut in l. *un. cit.* rectè advertunt Perez n. 3. Brunnem. n. 1. Vall. hic §. 4. n. 5. Wiest. n. 27.

6. Excommunicatus: ubi tamen distinguendum est inter Appellationem Judicialem, & Extrajudicialem. Prior ipsi permittitur; quia est species defensionis, quam ne Diabolo quidem denegandam scribit Speculator: posterior ei negatur; quia habet vim conventionis, atqui Excommunicatus convenire alterum nequit, ergo &c. Vide Tit. 25. num. 14. & duob. seqq.

Quæritur 3. an appellare possit, qui professus est cum Juramento ante sententiam se non provocaturum à Judice? Ratio nem dubitandi faciunt textus Juris in speciem sibi contrarij; nam c. *questioni* 21. h. tit. statuitur, non esse admittendam appellationem illius, qui priusquam ferretur sententia, juravit se Ecclesiæ mandatis pariturum: cui simile quid habetur l. *tractandum* 1. §. *siquis* 3. ff. *à quib. appellat. non lic.* Contra c. *adhuc* 20. eod. sic appellantis injungitur, ut vel servent, quod jurant, vel intra 40. dies post appellationem interpositam iter arripiant ad ipsam proseguendam; conf. appellatio aperte ipsdem conceditur. Verum apprens hæc Antilogia Juris facilè conciliatur, si c. *questioni* & l. *tractandum* cit. dicatur prohiberi Appellationem contra mandatum, & sententiam Juri conformem; c. *adhuc* autem dicatur loqui de sententia, vel præcepto injusto. Quare ad questionem.

Respondeo distinguendo inter Appellationem frivolam, & legitimam. Frivola per hujusmodi Juramentum fit illicita, non verò legitima: unde non obstante Juramento, posteriorem istam licebit interponere, saltem quando iniquitas sententiæ, vel mandati est notoria. Abb. in c. *questioni* cit. num. 5. Vivian. *ibid.* §. fin. Laym. n. 2. Pirh. n. 16. Wiest. n. 25. Ratio est, quia ut cum Sylv. V. *juramentum* 3. q. 3. communiter DD. notant, Juramentum prælitum circa materiam Juris, & Justitiæ ultra limites Juris, & Justitiæ non debet extendi, sed imbibitam habet hanc conditionem, si Juri, & Justitiæ conforme sit. igitur si sententia non est Juri conformis, sed injusta notoriè, non tenebitur jurans juramento suo, & conf. appellare eidem licebit. Estque hoc verum, licet quis juraverit, se staturum sententiæ Judicis, quomodoconque, aut qualiscunque lata fuerit; adhuc enim ab ea appellare potest, si illa injusta sit, & hoc sit notorium.

Dixi, Saltem quando iniquitas sententiæ, vel mandati est notoria; nam si notoria non est, & causa sit Civilis, appellationi ejus, qui juravit se non provocaturum, melius non deferendum advertit P. Wiest. hic n. 25. cit. Rationem dat, quia renuntiatio Appellationis in causis, proprium interesse concernentibus, licita est c. *directe* 39. h. tit. & l. *tractandum* 1. §. *siquis* 3. ff. *à quib. appell. non lic.* ac proinde hujusmodi promissioni, præsertim si Juramento firmata sit, eo casu standum est per regulam c. *cum contingat* 28. de *Jurejur.* & c. *quavis* 2. de *pac.* in 6.

Quæritur 4. an si in causa pluribus communi à sententia, contra omnes lata, unus tantum provocavit, & in Judicio Appellationis vicit, ejus victoriæ emolumentum etiam pertineat ad reliquos, qui non appellarunt? Videtur tenenda negativa ex tritissima Juris maxima, quod inter alios acta

acta alijs nec præjudicent, neque profint, prout sumitur ex *c. quamvis 25. de sent. & re judic. & l. sepe 63. princ. ff. de rejudic. Et confirmatur*, quia unius à sententia appellantis condemnatio non obest cæteris litis consortibus *c. interrogatum 24. & ibi Gloss. V. profitetur caus. 2. q. 5. c. significasti 5. de adulter. l. denuntiasse 17. §. queritur 6. ff. ad Leg. Jul. de adulter. ergo nec pro eodem prolata ipsdem proderit.*

Sed retinenda est affirmativa sententia; nam ita apertè decifum habetur *c. una 72. h. tit. l. siqui 10. §. fin. ff. eod. l. si Judici 1. & l. seq. C. si unus ex plurib. appellat. v.* Ratio est, quia objectum principale sententiæ Appellationis est sententia lata in prima instantia, de cuius validitate, & Justitia disputatur; non potest autem eadem sententia pro uno esse vera, & pro altero, qui Jure eodem utitur, esse falsa. igitur hoc ipso, si lata est pro uno, prodest etiam cæteris in eadem causa damnatis per sententiam primæ instantiæ.

Ad Argumentum contrarium illa Juris maxima in casu præfenti quoad emolumentum victoriæ non procedit, cum rescissâ sententiâ primæ instantiæ, necesse sit eandem vi omni destitui etiam quoad non appellantes. *Ad Conf.* quòd condemnatio in secunda instantia non noceat alijs litis consortibus, statuendi specialis fuit ratio, quia facillè contingit, ut unus ex correis metu, vel errore inducatur ad confessionem sibi præjudiciosam, vel testimonijs, aut instrumentis falsis in secunda instantia vincatur: unde si tali casu condemnatio unius pertineret etiam ad cæteros litis consortes, necessaria defensio his facillè auferretur.

Queritur 5. quid requiratur ad hoc,

ut sententia pro uno appellante lata proficiat etiam alijs non appellantibus? *1.* requiritur, ut sint correi, sive in eadem causa per eandem sententiam condemnati; nam de cæteris procedit Regula supra adducta, quòd res inter alios acta in Judicio alijs nec proficit, nec obstat. *2.* ut sententia lata sit pro uno in causa appellationis; nam si lata sit tantum in prima instantia, ordinariè, & nisi res individua sit, ut in servitutibus, sententia pro uno lata alijs non prodest, etsi eadem causa sit omnium. Et hoc est discrimen inter sententiam latam in prima, & inter latam in secunda instantia. *Pirh. n. 13. 3.* ut correi, sive per eandem sententiam condemnati communi omnes utantur Jure; nam si unus contra sententiam juvetur jure speciali e. g. favore ætatis per restitutionem in integrum, nisi res controversa sit incorporalis, & individua, victoria unius non prodest alteri, ut dictum est *Libr. 1. Tit. 41. num. 24. 4.* ut sit idem negotium; nam si diversum sit, uno appellante, & vincente, alteri non prodest victoria: & ratio est, quia ob diversitatem causæ non possunt censerì unâ sententiâ condemnati. *Abb. in c. 72. h. tit. n. 4. 5.* ut sit eadem defensionis causa: secus, si sit diversa; nam diversa causa diversas sententias efficit, & sic facit, ut unus non comprehendatur in sententia lata pro altero. *Abb. l. cit. 6.* ut alter ex correis, qui non appellavit, sententiam primæ instantiæ expressè, vel tacitè non approbaverit; nam si ita approbavit, respectu ipsius transit in rem judicatam, & sic appellatio alterius ipsi amplius prodesse non potest. *Abb. num. 4. cit.*

§. III.

De Actibus, à quibus permissum, vel non permissum est appellare.

S U M M A R I U M.

16. Regulariter appellari potest in omnibus causis.
17. Et ab omni sententia valida, aut gravamine.
18. Etiam Extrajudiciali de Jure Canonico antiquo.
19. Quod limitatum est novo Tridentini.
20. Appellatio non recipitur à Sententia, quâ quis condemnatus est ad pœnam Lege definitam.
21. In causis, & delictis notorijs.
22. A mero Executore.
23. A correctione Superioris secundùm SS. Canones, vel Regulam.
24. A sententijs Censurarum propriè dictarum.
25. Ab executione Electionis confirmatæ.

26. A sententia lata in Possessorio momentaneo.
27. Ab ea, quâ Judex mandat Testamentum aperiri, vel heredem scriptum in possessionem mitti.
28. In alijs causis non admittentibus dilationem &c.
29. 30. 31. 32. Quam vim habeat clausula, Ut Judex procedat Appellatione remotat?
33. 34. An, & qualiter appellare liceat à sententia Judicis ex Juramento decisa?
35. An etiam in minoribus causis admitti debeat Appellatio?

Queritur 1. in quibus causis liceat appellare? *1.* regulariter loquendo, saltem de Jure Canonico antiquo, appellari potest in omnibus causis, & ab omni sententia valida, imò à quocunque alio gravamine

illato, vel inferendo, etsi Extrajudiciale hoc solum sit: Ita Durand. *Specul. tit. de Appellat. §. 2. in princ.* Rebuff. *tr. de Appellat. præfat. num. 72.* Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell. Annot. ad Gloss. 9. contr. nullit. & attent. n. 25.* Valens.

tenf. hic §. 4. n. 1. Pirh. n. 31. Wiest. n. 28. & aperte constat ex can. liceat 1. & can. si quis 4. caus. 2. q. 6. c. cum sit 5. & c. super eo 12. h. tit. c. cordi 1. eod. in 6. & Clem. 3. cit. tit. Ratio est, quia Appellatio, ut saepe dictum est, est quædam defensio, quæ nemini facile denegari debet.

Dixi 1. in omnibus causis, videlicet tam Civilibus, quam Criminalibus, ut statuitur can. liceat 20. caus. 2. q. 6. c. cum sit cit. §. præterea l. non tantum 6. ff. & l. in majoribus 20. junctâ Gloss. V. negotijs C. eod. Ratio autem, quod etiam in criminalibus admittenda, imò multo magis sit admittenda Appellatio, est, quia in istis vertitur majus periculum; agitur enim ad publicam poenam, & de corpore, ac vita hominis.

Procedit hoc, spectato jure communi; nam quoad Causas criminales in Imperio Romano, ex inveterata consuetudine, per Ordin. Camer. p. 2. tit. 28. §. Item nactem 5. & Revers. Imper. de Anno 1530. §. Item als auch 95. comprobata aliud tenet, & Appellationes in Causis Capitalibus non admittuntur. Gaill. l. 1. obs. 1. n. 28. Myning. cent. 4. obs. 41. n. 3. Wiest. hic num. 32. Schmier Process. c. 17. num. 59. idque ne promerita criminum poena eludantur, aut nimium differantur, Excipitur, si quis principaliter velit nullitatem Processus prosecui; tunc enim in Camera Imperiali appellatio eisdem permittitur, ut notant cit. DD.

17 Dixi 2. Et ab omni sententia valida; nam ab invalida, & notorie irrita sententia frustra appellatur l. si expressim 19. & l. ex consensu 23. §. cum Procurator 1. ff. h. tit. l. illud 1. & seqq. ff. que sentent. sin. appell. rescind. l. lata 1. & seqq. C. quand. provocat. non est necess. idque ex duplici ratione: una est, quia per talem sententiam læsus remedium ordinarium ad manus habet, videlicet querelam nullitatis, quam coram Judice à quo proponere potest: altera, quia Appellatio sententiam prius latam suspendit, & ad eam rescindendam tendit; quod autem nullum est, suspendi, & rescindi non potest. Addidi, Notorie irrita; nam in dubio de nullitate alternativè peti potest, ut sententia declaretur nulla, vel si valida est, corrigatur. Bartol. in l. expressim cit. n. 5. Vallent. hic §. 4. n. 1. Pirh. 31. Wiest. n. 29.

Dixi 3. Imò à quocunque gravamine: ubi distinguendum est inter Appellationem in Judicio, & extra Judicium; nam extra Judicium appellari potest etiam à gravamine futuro, & nondum illato, nec comminato, Clem. 3. & ibi Gloss. V. à futuro h. tit. At in Judicio appellari solum potest à gravamine jam inflictò, & à comminatione gravaminis inferendi injustè facta per Judicem c. cum cessante 60. h. tit. Abb. ibid. n. 5. Pirh. hic n. 38.

18 Dixi 4. Saltem de Jure Canonico; nam de Jure Civili non permittitur appellatio à sententia interlocutoria l. ante sententia 7. C.

quor. appell. non recip. l. si Clericus 2. C. de Episc. aud. l. apertissimi 6. C. de Judic. Ratio discriminis inter Jus Canonicum, & Civile est, quia de Jure Canonico mitius proceditur, & in eo instantia non expirat cursu temporis; expirat autem triennio de Jure Civili: unde saepe contingeret, si admitterentur Appellationes à quovis gravamine, ut instantia Judicij periret ante sententiam definitivam. Accedit, quia Judex interlocutoriam, quam tulit, aliàs revocare potest, & siquid in ea peccatum est, per sequentem sententiam definitivam corrigere: unde præsumit Lex tales Appellationes interponi solum litis differendæ causâ. Excipitur triplex casus, quo Appellatio à sententia Interlocutoria etiam de Jure Civili admittitur, videlicet, si vim definitivæ habeat, ita, ut totum jus alicujus absorbeat l. intra 39. ff. de minorib. 2. si talis sit, post quam non spectetur definitiva, v. g. si Judex pronuntiet se incompetentem, aut reum absolvat ab observatione Judicij, 3. si contineat gravamen, quod per definitivam, aut appellatorem ab ista nequeat reparari, ut si Judex jubeat aliquem incarcerari, vel torqueri, Abb. in c. super eo 12. h. tit. n. 3. Laym. ibid. n. 1.

Dixi 5. de Jure Canonico antiquo; nam in novissimo Tridentini sess. 13. c. 1. & sess. 24. c. 20. de reform. prohibentur Appellationes ab interlocutorijs recipi per quoscunque Superiores, nisi in casibus modò exceptis, ut adeo nunc etiam de Jure Canonico quoad Interlocutorias observanda sit dispositio Juris Civilis. Piasc. Prax. Episc. p. 2. c. 4. art. 1 §. num. 3. Zerola Prax. V. Appellatio ad 6. Vall. hic §. 4. n. 4. Pirh. n. 34. Wiest. n. 32.

Dixi 6. regulariter loquendo; nam plures sunt casus, quibus non deferretur Appellationi, Et hinc

Quæritur 2. in quibus causis non liceat appellare? R. 1. non admittitur Appellatio à Sententia, quæ crimen confessus, & convictus condemnatur ad poenam Legge definitam. Sumitur ex c. quia nos 32. junctâ Gloss. V. in communi capitulo in fin. h. tit. l. si qua 244. & ibi Gloss. V. de poena solut. 3. ff. de V. S. Gloss. in c. cupientes 16. §. quodsi. V. inexpectati de elect. in 6. Gonzal. in c. irrefragabili 13. de Offic. Ordin. n. 4. Pirh. hic n. 61. Wiest. n. 33. Ratio est, quia à tali poena appellans queri videretur de gravamine non per iniquitatem Judicis, utpotè qui in judicando Legum præcepta secutus est, sed tanquam à Lege ipsa sibi illato; Lex autem injustè neminem gravat. Dixi ad poenam Legge definitam; nam si poena à Lege statuta non sit, sed ipse Judex poenam decernat, & modum excedat, appellari poterit arg. c. novit 43. h. tit. Farin. prax. q. 1012 n. 110. Pirh. hic n. 61. Item appellari potest à declaratione poenæ Jure lata. Gloss. marg. in l. si qua cit. lit. A. Abb. in c. 13. h. tit. n. 6. Pirh. l. cit. quia non Juris, sed ho-

minis, seu Judicis est declarantis, quòd quis incidit in pœnam Lege decretam.

2. In causis, aut delictis notorijs; prout sumitur ex c. cum sit 5. §. praterea. c. pervenit 13. c. consuluit 14. h. t. Ratio est, quia constat reum de crimine notorio condemnatum, si appellet, tantum appellare pœnæ differendæ causâ: quod admitti non debet, cum, ut c. cum speciali 61. §. porro h. tit. dicitur, Appellationis remedium non fit ad defensionem iniquitatis, sed ad presidium innocentie institutum. Excipitur, nisi in Appellatione exprimat legitima causa, per quam delictum notorium aliquo modo defendatur, ut si quis aliquem occidit in conspectu populi, sed alleget illum se occidisse ad sui defensionem; tunc enim admitti Appellatio debet, & hac pendente sententiam exequi Judex, qui sententiam tulit, non potest, ut colligitur ex c. cum speciali §. porro cit. Abb. in c. 14. h. tit. n. 4. Farin. prax. q. 101. n. 64. Vallens. hic §. 4. n. 8. Pirh. n. 63. §. seq.

3. In causa Executionis, seu à mero ex-
22 ecutore: ubi tamen distinguendum est, an is exequendo sententiam, formam, & limites mandati, ac commissionis suæ observet, vel excedat. Si primum, is, contra quem fit executio, appellare non potest c. novit. 43. h. tit. l. ab executore 4. ff. eod. l. ab executione 5. C. quor. appell. non recip. Ratio est, quia si reus tali casu gravatur, gravamen non ab executore, sed à Judice executionem mandante illatum censetur. Igitur adversus hunc potius, quàm exekutorem appellatio fieri deberet, vel si adversus eum fieri non potest, etiam executio per appellationem impediri non poterit, utpote quæ est effectus sententiæ. Si secundum, appellari ab illo potest per textum c. quod ad consultationem 15. de sent. §. re judic. & notat ibidem Gloss. V. excedatur, Abb. n. 24. Barb. in c. 43. cit. n. 7. §. 8. Pirh. hic n. 62. Wiest. n. 39. Ratio est, quia excedendo aliud quid facere videtur, quàm quod ei commissum est; ac proinde in eo, in quo excedit, definit esse executor, & sic gravamen injustum infert. Potest autem Executor modum in executione excedere multimode, ut si eam facere velit in re alia, vel in plus, quàm est judicatum, vel ante tempus, vel non servato ordine e. g. prius in immobilibus, quàm in mobilibus, si partes Judicis sibi vendicet, aut sententiam interpretari velit, quod mero Executori non competit l. si ut propolis 6. c. de execut. rei judic.

4. In causa correctionis Regularis, vel
23 Ecclesiasticæ disciplinæ causæ: ubi iterum distinguendum est: an Prælati in correctione procedat ut Judex judicialiter, an ut Pater paternè. Si primum, æquè à correctione, per sententiam dictata, licet appellare, atque ab alijs gravaminibus per sententiam definitivam, vel interlocutoriam illatis. Trid. sess. 13. c. 1. de reform. in fin. Fagn. in c.

ad nostram 3. h. tit. n. 6. Pirh. hic n. 44. Schambog. n. 11. Wiest. n. 35. & novissimè Clariff. P. Schmier Process. c. 17. n. 81. Si secundum, interest, an Superior in correctione maneat intra limites à SS. Canonibus, Regula, vel Constitutionibus Ordinis correctioni præscriptis, an verò istos excedat. Primo casu non datur Appellatio c. ad nostram 3. & c. reprehensibilis 26. h. tit. c. licet 12. & c. irrefragabili 13. de Offic. Ordin. Trid. sess. 13. c. 1. & sess. 22. c. 1. de reform. Ratio est, quia ab ejusmodi correctione appellans redarguere iniquitatis censetur ipsam Regulam, vel SS. Canones. Accedit, quia correctio, quæ fit secundum Canones, & Regulas, est quædam istorum executio, à qua Appellatio regulariter non datur c. consuluit 29. h. tit. Secundo casu per hujusmodi excessum, si notabilis ille sit, gravato conceditur Appellatio c. irrefragabili, c. ad nostram cit. & c. de Priore 31. h. tit. Ratio est, quia tunc Prælati, seu Superior potestatem sua abutitur, & subditum injustè gravat. Debet tamen eo casu necessariò exprimi causa Appellationis, sc. quòd Superior corrigendo modum exceferit, ut Judici Appellationis de Justitia illius constet, & appareat appellatum esse in casu permisso. Abb. in c. ad nostram cit. n. 9. Pirh. hic n. 45. Wiest. ibid. n. 37.

5. In Causa Censurarum, Excommunicacionis, Suspensionis, & Interdicti: ubi tamen videndum, an Censura hujusmodi jam sit lata ante appellationem, vel primum post illam. Si hoc secundum, non obstat appellanti; nam cum talis Excommunicatio nulla sit, nullum habet effectum, nec impedire potest, quo minus is, contra quem hujusmodi sententia lata est, cum alijs Fidelibus communicare etiam in Divinis possit, ut desumitur ex c. ad presentiam 16. h. tit. Neque refert, quòd ita censuratus c. cit. referatur absolutus; quia id intelligendum de absolute ad cautelam, ut ibidem notat Gloss. V. absolvi. Laym. n. 2. Gonzal. n. 2. Si primum, appellari quidem ad Superiorem potest, ut hic de Justitia Censuræ cognoscat, effectus tamen illius per hujusmodi Appellationem non suspenditur, prout de Interdicto constat ex c. ad hæc 37. junct. Gloss. V. interdictum h. tit. de Excommunicatione, & suspensione c. is cui 20. in fin. de sent. Excomm. in 6. Ratio est, quia Excommunicatio, & quævis alia Censura executionem sententiæ secum trahit, & statim, atque lata est, animam ligat: & hinc Excommunicatus à Fidelium communione, suspensus, & interdictus à Divinis Officijs, ab ingressu Ecclesiæ, & cæteris Spiritualibus statim abstineret debet. Causa hoc statuendi fuit, ut Censuræ sic magis timeantur, si sciant homines effectum earum per Appellationem non suspendi, vel impediri posse. Debet autem hoc intelligi de Suspensione, & Interdicto non quocumque, sed de Suspensione, & Inter-

terdicto ab Officijs Divinis: hinc si quis solum suspendatur, vel interdicatur à capienda possessione, ab ingressu in civitatem, vel palatium, perceptione fructuum, voce activa, & passiva, & ita suspensus, vel interdictus à tali sententia appellet, effectus ejus per Appellationem suspenditur. Gloss. in c. is cui cit. V. sequentem, Abb. in c. adhec cit. n. 1. Alex. de Nevo ibid. n. 3. Laym. n. 2. Avil. de Censur. p. 3. D. 3. dub. 4. concl. 1. Pirh. hic n. 47. Wiest. n. 41. & alij communiter.

25 6. In causa Electionis ad impediendam executionem illius, vel confirmationis istam securæ; nam nisi appellans alleget causam valde rationabilem, Appellatio ejus non admittitur, sed electus, ipsa non obstante, investitur, sive in pacificam possessionem mitti debet c. constitutis 46. h. tit. Ratio est, quia contra appellantem præsumptio est, quod malitiosè appellet ad differendam duntaxat investituram. Et confirmatur, quia possessionis traditio habet rationem executionis; ab executione autem si fiat Appellatio, huic deferendum non est, ut dictum est n. 22. Dixi, Nisi appellans alleget causam valde rationabilem; nam hanc si allegat, opponendo v. g. confirmato proprietatis defectum notorium, vel qui in continenti probari possit, Appellatio ejusdem deberet admitti c. accedens 23. de accusat. c. super eo 2. de crim. fals. nisi contra excipientem, vel appellantem sit præsumptio, quod malitiosè opponat. Gloss. fin. in c. constitutis cit. Alex. de Nevo ibid. n. 44. Abb. n. 15. Pirh. n. 57. Wiest. n. 42. Dixi 2. ad impediendam executionem Electionis, vel Confirmationis; nam si post executionem Electionis, vel Confirmationis factam, & obtentam possessionem, instituere aliquis velit actionem, accusando possessorem de crimine, vel denunciando illum, audiri debet; quia tunc cessat Præsumptio illa, quod appellans calumniosè objiciat ad impediendam possessionem, vel executionem c. constitutis cit. in fin. & ibi Gloss. fin. Vivian. in Ration. Gonzal. n. 5. Pirh. n. 57. Wiest. n. 42.

26 7. In causa possessionis à sententia ibidem lata: ubi tamen distinguendum est, an lata illa sit in Possessorio ordinario, an verò solum in Momentaneo. Si in ordinario, ubi servato Juris ordine, de partium possessione cognoscitur, & pronuntiatur, appellari potest, habetque Appellatio hæc de Jure saltem Canonico, quod praxis hodierna sequitur, effectum tam suspensivum, quam devolutivum c. ex conquestione 10. & c. cum ad sedem 15. de restit. spoliat. Clem. un. de sequent. poss. & fruct. Brunnem. in l. un. c. si de moment. possess. n. 6. Haun. tom. 5. de J. & J. tr. 5. n. 394. Engl. hic n. 39. Pirh. n. 65. Wiest. n. 44. Si in Momentaneo, ubi summarè, solaque facti specie, & verisimilitudine attentata proceditur, Appellatio quoad

neutrum effectum admittitur l. un. tit. quæ Juris Civilis dispositio, quamvis fortè non de Jure Canonico antiquo ob c. cum sit 5. & c. super eo 12. h. tit. ubi appellatio conceditur à quocunque gravamine, locum tamen habet de Jure Canonico novissimo Tridentini sess. 13. c. 1. & sess. 24. c. 28. de Reform. prohibentis admitti Appellationes ab Interlocutorijs Ordinariorum, definitivæ vim non habentibus, ac proinde etiam à decreto Possessorij Momentanei. Ratio disparitatis inter Possessorium ordinarium, & Momentaneum est, quia per sententiam in priore lata afferuntur, vel auferuntur commoda possessionis, cons. est causa magni præjudicij, nec reparabilis, nisi Petitorio Judicio instituto; contra quæ lata est in posteriore Judicio, cum solam rei detentionem det ad interim, non magnum, nec perpetuum affert præjudicium, quippe quod, instituto Possessorio Ordinario, reparari potest.

8. In causa Testamenti à Sententia, quæ 27 Judex mandat, testamentum aperiri, vel jubet hæredem institutum mitti in possessionem bonorum hæreditatis l. fin. ff. de Appellat. recip. l. quisquis 6. c. quor. appell. non recip. partim quia publicè expedit ultimas Voluntates & aperiri, & servari; partim quia parti gravatæ sententia parum nocere videtur. Disputant hic DD. an Appellatio his casibus non saltem operetur effectum devolutivum: in quo aliqui cum Brunnem. in l. cit. n. 2. distinguunt, & primo quidem casu, quo appellans vult impedire, ne Testamentum aperiatur, volunt etiam hunc impediri; non verò in secundo, cum appellans vult impedire, ne scriptus hæres in possessionem inducatur; nam hoc casu eidem concedunt effectum devolutivum. Sed melius Fachin. l. 1. contr. c. 76. Hunn. in Treutl. Vol. 3. D. 33. q. 39. P. Wiest. hic n. 45. P. Schmier Process. c. 17. n. 69. etiam hoc casu utrumque effectum appellationi negant, quod deducunt ex l. quisquis cit. ubi non solum provocans, sed etiam Judex, provocationi deferens multà viginti librarum argenti punitur, quæ poena immeritò irrogaretur Judici, si provocatio tali casu operaretur effectum devolutivum.

9. In alijs causis non admittentibus Dilationem, ut cum pronuntiat pro alimentis futuris inopiã laboranti debitis, pro stipendijs, salarijs, mercedibus famulorum præstandis, pro necessaria refectioe aggeris &c. nam in his causis Appellatio interposita effectum saltem suspensivum non sortitur l. fin. princ. ff. de appell. recip. l. abstinendum 4. c. quor. appell. non recip. Brunnem. ibid. à n. 1. Fachin. l. 1. contr. c. 77. P. Engl. hic n. 34. P. Wiest. n. 46. P. Schmier Process. c. 17. n. 70.

10. In crimine falsæ monetæ l. quoniam 1. c. de fals. monet. falsæ Majestatis l. constitutiones 16. ff. h. tit. Hæresis s. ut inquisitionis

18. de hereticis in 6. Raptus l. un. §. fin. autem in fin. c. de rapt. Virg. nam horum criminum rei, etiam ante sententiam appellare possint, non tamen possunt, postquam per sententiam sunt condemnati. Vallens. hic §. 4. n. 9.

11. Non appellat Officialis v. g. Notarius, Nuntius, Executor à suo Judice condemnatus ob malè gestum officium l. nulli 3. C. quor. appell. non recip. sicut nec quilibet Officialis, condemnatus in Syndicatu, ad effectum retardandæ executionis. Vall. hic §. 4. n. 11. ut sic Officiales officio suo rite fungantur, & ab omni forde abstineant, si videant poenam se appellationis interpositione differre non posse.

12. Non appellatur in causa Decimarum c. tua nobis 26. in fin. de Decim. si sc. Parochianus non possit exemptionem ostendere. 13. A nominatione ad munera auctoritate publica, utilitate privata v. g. ad tutelam l. siquidem 1. §. siquis 1. ff. quand. appelland. secus, si nominatio facta sit auctoritate, & utilitate publica l. observare 2. C. de Decurion. 14. A monitione, & mandato de residendo in Ecclesia, quam quis obtinet c. pervenit 28. h. t. 15. A Delegatis Papæ, vel alterius Principis, aut Magistratus Supremi cum Clausula, Ut Appellatione remota procedant. Verùm de hoc ulterius

29. Quæritur 3. qualis Appellatio censetur esse prohibita, quando supremus Princeps causam delegat cum clausula, Appellatione remota? Videtur solum prohiberi Appellatio frivola. 1. Ex c. ut debitus 59. h. t. ubi Appellatio conceditur ex quacunque probabili, h. e. justa causa. 2. Ex c. edoceri 21. de rescript. ubi disertè asseritur appellari posse ex causa rationabili, licet inhibita sit Appellatio. 3. Ex Ratione; quia Princeps causam ita committens non censetur alicui auferre jus defensionis, quod aliàs Jure naturali concessum est; est autem appellatio, ut sæpe dictum est, species quædam defensionis. ergo &c.

Sed dicendum per hujusmodi clausulam removeri Appellationes etiam justas, & rationabiles, nisi specialiter sint expressæ, & permixtæ a Jure. Ita Abb. in c. Pastoralis 53. h. t. n. 2. Joan. Andr. ibid. n. 13. Fagn. n. 26. Perez. C. h. t. n. 22. Haun. tom. 5. tr. 5 n. 407. Pirh. hic n. 68. §. seqq. P. Wiest. n. 49. P. Schmier Process. c. 17. n. 99. & apertè deciditur c. Pastoralis cit. princ. Ratio est, quia clausula hæc, ne reputetur otiosa, debet aliquid operari. At si solum frivolum removeret, nihil operaretur; nam huic deferendum non est, etiam si causam committens hujusmodi clausulam non adjungat. Ergo &c.

30. Dixi, Nisi specialiter sint expressæ, & permixtæ a Jure. Tales autem casus plures inveniuntur. 1. Si Judex nolit recipere exceptionem consanguinitatis, vel alterius justæ causæ, ob quam ipse tanquam suspectus recusari à parte potest c. postremò 36. h. t.

2. Si non admittat exceptionem citationis factæ ad locum non tutum c. ex parte 47. eod. 3. Si non faciat exprimi res petitas in Libello c. significantibus 49. 4. Si spoliato denegat restitutionem c. ex conquestione 10. de resit. spoliat. 5. Si gravamen sit notorium; quia tunc cessat præsumptio, quæ pro Judice stabat, sc. ipsum processurum sine injusto gravamine. Gloss. in c. 10. cit. 6. Denique in omni casu, in quo Jura simpliciter concedunt appellari posse. Abb. in c. Pastoralis cit. n. 14. & hoc teste communiter DD. Proceditque hoc etiam in ijs casibus, in quibus Jura non addunt, Non obstante, quòd causa commissæ sit cum clausula Appellatione remota, ut idem Abb. l. cit. notat.

Præter hæc varijs modis adhuc limitari vis clausulæ istius debet; nam 1. addita esse in causæ commissione debet à Principe supremo, qualis est solus Pontifex in Ecclesiasticis, Imperator, Rex, vel alius Magistratus Superiorem non recognoscens in temporalibus; quia inferior non potest tollere jus Superioris Judicis, ad quem appellatur. Marant. de Ord. Jud. p. 6. tit. de appell. n. 337. 2. Tollit solum appellationem, non supplicationem, petitionem restitutionis in integrum, & alia remedia; imò ipsam Appellationem solum tollit à definitiva lata in causa principali, non autem ab interlocutoria, quæ interponitur ab incidentibus, & accessorijs. Pirh. n. 75. hic. 3. Eandem appellationem tollit soli litiganti; nam tertio intervenienti non obstat, quin pro suo interesse appellare valeat, ut statuitur c. super eo 15. de offic. deleg. & meritò; quia commisiones, præsertim ad lites, strictam interpretationem exigunt, & propterea ultra suos terminos ad casus, & personas non expressas extendi non debent. 4. Ipsi litigantibus solum obstat quoad articulum, in quo per talem clausulam removetur appellatio, & quoad connexos cum illo. Quoad ceteros non connexos videri debet, quo loco clausula illa sit posita: nam si in fine Rescripti sit posita, extenditur ad omnia antecedentia; si verò in medio rescripti, ad antecedentia tantum referri debet, nisi in fine Rescripti eadem clausula repetatur c. inquisitioni 71. h. t. 5. Eadem clausula Appellationem parti litiganti tollit solum quoad effectum suspensivum; nam quoad effectum devolutivum eandem non impedit: & hinc etiam Judex à quo deferre eidem non teneatur, admittere tamen illam Superior, ad quem appellatum est, potest de justitia Sententiæ prioris cognoscere, eamque rescindere, ut colligitur ex c. Pastoralis 53. h. t. & notat Abb. ibid. n. 13. Attentata tamen per Judicem à quo post hujusmodi Appellationem à Judice ad quem, licet per viam querelæ, non tamen nullitatis revocari poterunt, ut iterum advertit Abb. l. cit. n. 15. & ratio est, quia cum per talem Appellationem

nem Jurisdictionis à quo quoad causam Appellationis non suspendatur, per eum acta sunt valida.

32 Sic explicata responsione, facile respondetur ad Argumenta contraria. Ad 1. in textu c. ut debitus cit. non est sermo de Judice dato cum clausula, ut Appellatione remota procedat: cons. textus iste responsioni non obest. Ad 2. Fagnan. in c. pastoralis cit. n. 37. textum c. edoceri putat intelligendum de appellatione ex causa per Jus expressa: vel si amplius intelligendum velis, dic cum Abb. in c. pastoralis n. 9. illo textu eam clausulam impediri effectum suspensivum, concedi devolutivum, quod ipsum n. præc. concessum est. Ad 3. eam clausulam non tollitur condemnato omnis defensio; potest enim ea non obstante, adire Superiorem per viam simplicis querelæ, supplicationis &c. imò & appellare, sed tantum appellationi tali negatur vis suspensiva.

33 Quæritur 4. an, & qualiter appellare liceat à Sententia Judicis Jurejurando causam decidentis? s. distinguendo inter Juramentum suppletorium, & decisorium. Si decisa sit ex Juramento suppletorio, haud dubie datur locus Appellationi ex parte partis gravatæ arg. l. generaliter 12. §. fin. autem 2. v. ipse autem c. de reb. credit. & l. admonendi 31. ff. de Jurejur. Si verò decisa sit ex Juramento decisorio litis, discrimen faciendum est inter eum, qui detulit, & eum, cui delatum est. Prior appellare non potest, ut expressè statuitur §. sive autem 3. & tradit ibidem Gloss. V. detulit. Ratio ponitur l. cit. quia, ut ibidem ait Imperator, nimis crudele est, parti, quæ hoc detulit, propter hoc ipsum, quod Judex ejus petitionem secutus est, superesse provocationem. Posterior appellare potest, & si probaverit causam justam, ob quam recuset præstare, ad quod ex tali sententia condemnatus est, sententia à Judice Appellationis emendabitur §. fin. cit. Pirh. hic n. 64.

34 Dubium est, an si is, cui Juramentum defertur, Adversario suo illud referat, isque juret, & ejus Juramentum secutus Judex ipsum, qui retulit, condemnet, hic appellare possit? Affirmat Imol. in c. fin. de Jurejur. n. 4. rationem dat; quia is, qui Juramentum detulit, spontè elegit hanc viam, ut Jurejuran-

do causa definiretur, adeoque appellare non potest: is verò, cui defertur hoc Juramentum, non spontè illud refert deferenti, sed necessitate quadam compulsus, ne videlicet ipse jurare cogatur, vel solvere.

Sed contrarium non improbabiler tenent Fachin. l. 1. contr. c. 23. Pirh. hic n. 64. Könign. 28. quia etiam referens spontè eligit hanc viam, ut Juramento Adversarij causa decidatur, cum liberum ipsi fuerit jurare, & sic testimonio, ac juramento suo causam decidere. Accedit, quòd Juramentum hoc Judiciale speciem transactionis habeat, contra quam appellare, vel supplicare non licet l. causas 16. c. de transact.

Quæritur 5. an etiam in minoribus 35 causis admitti debeat Appellatio? Ratio dubitandi est, quia de minimis regulariter non curatur, nec eorum habenda est ratio l. siquis 9. §. fin. & l. seq. ff. de dol. mal. Verum hæc Regula solum procedit in remedijs extraordinarijs, non autem in ordinarijs; nam ordinaria Juris remedia etiam in rebus modicis conceduntur l. siquis 1. §. illud 10. ff. de conjung. cum emancip. liber. & l. quamvis 13. ff. ut in possess. legator. &c.

Dicendum igitur, spectato Jure communi, etiam in causis minimis deferendum esse Appellationi. Ita statuitur c. de appellationibus 11. h. tit. & l. §. in majoribus 20. c. eod. Ratio est, quia Appellatio conceditur propter injustitiam, aut imperitiam Judicis, ex qua aliquis gravatur l. appellandi 1. ff. h. t. atqui injustitia, & gravamen potest accedere etiam in modica causa, sicut in magna; modicum enim non differt à magno, quando illud non est fundatum super quantitate rei, sed super iniquitate, & injustitia gravaminis; & hinc etiam ob modicam rem ablatam datur actio furti, quòd in hoc non res furto ablata, sed furantis mens attendatur.

Dixi, spectato Jure communi; nam novissimo Jure per Recessus Imperij de Anno 1645. §. vierdtens 112. causæ minores tum demum Appellationem recipiunt, quando summa non est infra 400. Imperiales. Gaill. l. 1. obs. 123. Fleck. in Biblioth. tit. 67. n. 33.

& seqq. P. Engl. hic n. 23. P.

Schmier. Process. c. 17.

n. 72.

S. IV.

De Judice, à quo, & ad quem appellatur, vel non appellatur.

S U M M A R I U M.

36. Appellatur regulariter à Judice severente sententiam.
37. Excipitur Papa, vel alius superiorem non recognoscens.
38. Concilium Generale, Collegium Cardinalium, & Curia supremæ Imperatoris, Regum &c.

39. S. R. J. Electores, Archiduces Austriae &c.
40. Episcopus, cujus Jurisdictionis est prorogata.
41. Arbitrarius Compromissarius.
42. Coram eodem etiam Judice, qui Sententiam tulit, est interponenda Appellatio.
43. Quid si copia illius haberi nequeat?

000 3

44. Vel

44. Vel à pluribus pronuntiatum sit?
 45. Aut gravamen passus appellare prohibetur metui?
 46. Regulariter appellandum est ad Superiorem, & quidem gradatim.
 47. 48. 49. Ordo servandus in foro Ecclesiastico.
 60. Casus, quibus ordo non est servandus in foro civili.
 81. In foro Canonico.

Quæritur 1. à quo Judice appellari possit? *re.* regulariter appellari potest ab omni Judice, qui sententiam tulit: nec tantum à Delegato, sed etiam ab Ordinario *can. omnis §. & can. ad Romanam 8. caus. 2. q. 6. l. precipimus 32. §. hec si 3. c. b. t.* Ratio est, quia Appellatio est species quædam defensionis, quæ datur oppressis contra injuriam Judicis *l. appellandi 1. princ. ff. h. tit.* igitur permissa esse debet ab omni Judice, qui gravamen injustum inferre potest: Neque facit injuriam Judici, qui ab ejus sententia appellat *l. §. in majoribus 20. c. hic.* Dixi autem, *regulariter*; nam plures sunt Judices, à quibus vel simpliciter, vel in certis causis non permittitur Appellatio. Talis est

37 1. Papa, Imperator, vel alius Princeps, aut Magistratus in temporalibus superioriorem non recognoscens *can. ipsi sunt 16. & can. cuncta 17. caus. 9. q. 3. l. tractandum 1. §. & quidem 1. ff. à quib. appell. non licet.* Ratio est, quia de substantia appellationis est, ut fiat ab inferiore ad superioriorem, cum par in parem, & inferior in superioriorem potestatem non habeat, vel Jurisdictionem, ut illius factum, vel errorem corrigere possit. qui autem nullum recognoscit superioriorem, majorem non habet. ergo &c. *Excipitur*, nisi sententia Principis Sæcularis contineret manifestam iniquitatem; tunc enim appellari posset ad Papam *arg. Gloss. in c. ex transmissa 6. de for. compet.* quia Papa ratione peccati omnium talium Principum est Judex competens. Ab ipso verò Papa ad neminem datur Appellatio, ne quidem ad Concilium Generale futurum; sed ita appellantes, & ij, quorum auxilio, & favore ad hoc provocatur, ipso facto incurrunt Excommunicationem laram à Pio II. *Constit. incipit Execrabilis, edita Calend. Febr. 1459.* confirmatam à Julio II. *Constit. incipit Sussepti, edita Calend. Jul. 1509.* & reservatam Sedi Apostolicæ in *Bulla Cæne Cas. 2. Proæditque hoc*, sive sententia à Pont. lata sit justa, sive injusta; quia Bulla indistinctè loquitur, & fundatur non in eo, an causa, in qua appellatur, sit justa, vel injusta, sed in eo solum, quòd sic appellans videatur profiteri Concilium esse superiùs Papâ, & sic Sedi Apostolicæ injuriam faciat.

38 2. Appellari non potest in Rep. Ecclesiastica à sententia Concilij Generalis legiti-

52. Aliæ cause omittendi hunc ordinem.
 53. Ad quem appellandum sit à sententia Judicis Delegati?
 54. An si Episcopus alicui causam deleget, ad hoc appellari possit ad Vicarium Generalem illius?
 55. Quid Juris, si partes litigantes appellent ad diversos Judices?
 56. An validum sit Statutum, vi cuius à Superiore Judice provocari potest ad inferiorem?

mè congregati, & Capiti suo uniti; quia illud repræsentat universam Ecclesiam, à qua appellare non licet *l. nemo 4. C. de Summ. Trinit.* Item à sententia totius Collegij Cardinalium, & ultima Rotæ Romanæ. In Statu Politico autem appellatio non permittitur à Supremis Tribunalibus Imperatoris, & Regum Parliamentis; quia in his emineret censetur autoritas ipsorum Principum supremorum, quorum nomine instituntur hæc Tribuna- lia, & proferuntur sententiæ. *Tholosan. libr. 5. Partit. Jur. Canon. Tit. 15. c. 73. Marant. p. 6. tit. de Appell. n. 251. Haun. tom. 5. tr. 5. n. 338. Vall. hic §. 3. n. 3. Pirh. n. 81. Wiest. n. 59.*

3. Ex privilegio in Imperio Romano appellari non potest à sententijs quorundam Principum: quales sunt Electores S. R. I. Archiduces Austriæ, Duces Burgundiæ, Saxoniz, Würtembergiæ &c. Verùm hoc privilegium non respectu omnium æquale est, sed in aliquibus magis amplum, in alijs magis restrictum: de quo latè Blunius *Process. Cam. Tit. 47. per totum.*

4. Ab Episcopo, cujus Jurisdictio fuit prorogata *l. Episcopale 8. C. de Episcop. audient.* ubi statuitur, si aliqui, videlicet Laici, non subditi Jurisdictioni Episcopi, in causis Civilibus Episcopo se committant, Appellationi locum non esse: quod speciale est in Episcopo propter Dignitatem ejus Episcopalem; nam sæcus obinet in alio Judice prorogato, vel dato ex consensu communi partium; ab his enim appellari potest, ut constat ex *c. causam 14. de sent. & re judic. & l. ex consensu 23. princ. ff. h. tit. Abb. in c. causam cit. n. 2. Vallens. hic §. 3. n. 4. Pirh. n. 30.* Ratio est, quia et si eo casu partes videantur approbasse personam Judicis non tamen sententiam ferendam, quam ignorabant.

5. Ab Arbitro: ubi tamen distinguendum est inter Arbitrum Juris, & Compromissarium; nam ab Arbitro Juris, seu illo, qui ex Juris prescripto ab ipsis partibus litigantibus electus est, appellari potest *c. ab arbitris 11. de Offic. Deleg. in 6.* non verò potest ab Arbitro Compromissario, ut dictum *Libr. 1. Tit. 43. de Arbitr. n. 32. & seqq.*

Quæritur 2. Coram quo Judice sit appellandum? *re.* regulariter Appellatio interponi debet coram Judice, qui tulit sententiam; alioquin invalida est, & nec effectum suspensivum, nec devolutivum habet. *Gloss.*

Gloss. in c. appellatio 9. V. Judici h. tit. in 6. Gurtier pract. qq. l. 1. q. 102. n. 1. Barb. in c. fin. h. t. n. 17. Vallens. hic §. 5. n. 1. Pirh. n. 83.

Ratio est, quia illi innotescere debet, ne ulterius procedat, & si processerit, revocentur per eum acta, tanquam attentata.

43 Dub. 1. coram quo Judice Appellandum, si Appellatio coram Judice à quo fieri nequeat, eò, quòd ejusdem copia haberi non possit?

Re. tunc appellandum coram Judice ad quem, si hujus copia haberi possit; si verò nec hujus copia haberi potest, appellari potest coram viris honestis, vel etiam uno honesto, adhibitis ei testibus, vel coram Notario, qui testibus adhibitis, conficiet super eo instrumentum, quòd nim. coram ipso appellatum fuerit in presentia talium testium. Sumitur ex can. biduum 29. §. si quis caus. 2. q. 6. & l. siquidem 1. §. si quis 10. ff. quand. appelland.

Ubi tamen duo sunt advertenda: unum est, ut si Appellatio fiat in absentia Judicis à quo, hæc postea eidem intimetur, nisi vel aliunde jam notitia illius ad ipsum pervenerit, vel idem metus, qui excusabat ab interpositione appellationis coram ejusmodi Judice, etiam excuset ab intimatione coram eodem faciendâ. Vallens. hic §. 5. n. 2. Alterum, ut casu, quo pars appellaverit in absentia utriusque Judicis, coram Notario, vel alio viro honesto, coram ipsodem protestetur, quòd coram Judice à quo, vel ad quem appellasset, si alterutrius copia, seu presentia commode haberi potuisset. Abb. in c. fin. h. t. n. 3. Franc. ibid. n. 3. Vall. l. cit.

44 Dub. 2. coram quo appellandum, si à duobus, vel pluribus Judicibus pronuntiata sententia fuit?

Re. tunc coram omnibus simul congregatis Appellatio fieri debet: si verò omnium copia simul haberi facile nequit, appellari potest coram singulis separatim, vel coram majore parte eorum: & tunc valebit Appellatio, acsi coram omnibus Judicibus presentibus fuisset appellatum Clem. si à Judicibus 1. h. t. Ratio est, quia alias sæpe non posset fieri Appellatio intra 10. dies à Jure concessos, cum sæpe omnes Judices simul haberi presentes nequeant.

Sufficit autem major eorum pars; quia quod fit à majore parte, censetur factum ab omnibus c. cum in cunctis 1. de his, que à majore Sc. & l. quod major 19. ff. ad municipal. Quodsi majoris partis Judicum presentia haberi nequeat, sufficiet appellare coram eo, vel ijs, cujus, vel quorum copia haberi potest. Si nullus ex ijs presentis reperiri possit, appellandum erit coram Judice ad quem; si verò neque istius possit haberi copia, appellabitur coram honestis personis, ut dictum est ad Dub. præc. Coram quocunque autem Appellatio facta sit, intimari Judici, vel Judicibus à quo debet, si facile id fieri possit, ne ulterius procedant, ut dictum est n. præc.

Dub. 3. quid faciendum, si quis justo, seu probabili metu, eoque gravi, seu cadente in constantem virum impediatur, quo minus à sententia contra illum lata appellet?

Re. is coram Judice à quo protestari potest, quòd ob talem causam, seu gravamen appellare vellet, nisi prohiberetur: vel si coram illo Judice protestari non potest, quia vel non audet, vel ejus copiam habere non potest, tunc protestationem istam facere potest coram honestis viris, causâ appellationis expressâ: habebitque hæc protestatio, modò intra tempus, quo licitè provocatur coram Judice à quo, facta illa sit, eundem effectum, quem Appellatio c. fin. h. tit. & Gloss. ibid. in casu. Dixi 1. justo, seu probabili metu, eoque gravi; nam si levis tantum sit metus, nec cadens in virum constantem, non sufficit: sufficit tamen, si gravis sit, et si metum passus fortè suâ culpâ causam eidem dederit. Abb. in c. fin. cit. n. 1. Dixi 2. protestari debet, ne videatur omisisse Appellationem per negligentiam. Abb. l. cit. n. 2. Similis protestatio fieri debet, quando gravamen passus alio impedimento prohibetur, quo minus appellet. Pirh. hic n. 87. Coroll. 2. Dixi 3. intra tempus, quo licitè provocatur, videlicet decendum; nam æquivalet Appellationi, & ideo quoad hoc naturam illius induit.

Quæritur 3. ad quem Judicem sit appellandum?

Re. appellandum est à Judice inferiore ad superiorem, & regulariter quidem gradatim ad proximum, & immediatum, non, isto præterito, ad mediatum c. dilecti 66. h. tit. c. Romana 3. eod. in 6. l. Imperatores 21. princ. ff. & l. addictos 29. C. tit. cit.

Dixi 1. ab inferiore ad superiorem; quia Superioris est corrigere factum, vel errorem inferioris, non contra c. cum inferior 16. de majorit. & obed. adeo, ut ne quidem consuetudine induci possit, ut ad minorem, vel parem fiat Appellatio; quia consuetudo inducens, ut minor in majorem, vel par in parem Jurisdictionem habeat, non valet. Vallens. hic §. 6. n. 1.

Dixi 2. Gradatim, ne sc. Jurisdictiones confundantur, & ne Judex immediatus per contemptum præteritus videatur, atque ut partium laboribus, atque expensis parcat. Vivian. in c. 66. cit. Vallens. n. 1. cit. Pirh. n. 88. Quodsi tamen præterito proximo Judice, Appellatio fiat ad Judicem mediatum, ea per hoc probabilius non fit irrita, sed valet, si pars adversa, contra quam appellatum est, nihil opponat, ut colligitur ex c. dilecti cit. ibi Excipiendo, & tradit ibid. Gloss. V. post hujusmodi, Abb. n. 7. Vivian. in Ration. Vall. §. 6. cit. n. 5. Pirh. n. 89. Wiest. n. 63. Ratio est, quia tunc utraque pars litigantium in appellationem consentire, & Jurisdictionem prorogare censetur in Judicem superiorem, & mediatum; neque enim, ut appelletur gradatim ad proximum, de substantia Appellationis est.

Dixi 3.

Dixi 3. Regulariter; nam plures sunt casus, in quibus ob specialem rationem ad Superiorem Judicem mediatum, omisso medio, seu proximo appellari potest; de quibus num. 50. § seqq. Interim

47 Dub. 1. qualis ordo in appellando servari debeat in foro Ecclesiastico? in hoc foro 1. ab Archidiaconis, Archipresbyteris, & similibus Judicibus Episcopo subiectis appellari debet ad Episcopum, & Sede vacante ad Capitulum, vel utriusque Vicarium Generalem c. Romana 3. §. ab Archidiaconis 1. h. t. in 6. Ratio est, quia Episcopus, & huius Sede vacante Capitulum est proximus Superior, & Ordinarius Judex suorum subditorum; cumque Vicarius Generalis sit eadem moraliter persona cum Episcopo, vel Capitulo, cujus est Vicarius, sequitur etiam ad hunc appellari posse à sententia Judicum inferiorum. Unde cum c. referente 7. de Præbend. omisso Episcopo statim provocatum est ad Archiepiscopum, est casus specialis, vel quia sic habebat consuetudo illius Ecclesie, ut vult Gloss. ibid. v. appellavit; vel quia ita pars adversa permittit, ut ibi advertit Abb. n. 4. vel potius, quia Archidiaconus ille intra fines Archidiaconatus sui exercuit Jurisdictionem quasi Episcopalem Episcopo non subordinatam, ut c. dilecti 66. h. tit. explicat. Gonzal. n. 10.

48 2. Ab Episcopo, & Sede vacante à Capitulo, atque amborum Vicario Generali appellatur ad Archiepiscopum c. Pastoralis 11. princ. de Offic. Ordin. c. dilecti cit. & c. Romana 3. §. debet 8. eod. in 6. Ratio est, quia Archiepiscopi sunt immediati superiores Episcoporum, adeo, ut istorum Principes vocentur can. clericos 1. v. omnes autem dist. 21. Neque obstat, quod recusato Vicario Episcopi, recusationis causa coram Episcopo, non Archiepiscopo proponenda, & probanda sit c. si contra 4. in fin. de Offic. deleg. ut adeo videatur etiam coram hoc proponenda causa Appellationis, cum Appellatio, & Recusatio æquiparentur c. super eo 12. h. t. nam etsi in multis convenient, in hoc tamen differunt, quod Appellatio necessario fiat ad Tribunal superius, quale respectu Vicarij Generalis non est Tribunal Episcopi, cum utriusque sit idem Tribunal.

49 3. Ab Archiepiscopis appellatur ad proprium Patriarcham, vel Primatem, cui illi parent; ab hoc ad Sedis Apostolicæ Legatum, qui immediatè ipsi præest; ab isto demum ad ipsam Sedem Apostolicam, seu Romanum Pontificem, qui solus ejusdem Superior est. Gonz. in c. si duobus 7. h. tit. n. 5. 6. § 9. ubi utiliter monet, Appellatione facta ad Papam, causam ipsam examinari ab Auditore Camerae Apostolicæ; nam hic Judex Ordinarius est omnium Appellationum, quæ interponuntur à sententijs per quoscunque latis extra Curiam, ex concessionibus Gregorij XV. Innocentij VIII. Pij IV.

& Pauli V. Excipitur, si causa hujusmodi Spiritualis sit, e. g. Beneficialis, matrimonialis &c. nam harum cognitio spectat ad Signaturam Justitiæ, & Auditores Sacræ Rotæ.

Dub. 2. quibus casibus appellari potest, non observato ordine; R. cum distinctione inter Jus Civile, & Canonicum, Jure civili, prætermittis Judicibus intermedijs, immediatè provocare ad Imperatorem non licet l. Imperatores 21. ff. b. t. l. addictos 29. C. eod. Perez C. dist. tit. König n. 40. § seqq. ubi cum alijs excipit 1. si agatur causa Pupilli, vel alterius miserabilis personæ; nam hi à quovis inferiore Judice immediatè possunt appellare ad Summum Principem l. un. C. quand. Imperat. int. pupill. 2. Si appellans sit Studiosus; nam hos Imperator Auth. habita C. ne filius pro patre singulari beneficentiâ ab omni injuria defendere constituit, ita, ut & ipsi, ommissis quibuscunque Judicibus intermedijs, ad ipsam Imperatoriam Majestatem immediatè provocandi licentiam habeant, teste Harprecht in Process. tit. de Appellat. concl. 74. cum pluribus ibi cit. 3. si Judex intermedius, seu proximus palam, & evidenter denegat justitiam. Pirh. hic n. 90. 4. si apertè sit inhabilis ratione suspitionis, Excommunicationis, vel alterius defectus, Pirh. l. cit. 5. si absens, vel alio impedimento diuturno e. g. captivitate detentus sit. Pirh. l. cit. 6. Si Superior conveniat subditum inferioris coram isto sequendo forum rei; tunc enim non appellatur ad Superiorem, qui pars litigans est, ne hic sit Judex in causa propria. 7. denique si consuetudo legitime præscripta permittat, ut ad superiorem, omisso medio appelletur.

Jure Pontificio facultas non observandi ordinem à n. 47. præscriptum est non parum ampliior. Nam 1. à quolibet inferiore Judice in causis fori Ecclesiastici, vel etiam Sæcularis quoad eos, qui subsunt temporali dominio Ecclesie, immediatè, ommissis intermedijs Judicibus, appellari potest ad Summum Pont. can. siquis vestrum 3. § quatuor seqq. item can. quoties 16. Sc. caus. 2. q. 6. c. si duobus 7. c. de Priore 31. c. ad audientiam 34. Sc. h. tit. Excipitur casus, quo appellatur à Subdelegato Delegati Papæ qui subdelegavit non in totum, sed aliquid sibi reservando; tunc enim cum Delegatus Papæ representet personam ejusdem, non debet appellari ad ipsum Papam; sed ad delegantem c. super 27. S. porro de Offic. Deleg. & c. si delegatus 7. eod. in 6. 2. prætermittis Judicibus intermedijs appellari immediatè potest ad Legatum Pontificium, existentem in Provincia sibi decreta, ut ex c. cum non 1. de l. Offic. Legat. colligit Abb. in c. 66. h. tit. n. 12. Marant. de Ord. Judic. p. 6. tit. de Appell. n. 371. Vall. hic §. 6. n. 3. Pirh. n. 90. Wiest. n. 75. Ratio est, quia gerit vices Papæ, & concurret cum quolibet Ordinario in Provincia sibi decreta. 3. ex speciali Sedis Apo-

stolica privilegio, immediatis Judicibus omiffis, appellari immediatè potest ad quatuor Patriarchas Majores in Provincijs illorum Jurisdictioni subjectis *c. antiqua 23. de privil.* cujus textum ambiguum quidem reddere cum alijs vult Ant. de Butrio *ibid. n. 11.* quòd eo textu Pontifex quidem concefferit ad Patriarchales illas Sedes in Provincijs suis provocari posse, non autem addiderit, id fieri posse, omiffis Judicibus intermedijs. Sed non erat necesse hoc addere; quia subintelligendum constat ex eo, quòd Pontifex hac sua Constitutione voluerit Sedes illas quoad Appellationem speciali prærogativa ornare, quam tamen accepissent nullam, si ad eos appellandum esset gradatim. 4. ratione Exemptionis; nam si Episcopus, vel alius Prælatus exemptus, & Sedi Apostolicæ immediatè subjectus sit, ab eo, non ad Metropolitanum, sed ad Papam appellandum est. Tholosan. *de Appellat. l. 4. c. 3. n. 17.* 5. denique ex alia speciali causa.

52 Tales præter eas, quæ *n. 50.* recensitæ sunt, plures enumerantur. 1. si Episcopus, vel alius Prælatus Ecclesiasticus Jurisdictionem temporalem ab Imperatore, vel alio Principe seculari accepit in feudum; tunc enim in Causis Civilibus ab ipso non ad Archiepiscopum, sed ad Imperatorem, vel alium dominum Feudi, etiam Laicum, appellari debet *c. ex transmissa 6. §. c. seq. de for. compet. c. Romana 3. §. debet 8. & ibi Gloss. V. Jure alio h. t. in 6.* Idemque dicendum, si is, qui concessit Jurisdictionem Episcopo, sibi jus appellationum reservavit *Gloss. V. cit. in addit.* 2. si in eadem causa concurrat Ordinarius, & Delegatus Papæ; nam eo casu non ad Superiorem Ordinarij, sed ad Papam est recurrendum, quia Delegata Jurisdictio dignior est, ideoque trahit ad se Jurisdictionem Ordinariam, velut minus dignam. Ancharan. *in c. si duo 3. de Offic. deleg. in 6. not. 3. Abb. in c. 27. tit. eod. num. 5. Pirh. ibid. n. 117.* Idem fit, quando Judex Ecclesiasticus, & Secularis simul cognoscunt; quia tum Appellatio deferri debet ad Superiorem Ecclesiasticum veluti digniorem, ut docet Bartol. *in l. 1. §. si quis n. 13. ff. h. tit.* 3. Si concurrat Jurisdictio mediata, & immediata, ut si appellatur à subdito Archidiaconi subjecti Episcopo: tunc enim appellari potest vel ad Archidiaconum, vel ad Episcopum pro arbitrio appellantis; nam Archidiaconus non facit gradum cum Episcopo, sed ambo simul concurrunt, *Abb. in c. 66. h. t. n. 14. Alex. ibid. n. 25. in cas. 9.* 4. Si Episcopus litiget cum suo subdito; tunc enim eligendi sunt Arbitri, à quorum sententia non appellatur gradatim, sed ad Papam. *Abb. n. 14. cit. Marant. tit. de appell. n. 376.*

53 Dub. 3. ad quem appellandum sit à sententia Judicis Delegati? *v.* hic distinguendum est, an Judex, qui sententiam tulit, sit delegatus à primo delegante, an

subdelegatus ab alio delegante. *Si primum,* appellandum est ad delegantem, vel ejus in officio successorem, non ad alium illius Superiorem *arg. l. quod dicitur 1. prin. & l. fin. ff. quis, §. à quo appellet l. Imperatores 21. §. ijdem 1. ff. h. t.* Ratio est, quia tametsi Ordinarius totam causam deleget, non tamen potest à se totam suam Jurisdictionem abdicare, cum eam propriam, ac stabilem habeat. igitur ad eum à Delegato appellari potest. *Excipitur,* nisi Ordinarius delegans causam delegaret, quia suspectus est; nam tunc non ad ipsum, sed ad immediatum ipsius Superiorem appellabitur. *Vallens. §. 6. n. 6. hic*

Si secundum, multum refert, an Delegatus totam causam subdelegaverit, ita, ut nihil Jurisdictionis in ea sibi reservaverit, vel an non subdeleget, totam, sed aliquid sibi reservet. *Si prius,* à Subdelegato non ad Delegatum, sed ad primum Delegantem est appellandum *c. super 27. §. porro de Offic. Deleg.* Ratio est, quia totam causam subdelegando sine reservatione definit esse Judex, & Jurisdictionem à Delegante acceptam amittit, neque illam per Appellationem recuperat, cum partes eam interponentes ipsam conferre nequeant. *Si posterius,* à subdelegato appellabitur ad Delegatum *§. porro cit. c. si delegatus 7. §. ad eum, & c. si à Delegato 14. de Offic. delegat. in 6.* Ratio est, quia tali casu Subdelegans adhuc Judex manet illius causæ. *Excipitur,* si Subdelegans mortuus, vel excommunicatus, diu absens vel aliter impeditus foret; nam eo casu, ne lis cum partium præjudicio nimis diu protendatur, appellatio fieri deberet ad primum delegantem, ut statuitur *c. si is cui 10. eod. in 6.* Similiter ad delegantem primum interponenda est à Judice Delegato, cui causam sibi delegatam subdelegarunt Condelegati, ne si ad ipsos appellaretur, partialiter Appellatio fiat ad ipsum Judicem, à quo appellatio interponitur. *Vide P. Wiest. hic n. 72. & duob. seqq.*

Controversia est, an si Episcopus alii cui causam deleget, ab hoc appellari possit ad Vicarium Generalem illius? *Negant Joan. Andr. in c. si contra 4. de Offic. deleg. in 6. Abb. in c. 66. h. tit. n. 3.* quòd Episcopus, dum causam alteri specialiter delegat, hoc ipso eam videatur tollere à Jurisdictione Vicarij. Verifimilius tamen est etiam hoc casu provocari ad Vicarium posse, prout docet *Alex. de Nevo in c. 66. cit. n. 9. §. 10. & sequuntur Pirh. hic n. 95. Wiest. n. 67.* Rationem dant, quia Vicarius Generalis idem cum Episcopo Tribunal habet: unde cum hic appellationem possit recipere, etiam ille poterit, nisi aliunde constet, quòd Episcopus omnino voluerit causam alteri specialiter delegatam remove à Jurisdictione Vicarij, quod in dubio non est præsumendum, modò causa talis sit, quæ

Ppp
alias

aliàs ad Vicarij officium pertinet. *Ad Argumentum* contrarium aliud est substractam esse Jurisdictionem in prima instantia, aliud in secunda. igitur ex hoc, quòd causæ cognitio substracta per delegationem alteri factam fit Vicario in prima instantia, non sequitur eam etiam substractam in secunda, cum à diversis non sit bona illatio *arg. l. inter stipulantes § 3. §. sacram §. v. sed hæc dissimilia sunt ff. de V. O.*

55 Dub. 4. quid Juris, si uterque litigantium appellet ad diversos Judices super eadem causa, seu negotio, e. g. unus ad Archiepiscopum, alter ad Papam? *ry.* eo casu videndum, an inferior, e. g. Archiepiscopus ad quem unus litigantium appellavit, sciat, alterum appellasse ad alium superiorem, an verò hoc ignoret.

Si primum, Judex inferior, ad quem alter litigantium appellavit, non amplius potest procedere in ea causa, sed appellatio, quæ interposita est ad Superiorem, prevalere debet ei, quæ interposita est ad inferiorem; quia potestas & Jurisdictio Superioris absorbet Jurisdictionem inferioris *arg. l. contra § 4. §. is qui 1. ff. de Re Judic.* Neque opus est eocasu, ut appellans ad Superiorem alleget se appellasse; qui enim aliquid fecit, de eo amplius certiorari non debet. *Gloss. in c. si duobus 7. V. nisi cognoverit h. t.*

56 *Si secundum*, appellans ad Superiorem comparere coram inferiore, ad quem alter litigantium provocavit, debet, si ab hoc citetur, & appellationem suam allegare; alioquin inferior Judex poterit contra eum jure procedere *c. si duobus cit.* Ratio est, quia Judex inferior, seu immediatus appellationis per se habet jurisdictionem in hanc perfo-

nam, & causam, nisi elidatur per exceptionem Appellationis ad Superiorem. igitur quamdiu non ita eliditur, valde procedit Judex inferior, & Adversarium citat, & conf. hic, si non compareat, constituitur contumax *l. ex quacunq. 2. ff. si quis in jus vocat.*

Excipitur, si appellatum sit à sententia, quæ continet plura capitula separata, & non connexa; nam tali casu, si unus litigantium ratione unius, alter ratione alterius provocaverit, utraque Appellatio tenet, nec una elidit alteram: quia sunt Appellationes separatae, & distinctæ, factæ à diversis sententijs; nam tot esse censentur sententiæ, quot sunt capitula diversa, & non connexa. *Barbof. in c. si duobus cit. n. 2. Pirh. hic n. 97.*

Dub. 5. an validum sit Statutum, vi 57 cujus à Superiore Judice provocari potest ad inferiorem? *Negant DD.* non pauci, quòd adverteretur naturæ Appellationis, quæ majorem Jurisdictionem exigit in eo, ad quem ipsa interposita provocatur *l. appellandi 1. §. si quis §. ff. h. tit.* Alij tamen cum *Hunnio in Treuil. Vol. 2. D. § 3. q. 4. Haun. tom. 5. tr. 3. num. 274. Wiest. hic num. 5.* putant hujusmodi Statutum, si à Superiore conditum, ejusque autoritate promulgatum sit, validum esse; quia non repugnat, ut is, qui aliàs superior est, in causa Appellationis propria sua voluntate inferior sit, & que subijciat ei, in quem aliàs imperium habet *l. est receptum 14. ff. de Jurisd.* Illustre exemplum exhibet *Bulla Aurea tit. 5. §. fin.* ubi Imperator, quem omnibus Principibus superiorem esse nemo ambigit, quoad proprias causas, & lites Electoris Palatini Jurisdictioni, vel potius, ut saniores Publicistæ explicant, arbitrio se subjecit,

§. V.

De Forma, & Modo appellandi.

SUMMARIUM.

58. 59. 60. Quomodo appellandum à Sententia Definitiva?
61. 62. 63. 64. Quomodo ab Interlocutoria?
65. Quibus verbis fieri Appellatio debeat?
66. An valeat Appellatio generalis?
67. Quoties licitum sit appellare?
68. An Judex ad quem cognoscere de causa

58 **Q**uaritur 1. quomodo appellandum sit à sententia Definitiva? *ry.* 1. interest, an Appellatio statim, & in continenti fiat, an verò post intervallum; nam si fiat in continenti, h. e. Judice adhuc pro Tribunali sedente, vel eo nondum ad actus extraneos divertente, fieri potest viva voce, & stante pede, ut loquuntur: sufficitque tunc dicere *Appello*, vel *Provoco*, ut habetur *l. sed si 2. ff. h. tit.* quod mox in Acta à Notario referri debet *c. quoniam 11. de Probat.* Si verò

principali possit omisso, vel non finito prius articulo Appellationis interposita ab Interlocutoria?

69. An habens legitimam Exceptionem adversus Mandatum Judicis, possit ab eo appellare, non proposita prius Exceptione?

ex intervallo fiat Appellatio, debet fieri in scriptis, porrecto Libello Appellatorio *l. à sententia §. §. fin. ff. h. tit. l. eos qui 6. §. fin. & ibi Gloss. V. libellos C. eod.* Excipiuntur causæ breviores, aut levioris momenti; nam in his etiam ex intervallo viva voce appellari potest. *Wesfenbec. ff. h. tit. n. 9. Valens. §. 9. n. 1. Pirh. n. 122. Wiest. n. 82.*

2. In Libello Appellatorio exprimi debet, quis appellet, contra quem, & à qua sententia *can. post appellationem 31. §. ego caus.*

caus. 2. q. 6. l. appellandi 1. §. fin. ff. h. tit.
 Marant. de Ord. Jud. p. 6. tit. de Appell. n. 130.
 Omitti in eo possunt 1. nomen Judicis
Ad quem; quia censetur appellatum ad eum,
 ad quem de Jure provocari debet. Vall. hic
 §. 8. n. 3. 2. Nomen Judicis à quo,
 quamvis in usu sit illud exprimere. Vall. l.
 cit. n. 2. & colligitur ex §. fin. cit. ubi nulla
 fit de Judice à quo mentio. 3. Allegatio
 causæ appellandi in specie, sed sufficit, si
 appellans in genere dicat se gravatum esse,
 vel sententiam esse injustam, vel si dicat *Ap-*
pello. Vallens. §. 9. n. 4. Pirh. hic n. 123.
 & colligitur arg. l. sed si ff. h. tit. & ratio est,
 quia tunc frustra allegaretur causa in specie,
 cum Judex à quo de illa cognoscere non
 debeat, quippe jam functus officio suo.
 Excipitur, si Appellatio fiat in casibus à Ju-
 re, vel ab homine prohibitis; nam cum
 eo casu appellans habeat Juris præsumptio-
 nem contra se, non tenetur Judex appella-
 tioni ejus deferre, nisi alleget causam ratio-
 nabilem, ob quam cesset ista præsumptio.
 Gloss. in c. Romana 3. §. si autem V. man-
 datur h. tit. in 6.

60 3. Qui appellat à sententia definiti-
 va, tamen aliquam appellandi causam ex-
 primat, tamen alias etiam causas non ex-
 pressas coram Judice Appellationis prosecui
 potest, imò etiam nova instrumenta, vel
 novos testes producere, & prius non alle-
 gata allegare, & non probata probare, dum-
 modo dependentia sint, seu interservientia ad
 causæ decisionem c. Joannes 10. de fid. In-
 strum. l. eos qui 6. §. siquid autem 1. C. h. tit. l.
 per banc 4. C. de temp. appell. & ibi Bartol.
 n. 3. Vall. §. 9. n. 6. Pirh. n. 124. Quo
 differt Appellatio à Sententia Definitiva ab
 ea, quæ interponitur à Sententia Interlocu-
 toria; in hac enim regulariter justificari Ap-
 pellatio interposita nequit ex novis, & de
 novo probandis, ut mox dicetur n. 64.

61 Quæritur 2. quomodo sit appellan-
 dum à Sententia Interlocutoria, vel grava-
 mine extrajudiciali? 1. distinguendo inter
 sententiam interlocutoriam simplicem, &
 eam, quæ vim definitivæ habet. In
 Appellatione ab hac posteriore idem observan-
 dum, quod in Appellatione à Definitiva,
 quia hæc sententiæ definitivæ per omnia
 æquiparatur, non solum quoad formam, &
 effectum interponendæ Appellationis, sed
 etiam quoad alios Juris effectus; paria enim
 sunt sententiam esse definitivam, & habere
 vim definitivæ. Gaill. l. 1. obs. 130. n. 5.

62 Si appelletur à Sententia Interlocu-
 toria simplici, tria hæc requiruntur. 1.
 Debet fieri in scriptis, porrecto Libello Ap-
 pellationis c. cordi 1. princ. h. t. in 6. Pro-
 cedit hoc, sive appelletur in continenti,
 sive ex intervallo; nam semper in scriptis
 porrigenda est Appellatio ab Interlocutoria,
 ut notat Gloss. ibid. V. interlocutoria. Valens.
 hic §. 9. n. 2. Pirh. n. 109. Wielh. n. 29.

An id verum sit de omni Appellatione In-
 terlocutoria, an verò de interposita solum
 ad Papam, DD. dissident, dum aliqui apud
 Haun. tom. 5. tr. 5. n. 362. affirmant primum,
 alij Constitutionem cit. ad secundum limitant:
 quorum sententia videtur verior, ex ratio-
 ne; quia Constitutio illa quoad hunc arti-
 culum est odiosa, utpote correctoria Juris
 Civilis, quod juxta l. sed si 2. & ibi Gloss. V.
 eod. ff. h. tit. appellationem apud Acta viva
 voce interpositam admittit indistinctè; conf.
 restringi potius, quam extendi debet.

2. Debet in ea exprimi causa Ap-
 63 pellationis c. cordi cit. princ. c. ut debitus 59.
 h. tit. Porro causa ejusmodi allegari de-
 bet legitima, & rationabilis, atque in specie,
 ut notat Vall. §. 9. n. 5. etsi notoria sit. Ma-
 rant. de Ord. Jud. p. 6. tit. de Appell. n. 154.
 aliàs eidem, tanquam irrita, deferre Judex
 non tenebitur. Ratio expressionem hanc
 requirendi fuit, ut debitus honor defera-
 tur Judici à quo; nam cum iste revocare
 Interlocutoriam possit, & conf. fieri queat,
 ut ab eodem, expressâ causâ rationabili, Ju-
 stitiam consequatur appellans, non debet
 permitti appellans, ab eodem recedere, non
 expressâ causâ. Dicitur autem causa ratio-
 nabilis, quandocunque Judex gravat
 contra Jus scriptum, vel denegat Juris be-
 neficium, ut si neget restitutionem spoliato,
 priusquam de proprietate cognoscat &c.
 Vall. n. 5. cit.

3. Appellatio ab Interlocutoria ju-
 64 stificari nequit ex novis, & de novo pro-
 bandis, sed solummodo ex causis, quæ in
 ipsa Appellatione nominatim expressæ sunt
 c. cum causam 62. h. tit. & Clem. 5. eod. junct.
 Gloss. ibidem V. dummodo. Estque hoc
 verum, etiam si aliæ causæ notoriè faverent
 appellanti; quia licet notorium relevet ab
 onere probandi, non tamen relevat ab one-
 re allegandi. Gloss. in Clem. cit. V. alias.
 Ratio est, ne si in causa variari hoc casu
 posset, sæpe malitiosè ad litis prorogationem
 Appellationes interponerentur, & novarum
 causarum deductionibus protraherentur.
 Procedit autem hoc regulariter; nam triplex
 facienda Exceptio est. 1. Si nova cau-
 sa post Appellationem interpositam primùm
 orta, aut cognita fuerit. 2. Si oblatas
 gravaminis alias causas Judex à quo admitti-
 re noluit. 3. Si gravamen per senten-
 tiam Definitivam irreparabile sit, ut si Judex
 decerneret alicujus torturam. Plura vi-
 de apud Marant. p. 6. tit. de Appell. à n. 165.

Quæritur 3. quibus verbis fieri de-
 65 beat Appellatio? 1. fieri potest non
 tantum per verba expressa, veluti *Appello*,
Provoco, sed etiam per æquipollentia, ut
 si quis gravatus à Judice inferiore, e. g. Epi-
 scopo diceret, *Committo*, vel *subjicio me Ju-*
dicio Papæ; vel alterius Superioris, prout
 constat ex c. ad audientiam 34. h. tit. Ra-
 tio est, quia quando non requiritur ad
 actum

actum aliquem certa verborum forma, tunc sufficit exprimere conceptum, vel effectum rei per verba æquipollentia, quod eo casu non tam verba loquentis, quam intentio ejusdem, cui verba servire debent, considerari debeant. *Conf.* à pari cum sententia, quæ valet, etsi eam pronuntians non fuerit usus verbis *Condemno*, vel *Absolvo*, sed æquipollentibus, ut dictum est *Tit. præc. n. 61.* *Neque obstat*, quod Clerici recepti sub generali protectione Papæ, non ideo eximantur à Jurisdictione Episcopi Diocesani *c. ex parte 18. de priviil.* nam qui post sententiam contra se latam committit se Judicio, & protectioni superioris, intendit protectionem specialem, quæ vim Appellationis obtinet, ut bene advertit *Pirh. hic n. 104.*

Imò non solum verbis, sed etiam ipso facto appellari potest e. g. arripiendo iter ad Superiorem appellandi causâ; id enim vim Appellationis habet, modò serventur ea, quæ in Appellatione verbis expressa servari debent *c. dilecti 52. b. tit. & c. cum olim 7. de dol. & contum.* imò universim loquendo plus est aliquid factis demonstrare, quam verbis exprimere. *Gloss. in c. dilecti cit. V. facto provocare.*

66 *Quæritur 4. an valeat Appellatio generalis, i. e. facta super omni causa, quæ contra appellantem posset aliquando moveri, vel ab omni gravamine, quod sibi posset inferri? R. non valere, si Judicialis sit; valere autem, si extrajudicialis; quod ita verum est, ut si hujusmodi Extrajudicialis Appellatio ex probabilibus causis facta sit, devolvatur negotium ad Judicem Superiorem, & omnia post hujusmodi Appellationem acta per viam attentati revocentur, nec admittantur Exceptiones concernentes defectum proprietatis. Alex. in c. bone 51. b. tit. n. 7. not. 5. & n. 8. not. 6. Vivian. in c. inter cetera 2. eod. in ration. Pirh. hic n. 107. 108. & 253.* *Pars 1. constat ex c. inter cetera cit. & c. consuluit 18. eod. Pars 2. colligitur ex c. bone cit. & Clem. 3. b. tit.* Ratio diversitatis est, quia à futuro gravamine non potest appellari judicialiter, potest tamen extrajudicialiter: ideoque potest etiam interponi generalis Appellatio; quia futurum gravamen non est certum,

Dixi 5. Quod sibi posset inferri; nam si quis generaliter appellet ab aliquo Judice super omni gravamine, quod in certa causa sibi inferendum timet, tenet ejusmodi Appellatio, ut constat ex c. consuluit cit. modò aliquod gravamen præcesserit, vel actu prætendatur inferri super aliquo articulo; nam eum hic articulus contineatur in illa causa, videtur tale gravamen totam causam quodammodo contigisse, ob connexionem, seu unitatem causæ. Abb. in c. consuluit cit. n. 3. Pirh. hic n. 108.

Quæritur 5. quoties licitum sit appellare? R. in eadem causa à Sententia definitiva bis appellari potest, quod si autem illa bis fuit confirmata, tertio non admittitur Appellatio. Ita statuitur c. sua nobis 65. b. tit. & l. un. C. ne lic. in un. ead. caus. Ratio sic statuendi fuit, tum ut vitetur processus in infinitum, tum ut vitetur processus in infinitum, tum quia præsumptio est contra eum, qui bis appellavit, & semper succubuit, quod injustam causam foveat, & ad litem protrahendam malitiosè appellet. Proceditque hoc etiam in sententijs, quæ non transeunt in rem judicatam; licet enim in illis inchoari causa de novo possit, non tamen potest tertio appellari. Abb. in c. sua nobis cit. n. 7. Barb. ibid. n. 2. Pirh. hic n. 126.

Dixi 1. in eadem causa, i. e. ab eadem sententia, & super eodem articulo, vel gravamine; nam super diversis articulis, vel gravaminibus licitum est tertio appellare, imò sæpius can. quoties 16. caus. 2. q. 6. Gloss. fin. in c. directæ 39. b. tit. Abb. n. 7. cit. Pirh. n. 127.

Dixi 2. si bis fuit confirmata; nam si in prima appellatione fuit confirmata, reformata in secunda, ea pars, in cujus præjudicium reformata est, potest interponere appellationem tertiam, quâ si vincat, victus, si læsum se putet, proflire potest ad quartam, ita, ut quilibet habeat duas. Abb. Pirh. l. cit.

Dixi 3. A sententia definitiva; nam de sententia interlocutoria specialis est difficultas, an casu, quo pars litigans post desertam Appellationem sistat se Judici à quo, & hic iterum per interlocutoriam gravare videatur, sic gravatus in eadem causa, & super eodem articulo denuo appellare possit? Videtur enim non posse, quia Judici à quo iterum se sistendo appellans renuntiâsse appellationi censetur. Sed etsi verum sit renuntiâsse Appellationi interpositæ, non tamen hoc ipso etiam renuntiavit interponendæ: hinc cum Jura universim permittant, ut in eadem causa à qualibet parte bis appellari possit, hoc casu concedenda erit etiam altera Appellatio ab Interlocutoria, præsertim si causa sit favorabilis, v. g. matrimonialis, ut decernitur c. directæ cit.

Quæritur 6. An Judex ad quem cognoscere de causa principali possit, omisso, vel non finito priùs articulo Appellationis interpositæ ab Interlocutoria? Distinguntur hic aliqui inter casum, quo ommissus est articulus Appellationis, & inter eum, quo non est priùs finitus: in secundo facile concedunt sufficere consensum appellati, sive ejus, contra quem appellatum est c. cordi 1. q. post hoc b. tit. in 6. at, ut omisso illo articulo, ad cognitionem causæ principalis possit accedere, putant requiri consensum utriusque, quod

quod colligunt ex *c. cit.* ibi: *Vel de partium voluntate omisso.*

Sed, ut bene notat Pirh. *hic n. 117.* probabile est, etiam in hoc secundo casu sufficere consensum solius Appellati, modò priùs revocetur gravamen, propter quod fuit appellatum. Rationem dat, quia quòd priùs cognoscatur de articulo Appellationis, id fit in favorem appellati: si ergo ipse non vult, ut de illo cognoscatur, neque appellans potest de eo conqueri, cum ipse appellando voluerit, ut tota causa devolveretur ad Judicem Appellationis.

Neque contrarium efficaciter probatur ex *c. cordi cit.* quia dici potest numerum pluralem *partium* resolvendum in singularem *i. e. partis appellatæ*, vel supplendum est *maximè.*

69. Queritur 7. an habens Exceptionem legitimam adversus Judicis, vel Executoris mixti mandatum possit ab eo appellare, non proposita priùs Exceptione? *h. non posse;*

sed debet hæc priùs fuisse proposita, & à Judice à quo rejecta; tunc enim appellare potest, & Appellatio admitti debet, si tamen appellans probaverit Exceptionem se opposuisse, & oppositam non fuisse admittam *c. dilecto 63. h. t. Abb. ibid. n. 11. Imol. n. 8. Pirh. hic n. 119. § 120.* Ratio est, quia, qui appellat, antequam Judex oppositam à se exceptionem expressè, vel tacitè procedendo ad ulteriora rejecerit, is non appellat à gravamine illatò, sed futuro, quod ipsi posset inferri, si exceptio illa non admitteretur, sed à gravamine futuro in Judicio non est licitum appellare. Ergo &c.

Proceditque hoc, etfi Judex disjunctivè pronuntiet, ut vel intra certum tempus pareat mandato, vel intra eundem terminum legitimam causam, cur non pareat, coram ipso alleget, aliàs incursum Excommunicationem; nam allegando justam causam evitare Excommunicationem posset. Pirh. *num. 120. cit.*

§. V I.

De Fatalibus Appellationum.

S U M M A R I U M.

70. Quid sint Fatalia?

71. Quando, & intra quod tempus Appellatio interponi debeat?

72. Quando hoc tempus incipiat currere?

73. Quomodo numerandum quoad Appellationem à gravamine Extrajudiciali?

74. Quid, & quotuplicis generis sint Apostoli?

75. Intra quod tempus petendi, dandi, & presentandi?

76. Quando tempus Apostolis petendis concessum incipiat currere?

77. An Judex terminum ijs petendis possit statuere?

78. Quomodo sint petendi?

79. Intra quod tempus appellans prosequi, & finire Appellationem debeat?

80. Quando tempus prosequende, & finiende Appellationi statutum incipiat currere?

81. 82. 83. Cause, ob quas prosequende, & finiende Appellationi concedi possit biennium.

84. 85. Quid requiratur, ut ob impedimentum primi anni sit concedendus secundus?

86. 87. 88. An tempus Jure statutum restringi valeat?

89. 90. An prorogari, vel extendi?

70. **F**atalium nomine hic veniunt tempora, quibus exactis Appellatio vel non conceditur, vel concessa, & interposita, aut jam introducta extinguitur, & quasi emoritur. Hujusmodi quatuor sunt. 1. Appellationis interponendæ, 2. Petendi, & concedendi Apostolos. 3. Appellationis introducendæ, sive Apostolos Judici ad quem presentandi. 4. Appellationis prosequendæ, & finiendæ. Gregor. Tholof. *partit. Jur. Canon. l. 5. tit. 15. c. 4. in Scholijs litt. C. Valens. hic §. 7. n. 1. & alij passim.*

71. Queritur 1. quando, & intra quod tempus Appellatio interponi debeat? *h. olim appellandum fuit in causa propria intra biduum; in causa aliena, seu Procuratorio nomine intra triduum duntaxat, & non ultra can. biduum 29. princ. caus. 2. q. 6. l. si quidem 1. §. biduum 5. & §. in propria 11.*

ff. quand. appelland. l. eos qui 6. §. fin. ff. b. tit.

Hodie Jure tam Canonico, quam Civili Appellationi interponendæ statutum est decendum, ut patet ex *c. quod ad consultationem 15. de sent. & re judic. c. significaverunt 36. & ibi Gloss. V. infra 10. dies de testib. c. cum dilectus 32. in fin. & ibi Gloss. fin. de Elect. c. concertationi 8. h. t. in 6. Auth. hodie c. eod. & Novell. 23. c. 1. Quorum proinde dierum ultimus fatalis est, ita, ut eo lapsò volens appellare non audiat; quamvis alijs Juris remedijs se defendere propterea non prohibeatur, ut constat ex *c. concertationi cit.**

Proceditque hoc, sive per se, sive per alium, ut Procuratorem, Tutorem &c. sive à Sententia definitiva, sive ab Interlocutoria, sive ab alio gravamine; etiam extrajudiciali appelletur, ut patet ex textibus

ppp 3

tit.

citi. & docent Durand. *Specul. tit. de Appellat. §. 5. n. 1.* Gaill. *l. 1. obs. 139. n. 2.* Blumius *Proceff. Cam. tit. 49. n. 2.* Vallens. *hic §. 7. n. 2.* Pirh. *n. 132.* Wiest. *n. 103.*

72 Dub. 1. quando currere incipiat hoc tempus decendij ad appellandum concessi? R. incipit currere à momento late sententiæ, si adversus præsentem pronuntiatum sit, vel cognitionis de hoc obtentæ, si contra absentem, & completur in ultimo momento diei decimæ c. *ad consultationem 15. de sent. §. re judic. c. concertationi 8. h. tit. in 6. ibi Infra decem dies, postquam sciverit, Auth. hodie c. eod. l. siquidem 1. §. dies 7. & §. fin. ff. quand. appelland. Gloss. in clem. 3. V. à die h. t. Marant. de Ord. Jud. p. 6. tit. de Appell. n. 214. Gaill. l. 1. obs. 139. n. 5. Vall. hic §. 5. n. 3. Pirh. n. 135. Wiest. n. 104.*

Dixi 1. à momento: Hinc Gaill. *l. cit.* monet Notarios, ut in Instrumento Appellationis exactè notent non tantum diem, sed etiam horam interpositæ Appellationis, ad hoc, ut ritè cognoscatur, an, & quando decendium sit elapsum; nam prima dies non computatur tota, sed ab hora illius diei, quæ ad decimam diem ejusdem referri debet, adeoque fieri potest, ut decima dies in undecimam desinat: & hinc si sententia lata sit die Veneris horâ 9. matutinâ, poterit quis appellare die undecimâ usque ad horam 9.

Dixi 2. à die late sententiæ, vel cognitionis &c. nam tempus decendij ad interponendam Appellationem concessum in principio est utile, & ignorant, tanquam legitime impedito, non currit, nisi sit verè contumax *can. biduum 29. §. si adversus absentem caus. 2. q. 6. l. siquidem 1. §. fin. ff. quand. appell. in progressu tamen efficitur continuum, ita, ut etiam Feriæ solennes includantur l. quoniam 1. C. de ferijs, & l. sive pars 3. v. feriæ C. de Dilation. neque id immerito, cum etiam in ferijs validè interponatur Appellatio, ut dictum est Tit. 9. de ferijs n. 49.*

73 Dub. 2. quomodo numerandum sit tempus decendij, quando appellatur à gravamine extrajudiciali? R. hic distinguendum, an gravamen, à quo appellatur, sit jam illatum, an primum inferendum. Nam si inferendum est primum, etiam post decendium à die, quâ id cœpit timeri, & donec actu inferatur, appellari potest. Gloss. in c. concertationi 3. V. gravatum h. tit. in 6. Laym. *ibid. n. 2.* Wiest. *n. 105.* Si verò jam illatum sit, appellandum est intra 10. dies, qui tamen numerandi erunt non à die celebrati actûs, vel notitiæ actûs, quo quis gravatus est, sed à die notitiæ gravaminis, seu illo, quo scivit actum illum in sui præjudicium, seu cum suo gravamine celebratum fuisse c. concertationi cit. & ibi Gloss. in Notat. & V. sciverit.

Peculiare aliquid habet gravamen, quod tractum successivum, & causam continuam habet, ut cum quis in carcere detinetur, ad locum non tutum citatur &c. nam ab hoc etiam post decem dies appellari potest, tamdiu sc. quamdiu durat gravamen. Marant. de Ord. Judic. p. 6. tit. de Appellat. n. 216. Gaill. l. 1. obs. 39. n. 13. Rosbach. *Prax. Civil. tit. 73. n. 24.* Vall. *hic §. 7. n. 3.* Pirh. *n. 136.* Wiest. *n. 105.* Consequenter incarceratus, etiam si per mensem detineatur in carcere, appellare tamen semper potest, quia semper gravatur; & citatus ad Judicem non competentem, vel locum non tutum &c. appellare toties potest, quoties sic citatur, quia toties gravatur de novo.

Excipitur, si Judex interloquendo pronuntiavit illum fuisse justè incarceratum, aut locum esse tutum &c. quia tunc intra 10. dies à die factæ interlocutionis appellandum est; alioquin sententia transfret in rem judicatam, nec ulterius liceret appellare. Gaill. *l. cit. n. 14.* Haun. *tom. 5. tr. 5. n. 449.* cum Vall. Pirh. Wiest. *l. cit.* & ratio est, quia generatim sententia contra jus partis lata, si ab ea intra legitimum tempus non provocetur, rei judicatæ autoritatem sortitur l. cum prolati 32. ff. de re judic.

Quæritur 2. quo die Apostoli pertrahendi, & præsentandi sint? Ad hanc quæstionem ut rite respondeatur, præliminariter

Dub. 1. quid sint Apostoli? R. Apostoli hoc loco dicuntur Litteræ dimissoria, quas Judex, à quo appellatum est, ad instantiam appellantis transmittit ad Judicem, ad quem appellatum est, in testimonium, & fidem Appellationis interpositæ l. un. ff. de Libell. Dimissor. l. dimissoria 106. ff. de V. S. Gloss. in l. preses 5. V. Apostolos C. h. tit. Dicuntur Apostoli, i. e. missi; quia mittuntur ad Judicem ad quem, ut de causa Appellationis instruantur: Dimissoria autem; quia per eas causa ad Judicem, ad quem appellatum est, dimittitur.

Porro plures sunt horum species, ut videre est apud Rosbach. *Prax. Civil. tit. 74. n. 3. §. seqq.* Vall. *§. 10. hic n. 1.* Pirh. *n. 139.* Wiest. *n. 106.* & alios passim. Nam 1. dicuntur aliqui Dimissorij, qui sunt Litteræ ad Judicem appellatum directæ, testificantes de Appellatione coram Judice à quo, vel honestis personis interposita, & admissa. 2. Reverentiales, quando Judex à quo Appellationi defert, non ob causæ justitiam, sed solum ob reverentiam Superioris, ad quem appellatur. c. cordi 1. h. tit. in 6. ibi Si Appellationi forsan ex reverentia sit delatum. 3. Refutatorij, quibus Judex à quo significat Judici ad quem, se non admisisse Appellationem l. fin. in refutatorijs 1. C. eod. & in his Judex debet exprimere causam, cur eam non admisit l. sciendum 6. ff. de Appell. recip. aliàs si sine causa rejiciat, puniatur l. quoniam 21. s. h.

c. h. tit. 4. Testimoniales, quibus Notarius, vel alij viri honesti, cum Judicis copia haberi non posset, aut hic recusat dare Apostolos, testificantur, coram se appellatum *c. fin. h. tit. Rosbach. l. cit. n. 6.* 5. denique *Conventionales*, quas dat pars adversa, sive appellata admittens Appellationem, sive in Judicio, Judice recusante, aut tacente, sive extra Judicium *c. saepe 44. h. tit. Rosbach. l. cit. n. 7. Haun. tr. 5. cit. num. 455. Pirh. hic n. 139. Wiest. n. 107.*

Ex his maxime in usu sunt Reverentiales: Resuratorij non facile dari debent, ne Justitiae viam praecludere velle videantur. *Wiest. n. 107. cit.*

75 Dub. 2. intra quod tempus petendi, & presentandi sint Apostoli? R. olim petendis & recipiendis Apostolis praescripti erant quinque dies *can. ab eo 24. caus. 2. q. 6.* Hodie 30. dies concessi sunt *c. ab eo 6. princ. h. tit. in 6. & l. Judicibus 24. C. eod.* Estque hoc tempus ita necessarium, ut si intra 30. dies praedictos non petantur, vel non recipiantur, Appellationi censeatur renuntiatum *can. ab eo cit. Clem. quamvis 2. h. t. l. Judicibus cit. & l. un. ff. de Libell. dimissor.* Estque Praesumptio haec Juris, & de Jure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, posito, quod appellans neglexerit eos petere: secus, si non potuit petere, vel petijt quidem, sed per Judicem a quo stetit, quo minus illos reciperet: nam eo casu protestari de eo debet, & lapsa tempore de Apostolis negatis Judicem a quo coram Judice, ad quem provocavit, convenire potest *l. si appellationem 31. C. h. t. Valleng. hic §. 10. num. 4.*

Tempus Judici ad quem presentandi Apostolos, & introducendae Appellationis Jure Civili Romano non uniforme, sed pro locorum, & Judicium diversitate diversimode praefixum erat *l. tempora 2. princ. & l. fin. C. de tempor. Appell.* Modò secundum Ordinationem Camerae Imperialis *p. 2. tit. 3. §. 2. & 5.* completitur sex menses, qui currere incipiunt a die non latae sententiae, sed interpositae Appellationis, teste Gaill. *l. 1. obs. 140. n. 2.* Jure Canonico ejus determinatio Judicis arbitrio relinquere videtur *c. personas 4. h. t. ibi, Tu ei diem -- assignes.* Quodsi autem Judex a quo terminum presentandae Appellationis non assignaverit, cum Jure Canonico nihil statutum reperitur, vel observandum erit tempus definitum Jure Civili, vel quod Gonzal. in *c. 5. h. tit. n. 10.* cum alijs notat, satis erit inchoare, & finire Appellationem intra tempus eidem finiendae praescriptum.

76 Dub. 3. quando tempus 30. dierum Apostolis petendis concessum incipiat currere? R. hic variare DD. nam aliqui volunt tempus hoc currere a die sententiae latae; alij a die Appellationis interpositae. Alij melius distinguunt: Vel enim

appellans habuit statim notitiam sententiae latae, vel non statim eandem habuit.

Si primum, statim currit tempus hoc a die sententiae latae *l. Judicibus 24. C. h. tit.* Si secundum, tempus illud numerandum est a die scientiae, quo quis sententiam latam intellexit, & ex quo habuit facultatem appellandi, ne aliàs hoc inconveniens eveniat, quod ignoranti praclusum sit tempus petendi Apostolos, cui nondum praclusum est tempus appellandi, utpote quod secundum dicta *num. 72.* primum incipit currere a die scientiae.

Unde cum *l. Judicibus cit.* statuitur tempus petendi Apostolos currere a die latae sententiae, intelligi debet, quando appellans habuit notitiam sententiae latae, & in continenti a sententia lata viva voce appellavit, ut sic concordet cum *c. ab eo*, & *Clem. quamvis cit.* qui textus volunt currere a die Appellationis interpositae. Vide Rosbach, *Prax. Civil. Tit. 74. num. 15.*

Dub. 4. an Judex possit terminum 77 statuere ad petendos Apostolos? R. et si verius sit non posse longiorem statuere, tamen brevior potest praescribere: intra quem si appellans non compareat, & congruo loco, ac tempore petat Apostolos sibi tradi, vel oblatos recuset, non minus efficitur Appellatio deserta, quam lapsis 30. diebus. *Clem. quamvis 2. h. tit. Vall. hic §. 10. n. 6. Pirh. num. 144. Wiest. n. 110.* Rario est, quia ejusmodi brevior terminus, a Judice praescriptus, succedit in vicem termini Juris, & eundem effectum parit *c. ex insinuatione 10. h. tit.*

Dixi: posse Judicem terminum constituere saltem breviorum: cujus ratio est, quia Judex quoad ea, quae ad celeriore Appellationis expeditionem pertinent, Jurisdictionem retinet; & longitudo termini a Jure dati concessa videtur in commodum, & favorem ipsius Judicis, cui ipse renuntiare non prohibetur. Marant. *p. 6. de Ord. Judic. tit. de Appellat. num. 223.* Addidi, *Congruo loco, & tempore*, videlicet, ut non petantur Apostoli, quando Judex est in prandio, vel in Missa, non de nocte, vel quando Judex est majoribus negotijs implicitus. *Gloss. margin. in Clem. cit. Pirh. hic n. 144.*

Dub. 5. quomodo sint petendi Apostoli? R. debent peti *instanter*, ut dicitur *c. ab eo 6. h. tit. in 6.* ab ipso appellante, & hujus expensis. *Gloss. in Clem. 2. V. oblatos h. tit. Valleng. §. 10. n. 6. in fin. Pirh. num. 142.* etiam cum appellatur a sententia interlocutoria, vel gravamine illato ante sententiam; quia textus *c. ut super 4. h. tit. in 6.* generaliter, & indistinctè loquitur. In Appellatione extrajudiciali quidam putant non esse necessarium peti Apostolos, tutius tamen est, si etiam hoc casu petantur. Rosbach, *Prax. Civil. Tit. 74. n. 11. & ab eo cit.*

Perin-

Perinde autem est, si petantur viva voce, si in scriptis, quamvis istud consultius sit, ut postea facilius probari possit fuisse petitos. Semper tamen à Juce à quo peti debent: cui etiam tempus 30. dierum præscriptum commune est cum appellante; sicut enim appellans petere, sic Judex intra illud Apostolos exhibere tenetur. Estque hoc ita verum, ut si Judex requisitus ab Appellante non tradat Apostolos, sed in ipsa causa procedat, processus non valeat, sed retractandus sit per Judicem Appellationis *c. ut super cit.* nisi Appellationi sit renuntiatum expressè, vel tacitè. *Gloss. ibid. v. renuntiatum.* Aliquando tamen, ut Rosbach. *l. cit. n. 19.* advertit, loco Apostolorum appellanti dantur acta: imo eodem teste *n. 25.* in Camera Imperiali, & nonnullis alijs Tribunalibus Appellatio recipitur, & valet, etiam sine Apostolis.

79 Queritur 3. intra quod tempus appellans prosequi Appellationem, eamque finire debeat? *R.* ad appellationem prosequendam, & finiendam, à quocunque gravamine, etiam extrajudiciali, appellatum fuerit, utroque Jure conceditur annus, & ex justa causa biennium, intra quod tempus, si appellans, vel provocans, justo impedimento cessante, Appellationem suam non fuerit prosecutus, illa deserta censetur *c. cum sit 5. princ. c. ex ratione 8. § Clem. si cum 3. b. tit. Auth. ei qui, & l. fin. §. illud 4. C. de tempor. Appell.* ita tamen, ut de Appellatione introducta, sed non continuata pronuntiet Judex *ad quem*; de illa verò, quæ ante introductionem deserta fuit, pronuntiet Judex *à quo.* *Engl. hic n. 50.* qui addit casu, quo Appellatio nondum introducta deserta fuit, Judicem inferiorem acturum consultus, si absque sententia statim progrediatur ad executionem, ut sic auferat occasionem novæ Appellationis, quæ interponi posset à sententia pronuntiante Appellationem esse desertam. Et hoc est discrimen inter Judicem *à quo*, & inter Judicem *ad quem*; nam Judex *ad quem*, ubi de Appellatione deserta pronuntiaverit, etiam de partium consensu in causa principali nequit procedere, quippe cum Jurisdictione, & executio ab ipso ad Judicem *à quo* reverteretur. *Engl. l. cit.*

80 Dub. 1. quando tempus hoc annale, vel biennale appellanti incipiat currere? *R.* cum distinctione, an in Judicio appellatur, an verò extrajudicialiter. *Si primum*, de Jure saltem Canonico incipit currere à die interpositæ Appellationis. *Si secundum*, interest, an appellatur à gravamine jam illato, an verò à primò inferendo, seu futuro; nam *si prius contingat*, iterum tempus hoc currere incipit à die interpositæ Appellationis. *Si posterius*, currere incipit non à die, quo Appellatio est interposita, quo gravamen, quod inferen-

dum timebatur, re ipsa illatum est *Clem. 3. b. t.* ut adeo anticipata Appellatio à futuro gravamine quodammodo involvat conditionem, *Si gravamen actu inferri contingat*: & propterea trahatur ad tempus ejusdem actu illati; sicque annus, vel biennium Appellationi prosequendæ constitutum à Jure primò ab ea die, qua gravamen illatum est, exordium sumat. *Vivian. in Clem. cit. & in c. cum sit 5. b. tit. Wam. n. 8. Gonzal. n. 10. Wiest. hic n. 113.*

Dixi, *Jure saltem Canonico*; nam spectato Jure Civili, tempus hoc annale, vel biennale non incipit currere nisi post duos menses à die interpositæ Appellationis. *Novell. 82. n. 6. junct. Gloss. v. menses.* Monet tamen Alex. de Nevo *in c. ex ratione 8. b. tit. n. 3.* quòd dispositio *Clem. cit.* de consuetudine servetur etiam in foro Civili. Unde hæc attendenda est. In Camera Imperiali, & alijs majoribus Tribunalibus, etiam Ecclesiasticis, ob multitudinem causarum ferè non attenditur Fatale appellationis prosequendæ, dummodo observetur, quæ ad eam interponendam sunt concessa, & longioris moræ causa non sint ipsi appellantes. *Gaill. l. 1. obs. 141. n. 7. Rosbach. prax. Civil. Tit. 73. n. 33. Haun. tom. 5. tr. 5. n. 466. Wiest. hic n. 133.*

Dub. 2. ob quas causas ad Appellatio- nis prosecutionem, & terminationem biennium concedi ex Juris permissione possit? *R.* varias à DD. recenseri, quarum aliqua se tenent ex parte appellantis, vel appellati, vel utriusque; alia ex parte ipsius Judicis, vel alicujus tertij; alia denique oriuntur ex casu fortuito.

Ex parte appellantis causa longius tempus concedendi est hujus adversa valetudo, paupertas, & ex ea proveniens defectus sumptuum necessariorum ad prosecutionem appellationis, absentia Reip. causâ, Captivitas diuturna &c. *c. ex ratione 8. b. tit. Abb. ibid. n. 4. Gaill. l. 1. obs. 142. n. 1. § 2. Vall. hic §. 14. n. 2. Pirh. n. 165. Wiest. n. 115.* Ratio est, quia per hæc à prosecutione Appellationis legitime impeditur; sic autem impedito tempus fatale Appellationis prosequendæ, & finiendæ non currit, ut constat ex *c. ex ratione cit.*

Ex facto appellati, si is per se, vel per alium extra Judicium appellentem impediatur, quo minus Appellationem prosequi possit; vel in Judicio frustratorij Dilationibus efficiatur, ne Appellatio debito tempore finiatur; nam tunc si tale impedimentum contingat primo anno, ipso Jure secundus conceditur, vel saltem appellans servatur illæsus, ut tempora prosequendi Appellationem eisdem non currant. *Abb. in c. ex ratione cit. n. 8. Alex. ibid. n. 27. § 67. Vall. hic §. 14. n. 4. Pirh. n. 165. Wiest. n. 115. cit.* Ratio est, quia tempus fatalium hoc casu labitur culpâ, & facto Adversarij, ut proinde Appel-

Appellatio pro deserta haberi nequeat, cum appellans nullam commiserit negligentiam.

Ex facto utriusque tam appellantis, quam appellati, si pendente appellatione compromiserunt in Arbitros; tunc enim tempus, ab homine, vel à Jure ad eandem prosequendam prefixum nec appellanti, nec appellato currit, nisi ob periculum ex dilatione, vel mora imminens Judex præcipiat, ut in causa Appellationis procedatur *Clem. Quamdiu 4. h. tit. & Auth. si tamen C. de tempor. Appellat.* Tempus autem, finito compromisso, vel aliàs deserto, hoc casu partibus non aliud dabitur ad prosequendam, & finiendam Appellationem, quam quantum restabat tempore initi compromissi; quia per Compromissum solum fuit suspensum, & quiescebat, & ideo postea iterum currit. *Gloss. in Clem. cit. V. currere, Vallens. hic §. 14. n. 5. Pirh. n. 166.*

Ex parte Judicis, quando iste ob infirmitatem, vel aliam causam pro Tribunal non sedet, vel aliàs per eum stat, quo minus Appellationis causa intra debitum terminum perducatur ad finem *c. ex ratione 8. h. tit.* Debet tamen hoc casu Appellans, vel ejus Procurator, prout praxis observat, protestari, & quidem sapienter, quod per se, partemque suam non flet, quo minus in causa celerius procedatur, quodque proinde fatalia sibi, partique suæ currere non debeant. *Gloss. in c. cupientes 16. quodsi per viginti V. proposita de Elect. in 6. Marant. de Ord. Judic. p. 6. tit. de Appell. n. 230. Gaill. l. 1. obs. 141. n. 9. Vall. hic §. 14. n. 9. Pirh. num. 169. juxta quos peculiare hoc est; nam, ut idem notant, in casu, quo impedimentum aliunde provenit, quam ex parte Judicis, non est necessaria hæc protestatio, sed sufficit, quod impedimentum probetur, quamvis tutius semper sit protestari de impedimento.*

Ex parte alicujus tertij, cum Procurator negligit causam prosecutionem, vel hæc à nuntio, aut alio quopiam impeditur. *Gloss. in c. ex ratione cit. V. impotentiam, Abb. ibid. n. 8. in fin.* Hoc tamen casu tempus Appellationis currit, & secundus annus non indulgetur, sed appellanti datur actio ad damna, & interesse adversus Procuratorem, vel tertium impediendum; aut si is solvendo non sit, succurreret ei per restitutionem in integrum, ut cum *Gloss. & Abb. cit.* notant *Vall. §. 14. cit. n. 10. Pirh. n. 170. Wiest. n. 118.*

Ex casu fortuito denique prorogationi Fatalium, præscriptorum prosecutioni Appellationis, justa præbetur causa, quando via hostibus infestæ sunt, quo minus ad Judicem Appellationis accedere quis possit; vel si Procurator appellantis in via captus sit: & tunc si impedimentum contingat in primo Fatali, seu anno, ipso Jure datur secundus *l. fin. §. illud 4. C. de temp. appell.*

Si in secundo, subveniendum est appellanti saltem per restitutionem in integrum; quia id generale est, quod si per me non stat, mihi imputari non debet. Hinc dabitur ei annus tertius, & quidem integer, si toto anno secundo fuit impeditus; alioquin tantum præcisè temporis ei restituatur, quantum abstulerit impedimentum, ex natura restitutionis in integrum, quæ est, ut tantum restituatur, quantum abstulerit læsio, *Vall. l. cit. n. 12.*

Dub. 3. quid requiratur, ut ob impedimentum primi anni, seu primi Fatalis concedendus sit annus secundus, seu secundum Fatale? *1.* requiratur, ut impedimentum illud fuerit justum, & inevitabile, seu inexorabile, & non affectatum; nam si appellans illud affectarit vel culpâ suâ illi causam præbuerit, æquum non est ei hæc in parte subveniri *l. non exigimus 2. §. siquis tamen 8. ff. siquis cautionib. Esc.*

2. Cum hujusmodi impedimentum in facto consistat, & ex veritate facti dependeat, non debet præsumi, sed omnino, plenè, & evidentibus argumentis ab appellante probari, prout colligitur ex *c. ex ratione 8. h. tit. ibi Dummodo constiterit, & clarè traditur c. cum sit 5. h. tit. & l. fin. §. illud 4. C. de tempor. appell.* Et hinc, si de impedimento non constiterit evidenter, nec appareat de protestatione super non lapsu fatalium, poterit Judex à quo, lapso termino, seu anno, sententiam suam, velut deserta Appellatione, mandare executioni, etiam parte non citata, ut tenet *Bald. in l. si contra 8. C. de Appell. & in l. 2. in fin. C. de tempor. Appell.*

3. Non sufficit solum probare impedimentum, sed insuper requiratur, ut appellans probet, quod diligentiam adhibuerit ad impedimentum amovendum, & Appellationem prosequendam. *Gaill. l. 1. obs. 143. n. 2. & 3. Vall. §. 14. n. 6. hic Pirh. n. 171.* quia tum demum dicitur ex justa, & necessaria causa impeditus, quando post adhibitam diligentiam manet impedimentum; alioquin qui facile potest tollere impedimentum, & non tollit, non dicitur impeditus, sed potius volens pati: & qui potest facere, ut possit conditioni parere, jam posse videretur juxta *Regul. 174. ff.*

4. Requiritur aliqui, ut toto primo anno appellans fuerit impeditus, ne Appellationem prosequeretur; nam si aliquo tantum tempore impedimentum duravit, sic impedito concedunt quidem annum secundum, non tamen, ut eo toto uti appellans possit, sed ut inde desumat tantum, quantum in priore anno per quodcumque justum impedimentum ei fuit ademptum *arg. l. ab hostibus 15. §. fin. ff. ex quib. caus. major.* Estque hoc verum teste *Pirh. hic n. 172.* attentò rigore Juris. At ex praxi, & usu fori, præsertim Ecclesiastici, magis obtinuit, ut prop-

ter quodcunque impedimentum primi anni detur secundus integer, modò appellans adhibuerit diligentiam aliquam, & totus primus annus non fuerit negligentia illius lapsus, sive deinde potuerit, sive non potuerit appellans, deducto impedimenti tempore, in reliquo causam peragere: quod videtur etiam colligi ex *Auth. si appellatione c. de tempor. appell.* ubi dicitur, quòd ad obtinendum hunc secundum annum sufficiat, si vel novissima induciarum die appellans ad agenda causam coram Iudice compareat. Ratio est, quia totus primus annus est in arbitrio appellantis, quando velit incipere, & prosequi Appellationem, modò supersit sibi tempus sufficiens ad eam finiendam arbitrio Iudicis determinandum.

86 Dub. 4. an tempus Jure concessum restringi, & abbreviari valeat? R. distinguendo inter personas, quæ in Iudicio Appellationis interveniunt, videlicet Appellatum, Appellanti, Iudicem à quo, & Iudicem ad quem. Nam

1. Appellatus Appellanti terminum arctiorem præscribere non permittitur, ne in illius potestate sit, Appellanti nimum coarctare, & Adversario suo Legem ponere. Vallens. hic §. 12. n. 4. Pirh. n. 155.

2. Reddi hoc tempus brevius potest ab ipso appellante *c. personas 4. h. tit.* modò spectatis circumstantiis congruum sit; quia sic favori à Jure pro se principaliter introducto renuntiare videtur. Wiest. hic n. 123.

87 3. Quoad Iudicem à quo distinguendum est inter terminum à Jure statutum ad finiendam Appellationem, & inter eum, qui statutus est ad illam introducendam. Primum abbreviare, imò nec prolongare potest, ut statuitur *c. ex insinuatione 50. h. tit.* & ratio est, quia Iudici ad quem, quippe Superiori, non potest legem præscribere, aut terminum, intra quem causam Appellationis recipere, & expedire debeat, cum alienæ, præsertim Superioris Jurisdictioni se immiscere non possit. Secundum abbreviare potest, non tamen tenetur; potest enim, si velit, appellanti relinquere sub dispositione Juris communis, ut colligitur ex *c. ad hanc 27. ibi, Fas tibi sit*, quod verbum non imponit necessitatem, seu obligationem, sed solum facultatem, si velit, ut notat Abb. in *c. ad hanc cit. n. 2.* Excipitur, si suspicio sit, quòd pars litigans temere, & frustratorie appellaverit; tunc enim male ageret Iudex, si terminum Appellationis prosequendæ non statueret, cum *malitij hominum non sit indulgendum*, ut dicitur *c. plerumque 23. de Rescript.* Porro termini sic abbreviati à Judice eadem vis erit, quæ termini præfixi à Jure, ut sicut per hujus, ita etiam per illius lapsum Appellatio efficiatur deserta, & appellans, si intra illum Appellationem non introduxerit, & quocunque modò prosecutus fuerit, sententiæ Ju-

dicis à quo compellatur stare *c. personas 4. e. cum sit 5. & c. ad aures 33. h. tit.*

4. Iudici ad quem denique non est 88 permittum moderari, vel abbreviare terminum à Jure statutum ad prosequendam Appellationem, nisi ex nimia dilatione damnum Reipub. vel periculum animarum immineat, ut in causis Spiritualibus, Electionum, Postulationum, & alijs Beneficialibus, quæ cum causam aliquo modo publicam contineant, accelerari debent; sicut & causa matrimonialis ob periculum incestus, vel adulterij: item causa alimentorum ob periculum vitæ. Abb. in *c. oblata 57. h. tit. n. 6.* Alex. de Nevo *ibid. n. 13.* & *duob. seqq. Vallens. hic §. 12. n. 7.* Pirh. n. 153. Unde quoad hoc inter Iudicem à quo & ad quem diversitas est; & ratio diversitatis est, quia Iudici à quo per Appellationem fit præjudicium, cum per eam ipsius Jurisdictioni suspendatur, & sæpe frustratorie appelletur ad differendam causam; contra Iudici ad quem nullum fit præjudicium, igitur Iudex à quo merito potest Appellationi prosequendæ brevior terminum præfigere, ut sic fraudibus obvietur; nulla autem est ratio id concedendi Iudici ad quem, nisi illo casu, quo commodum publicum illud exigit, vel periculum animarum imminet. Eadem est ratio de termino dato à Judice à quo: nam neque hunc Iudex ad quem abbreviare potest; quia indultum à Jure beneficium nemini est auferendum, nisi ex dilatione immineat periculum Reip. vel animæ. Abb. Pirh. l. cit.

Dub. 5. an tempus, prosequendæ 89 vel finiendæ appellationi statutum, prorogari, vel extendi possit? R. distinguendo inter terminum à Jure datum, & datum ab homine. Terminum datum ab homine prorogare potest Iudex, qui illum dedit, modò is lapsus nondum sit, & prorogatio non fiat ultra terminum à Jure datum. Rota *decis. 35. alias 384. in antiquis*, Decius in *c. personas 4. h. tit.* Vallens. hic §. 12. n. 6. Ratio est, quia quamdiu decurrit, is in ejus est potestate, & ad illum perdurat Jurisdictionis. Quoad terminum datum à Jure convenit inter DD. eum neque à Judice à quo, neque ab Appellante prorogari, atque extendi posse; nam ita expressè statuitur *c. oblata 57. circa med. h. tit.* Gloss. *ibid. in Cas. in Notat. Imol. n. 5.* Pirh. num. 156.

An verò utriusque, & Appellantis, & Appellati consensu hic terminus prorogari possit, controversia est inter DD. Negat Abb. in *c. ex ratione 8. h. tit. n. 8.* cum non paucis alijs. Fundantur 1. *c. oblata cit.* ubi expressè habetur, quòd terminus prosequendæ Appellationis preveniri possit seu abbreviari, sed non prorogari. 2. *l. nemo 3. C. de temp. Appellat.* ubi dicitur, quòd Appellatio introduci debeat intra tempus statutum. 3. paritate triennij ad causam principa-

cipalem in prima instantia finiendam præscripti, cujus prorogatio partium consensu etiam cum Juramento, & per viam Compromissi fieri nequit secundum Gloss. in *l. properandum* 13. *V. triennij C. de Judic.*

90 Verum his non obstantibus, verior esse videtur affirmativa sententia, sc. tempus exercenda, & prosequenda Appellationis per expressum consensum partium prorogari, atque augeri posse, ita, ut v. g. Instantia Appellationis duret quadriennio, vel longiore tempore. Ita Felin. in *c. s. h. tit. n. 2. Scaccia de Appellat. q. 15. art. 3. n. 165. Gaill. l. 1. obs. 141. n. 6. Vall. §. 14. num. 5. Et seqq. Pirh. hic n. 167. Wiest. n. 116.* & colligitur ex *Clem. quamdiu 4. h. tit. Auth. si tamen*, & *l. fin. §. ult. C. de temp. Appell. ubi partes, ut nullum fatale observetur*, pacisci permittuntur. Ratio est, quia terminus Appellationis prosequenda datus est in favorem partium, quæ proinde mutuo consensu huic suo favori renuntiare possunt.

Neque obstant Argumenta allata in oppositum. *Ad 1. c. oblate cit.* prohibet solum prorogationem termini factam à Judice, vel Appellante solitariè, non vero factam utriusque appellantis, & appellati consensu: unde quoad hanc standum est *Clem.* & cæteris textibus allegatis. *Ad 2. l. nemo cit.* loquitur de reparatione temporis lapsi, non autem de prorogatione, quæ fit durante tempore: prior non permittitur etiam consensu partium; permittitur autem posterior. *Ad 3.* negatur paritas; nam perempta instantiâ causæ principalis cursu triennij, solum pereunt Acta Judicij, sed jus partis ad denuo agendum manet integrum: at verò perempta secundâ instantiâ, seu finitâ causâ Appellationis, totum jus appellantis corrumpitur, & sententia Judicis à quo transit in rem judicatam, eique stare appellans cogitur, etsi iniqua sit. igitur merito permissum est, ut tempus Fatalium Appellationis prosequenda consensu partium prorogari possit ob præjudicium aliàs irreparabile.

S. VII.

De Officio utriusque Judicis, à quo, & ad quem appellatur.

SUMMARIUM.

91. 92. 93. Cui Appellationi Judex à quo deferre debeat?

94. 95. 96. Quod sit officium Judicis à quo, postquam Appellationi detulit?

97. 98. 99. Quod sit Officium Judicis ad quem?

100. 101. 102. Quando iste Judicis à quo inhibere possit, ne procedat in causâ & ne sententiam exequatur?

103. Cui imponere onus probandi Judex ad quem in causâ Appellationis debeat?

104. Quid possit Judex ad quem in tertium, contra quem non est lata sententia, vel in alijs causis, quæ causam Appellationis non tangunt?

105. An appellans pœnitere, & Appellationem renuntiare possit?

106. 107. An si litigans coram suo Judice non appellavit ab Interlocutoria, postea verò appellavit à definitiva, Judex Appellationis possit revocare Interlocutoriam?

91 **Q**UERITUR I. cui Appellationi Judex à quo deferre debeat? *U.* regulariter tenetur deferre cuilibet Appellationi *l. Judicibus 24. C. h. tit.* alioquin, si non deferat, quando ex justa causâ est interposita, appellans nihilominus adire Superiorem, & coram eo Appellationem, perinde acsi recepta esset, prosequi potest: adversus ipsum autem Judicem proceditur ad pœnam Jure taxatam, non tamen, antequam finita sit causâ; nam fortè appellans causâ cadet, & sic ex ipso exitu litis colligetur, Judicem justè appellationi non detulisse. *Vallens. hic §. 11. n. 1.*

92 Porro pœna, dum Appellationi sine justa causâ non defert, alia Judicis statuta est Jure Civili, alia Jure Canonico. *Jure Civili antiquo*, si causâ Civilis sit, punitur pœna 30. librarum auri; si verò criminalis, arbitrariâ *l. quoniam 21. C. h. tit.* Novissimo autem Jure sustinet damnum litis, & præterea decem libris mulctatur *Novell. 126. c. 3. Jure Canonico* Appellationi, saltem ad Papam,

non deferens deponitur *can. decreto 11. §. si autem junct.* Gloss. *V. submotus caus. 2. q. 6.* vel arbitrariâ pœnâ in eum proceditur à Superiore, ad quem est remittendus *c. de Prior. 31. h. tit.* Durand. *Specul. tit. de Appell. num. 1.* Marant. *de Ord. Judic. p. 6. tit. de Appell. n. 399.* Vallens. *hic §. 11. n. 1. Et 2.* Pirh. *n. 174.* Wiest. *n. 92.*

Excipiuntur tamen casus illi, quibus Appellatio est Jure prohibita; his enim, & generaliter, quandocunque frivole, & frustratorie interponitur, non deferens Judex Appellationi, eaque insuper habitâ in causâ procedens nulli pœnæ obnoxius est, cum tali Appellationi deferre non teneatur *c. suggestum 15. h. tit.* & *c. cum appellationibus 5. eod. in 6.* ne quod ad defensionem, & gravaminum remotionem injustè oppressis indultum est remedium, ad innocentiam, & justitiam opprimendam convertatur.

Si dubia sit appellandi causâ, an sit legitima, videndum, an appellatum sit à sententia definitiva, an ab interlocutoria. *Si à*

Q99 2

Defi-

Definitiva, Judex à quo deferre Appellationi debet propter reverentiam Superioris Judicis. Abb. in c. *debitus* 59. h. tit. num. 30. Vallens. hic §. 11. n. 7. Pirh. n. 174. quia sententia, priusquam transijt in rem judicatam, non magis habet pro se præsumptionem Justitiæ, quam Injustitiæ, sed pendet ab eventu, utrum justa vel injusta pronuntietur. Si ab *Interlocutoria*, quamvis satis sit, ut Judex à quo Appellationi deferat, non tamen tenetur ei deferre, sed potest, non obstante Appellatione ab *Interlocutoria*, in causa progredi, quamdiu per Judicem, ad quem provocatum est, ei non fuit legitime facta inhibitiō c. *cum Appellationibus* 5. & c. *non solum* 7. h. tit.

94 Queritur 2. quod sit Officium Judicis à quo, postquam Appellationi à se interposita detulit? R. 1. debet Appellanti petenti exhibere, & tradere Apostolos: & hoc ita verum est, ut si Judex requisitus eos non tradat, sed in ipsa causa procedat, Processus non valeat, sed retractandus sit per Judicem Appellationis, uti constat ex c. *ut super* 4. h. tit. in 6. & tradunt *ibidem Vivian. in Ration. Franc. n. 5. limit. 2. Pirh. hic n. 140.* Ratio est, quia injuste negando Apostolos parti eos petenti, eandem gravat, & præsumptionem facit, quòd ipse malo animo procedat, Appellatio autem sit legitima. Excipitur, nisi Appellationi sit renuntiatum expressè, vel tacite c. *ut super cit.* & Gloss. *ibid. V. renuntiatum*; nam Apostoli traduntur in favorem appellantis; favori autem pro se introducto quilibet renuntiare potest.

95 2. Si Appellatio sit acceptata ab Appellato, seu Adversario, & ipse velit, ac petat, ut tota causa instructa ad Judicem Appellationis mittatur, Judex à quo appellanti acta Judicij, seu Copiam eorum Judiciali suo Sigillo obsignatam exhibebit, quæ ad Judicem Appellationis deferantur l. *is apud* 2. C. *de edend.* Quodsi verò Judex à quo illa edere recuset, mandatis pœnalibus per Judicem ad quem compelli ad istud potest. Gaill. l. 1. obs. 134. n. 1. Pirh. hic n. 186. Dixi, Si sit acceptata, & petitum &c. nam si aut acceptata non est, aut non petitum, ut causa in Curia Judicis Appellationis agatur, tunc satis est, si Appellans sine actis veniat, vel Procuratorem mittat ad litteras Delegationis impetrandas c. *Nicolao* 64. c. *interposita* 70. §. *eidem quoque* h. tit. Innoc. in c. 1. V. *petierit post* n. 5. h. t. in 6.

96 3. Si Appellans moras trahat in prosequenda Appellatione, potest Judex à quo eundem compellere, ut intra terminum ipsi præfixum vel Appellationem prosequatur, vel coram se Juri pareat c. *adhec* 27. h. tit. Ratio est, quia qui Appellationem intra tempus debitum non prosequitur, censetur non appellasse; is autem, qui non appellavit, vel non legitime recedit à Judice, qui causam cognoscere debet, sententiæ illius

parere cogitur. ergo &c. Excipitur, si Judex à quo sive Ordinarius, sive Delegatus ut suspectus recusatus fuerit; tunc enim vel partes possunt eligere Arbitrum, qui de causa suspicionis cognoscat, eamque dirimat; vel potest ipse Judex recusatus compellere partes, ut Judicem eligant, cui ipse vices suas, seu causam committat c. *adhec cit.* Abb. *ibid. n. 3. Alex. n. 6. Vivian. in ration. Pirh. hic n. 180.*

97 Queritur 3. quod sit Officium Judicis ad quem? R. ante omnia debet cognoscere, an justa fuerit causa appellandi: de quo priusquam cognoscat per se, vel per alium non suspectum, non debet, nec potest causam appellationis examinandam remittere ad Judicem, à quo est appellatum, nisi pars, quæ appellavit, consentiat c. *accepta* 35. h. tit. Ratio est, quia præsumptio, & periculum est, ne Judex, à quo ob gravamen appellatur, iterum gravet. Proceditque hoc etiam casu, quo Judex à quo successit in locum Judicis ad quem defuncti, vel ab officio suo remoti; nam neque tunc Judex, à quo appellatum est, de causa Appellationis potest cognoscere, si altera pars adversa repugnet, sed opus erit, ut alij personæ non suspectæ causam deleget, ut tradit Gloss. in l. *eos qui* 6. V. *provocatum* junct. Gloss. *marg. litt. C. c. h. tit.*

98 Devolutionis articulo discussio, inter est, an bene appellatum, malè judicatum Superior pronuntiavit, an contrà pronuntiavit malè appellatum, bene judicatum. Si primum, de causâ, tanquam per Appellationis viam ad se legitime devolutæ, meritis ipse cognoscat, eamque secundum ista terminabit per sententiam definitivam l. *eos qui cit.* quam etiam, nisi illa per Appellationem denuo interpositam suspendatur, mandabit executioni. Proceditque hoc, etiam si appellatum sit tantum à sententia interlocutoria ante definitivam; nam eo casu, si legitime appellatum sit, Judex ad quem cognoscere potest non tantum de articulo, à quo appellatum est, sed etiam de causâ principali, nec remittere illam ad Judicem priorem debet l. *eos qui cit. princ.* Gloss. in c. *ut debitus* 59. V. *alioquin* h. tit. Barb. *ibid. n. 7. Gaill. l. 1. obs. 131. n. 1. Wiest. hic n. 98.* Ratio est, quia ad eum, qui semel gravavit, causâ remitti non debet, cum præsumatur etiam imposterum gravare velle.

99 Si secundum, & Judex ad quem pronuntiet malè appellatum, bene judicatum distinguendum, an appellatum sit à Sententia definitiva, an ab *Interlocutoria*. Si à *Definitiva*, eandem confirmabit, atque etiam exequetur, ut dictum est Tit. 27. n. 96. Si ab *Interlocutoria*, appellante in expensis condemnato, causam remittere debet ad Judicem priorem, præcipiendo appellanti, ut non obstante tali Appellatione, ipsi obtemperet, ut deciditur c. *cum in Ecclesia* 38. c. *ut debi.*

debitus 59. h. tit. & c. Romana 3. §. fin. eod. in 6. ut ubi Judicium ceptum est, ibi & finem accipiat l. ubi 30. ff. de Judic. Excipitur, nisi Judex à quo detulerit Appellationem, etsi iniquæ, & frivola; tunc enim non tenetur Judex ad quem causam remittere, quamvis possit, si velit, prout constat ex c. cum Appellationibus 5. h. t. in 6. Ratio est, quia Appellationi illegitimæ deferendo Jurisdictionem in illa causa à se abdicavit. Porro hæc, quæ de Appellatione ab Interlocutoria frivola interposita hic dicta sunt, tantum procedunt Jure Decretalium; nam Jure novissimo Trid. sess. 24. c. 20. de reform. Appellationes ab Interlocutoria prohibentur recipi, nisi vel vim definitivæ habeant, vel gravamen per Sententiam definitivam non reparabile inferant, ut dictum est n. 19. supra.

100 Queritur 4. quando Judex ad quem inhibere Judici à quo possit, ne procedat in causa, & ne sententiam exequatur? R. ut hoc possit, debet 1. constare, quod appellatum sit, & quidem legitime, intra debitum tempus, & cum ceteris requisitis, ut statuitur c. Romana 3. §. si verò 3. h. tit. in 6. & notat ibid. Gloss. V. ne in causa, & V. sententia. Pirh. hic num. 207. Ratio est, quia prius constare debet de potestate Jurisdictionis, quam ad illius exercitium procedatur; non autem devolvitur Jurisdictio à Judice à quo ad Judicem ad quem, nisi constet legitime esse appellatum. ergo &c.

101 2. Debet prius constare Judici ad quem, quod Appellatio ex legitima, & vera causa sit interposita c. Romana cit. §. quodsi 4. Discrimen tamen est inter Appellationem interpositam à Sententia definitiva, & inter eam, quæ interposita est ab Interlocutoria, vel à gravamine ante sententiam definitivam; nam si appellatum sit à Definitiva, potest Judex ad quem statim, cum post receptam Appellationem partes citat, simul etiam inhibere Judici à quo, ne ad executionem procedat: at si appellatum sit ab Interlocutoria, antequam inhibeat Judici inferiori in causa procedere, causa appellandi debet prius esse probata & justificata, & quidem in presentia partium, ut rectè Pirh. hic n. 208.

102 3. Constare Judici debet, an Appellatio facta sit in casu à Jure prohibito, vel non; plurimum enim istud refert ad appellandum. Vel enim constat appellatum esse in casu à Jure prohibito, vel constat è contrario appellatum esse in casu à Jure non prohibito, vel dubium est de hoc. Si primum, non est admittenda Appellatio, & conf. neque inhibendum Judici, à quo, ne ad executionem procedat. Excipitur, nisi causa rationabilis, & justa expressa fuerit in Appellatione; tunc enim illa admitti deberet, & executio sententiæ suspendi. Pirh. n. 210. Si secundum, repetenda est distinctio n. præc. inter Appellationem à sententia definitiva, &

interlocutoria; nam si appellatum sit à sententia definitiva, hoc ipso, quod constet appellatum esse intra debitum tempus, statim Judex Appellationis absque previa cognitione, an Appellatio recipienda sit, potest inhibere Judici à quo, ne sententiam exequatur. Secus, si ab Interlocutoria; tunc enim, ut n. cit. dictum est, cognosci prius debet de veritate causæ appellandi. Si tertium, Judex ad quem ante omnia de veritate causæ cognoscere debet, & prout cognoverit justam, vel non justam esse, sententiam ferre, appellantem vel ad Judicem à quo remittendo, vel audiendo. Pirh. n. 211.

Queritur 5. cui imponere onus probandi Judex ad quem in causa Appellationis debeat? R. distinguendum inter ea, quæ pertinent ad preparatoria Judicij, & quæ attinent ad ipsum Processum, & denique quæ spectant ad merita causæ principalis, nam secundum horum diversitatem diversa à diversis probari debent.

1. Enim, quod attinet ad Preparatoria Judicij, seu Processus Judicialis, appellans coram Judice ad quem probare debet, se legitime tempore appellasse, atque ex causa rationabili: & hinc, ut Joan. Andr. & cum ipso Alex. c. 38. n. 5. h. tit. advertit, appellans tenetur producere Appellationem, & ipsam Sententiam, à qua appellavit, ut constet, an legitime appellaverit.

2. Quod attinet ad Processum Judicij, si pars altera, sive reus dicat aliquid omissum esse, v. g. se non esse citatum, vel sententiam latam fuisse, sine causæ cognitione, tum id probari debet ex Actorum inspectione, quæ Judex inspiciat l. is apud 2. C. de edendo.

3. Quod ad merita causæ principalis spectat, is, qui in prima instantia Judicij directè per testes, vel instrumenta debuit probare, idem quoque in secunda, seu Appellationis instantia debet producere probationes sive novas, sive ex prioribus actis depromptas. Bartol. in l. hi qui 7. n. 4. C. h. tit. Abb. in c. per tuas 58. h. tit. n. 6. Alex. ibid. n. 22. cas. 4. §. 5. Pirh. hic n. 202.

Queritur 6. quid possit Judex ad quem in tertium, contra quem non est lata sententia, vel in alijs causis, quæ causam appellationis non tangunt? R. de his sequentia sunt advertenda. 1. tertius interveniens non per hoc subicitur Jurisdictioni Judicis ad quem, sed coram Judice suo immediato conveniri debet. Gloss. in c. Romana 3. §. in alium 6. V. eod. h. tit. in 6. quia res inter alios acta alijs non præjudicat c. cum super 17. de sent. & re Judic. Hinc Judex ad quem illum tertium etiam citare nequit, excepto casu, quo tertius ille Jurisdictionem ipsius turbare vellet; tunc enim illum citare posset: & ratio est, quia Judex omnia potest, sine quibus Jurisdictionem in causa, de qua cognoscere potest,

commodè exercere nequit *c. praterea s. de Offic. Deleg.*

2. Ipse appellans in alijs causis Jurisdictioni Judicis sui Ordinarij subiectus manet : ac proinde de his coram isto, non coram Judice Appellationis conveniri debet *c. Romana cit. §. cum verò 7. v. aliqua causa*. Ratio est, quia Appellatio non eximit appellantem à Jurisdictione Judicis à quo, nisi in ea tantum causa, super qua appellatum est *c. propositus 24. h. tit.*

3. Si Episcopus in appellantem promulgaverit sententiam Excommunicationis, & aliarum Censurarum, Judex ad quem revocare illas non potest, aut irritas declarare, nisi vocaris partibus, prius cognoverit, num Appellatio sit legitima, vel non *c. Romana cit. §. sententias 9.* Ratio est, quia ad Judicem ad quem devolvitur Jurisdictio primum, quando constat, quod legitima sit Appellatio.

405 Queritur 7. an appellans poenitere, & Appellationi renuntiare possit? Certum est renuntiare posse Appellationi interponende; quia potest eam omnia subicere se sententiae, & sic facere, ut ea transeat in rem judicatam.

An interposita renuntiare, & ad inferiorem Judicem redire valeat, adversario invito, & contradicente, difficultas est: quae solvi ope distinctionis potest: Vel enim res adhuc est integra, vel per acceptionem Appellati res integra esse desit.

Si hoc secundum, non potest appellans ab Appellatione recedere in praedictum Adversarij, & invito Appellato; quia Appellatio tunc censetur utrique parti communis. *Abb. in c. interposita 70. §. ille denique h. tit. n. 4. Alex. ibid. n. 2. Gaill. l. 1. obs. 122. n. 3. Hunn. in Treutler. D. 33. q. 24. Pirh. hic n. 191. Wiest. num. 101.*

Si primum, & Appellatio nondum est acceptata ab Adversario seu Appellato, renuntiare Appellationi potest appellans, adeoque si consentiat, vel petat causam remitti ad Judicem à quo, Jure ad hunc fit remissio *§. ille denique cit. & l. si quis 28. C. eod.* Ratio est, quia quod ad Judicem à quo Appellatio remitti non debeat, priusquam constet malè appellatum esse, statutum est in favorem appellantis tantum; favori autem pro se introducto quilibet renuntiare potest. Neque appellatus eo casu contradicere potest; quia Judicem à quo suspectum habere non potest, quippe qui pro ipso tulit sententiam.

Condemnatur tamen hoc casu Appellans Appellationem revocans Adversario in expensas; quia censetur temere appellasse, & malitiosè traxisse Adversarium ad Judicem Appellationis. Hinc ut liber sit à solutione expensarum, non tantum ipse, sed etiam Adversarius consentire debet in remissionem causae ad Judicem à quo, ut rectè advertit Pirh. *hic n. 191.*

Queritur 8. an si litigans coram suo 108 Judice non appellavit ab Interlocutoria, postea verò appellavit à definitiva, Judex Appellationis possit revocare Interlocutoriam, & gravamen per illam illatum reparare? R. distinguendo: Vel enim sententia Interlocutoria talis est, quae negotio, seu causae principali praedictet, & reddat Processum retro nullum, vel talis est, ut praedictum negotio principali nullum afferat.

Si primum, Judex Appellationis revocare, & emendare gravamen per eam illatum potest, licet gravatus intra decendum post eam latam appellare intermiserit. Si secundum, Judex Appellationis non potest hujusmodi Interlocutoriam, vel gravamen per illam illatum, vi Appellationis à definitiva postea interpositae revocare, vel emendare, prout statuitur *c. fin. h. tit. in 6.*

Ratio primi membri est; quia si talis 109 Interlocutoria per Appellationem à sententia definitiva revocari, & emendari non posset, non posset ipsa causa principalis bene expediri, & nihil prodesset à definitiva appellasse. Accedit, quia per talem Appellationem à definitiva ad Judicem Appellationis devolvuntur omnia, quae prius acta sunt, cum acta sint in finem definitivae sententiae, igitur sicut definitivam revocare, & corrigere Judex Appellationis potest, ita etiam acta ob finem definitivae sententiae. Ratio secundi sumitur per Argumentum à sensu contrario; cessat enim in tali casu causa, ex qua permittitur revocare, & corrigere interlocutoriam ob Appellationem à definitiva.

Hinc consultum est, ut bene monet Pirh. *hic num. 216*, ut partes litigantes coram Judice primae Instantiae plenè jura sua deducant, petantque probationes, & exceptiones integrè recipi, & in Actis describi; nam hoc casu, si altera pars à sententia lata appellet, & coram Judice Appellationis nihil novi afferat, is, contra quem appellatum est, non tenetur ulterius ad articulos respondere, sed ad Acta prioris Judicij referre se potest.

S. VIII.

De Effectibus Appellationis, & Attentatis post illam.

SUMMARIUM.

108. Effectus Appellationis duplex est, Suspendivus, & Devolutivus.

109. 110. 111. 112. An semper operetur utrumque effectum?

113. In quibus causis per Appellationem suspendatur Jurisdictio Judicis à quo?

114. An Judex, à quo in una causa est appellatum, tanquam suspectus idcirco recusari possit quoad alias.

115. 116. 117. 118. Quenam Judex à quo possit circa ipsam causam, à qua est appellatum, quin vitium attentati incurrat?

108. **Q**uæritur 1. quis sit Effectus Appellationis à Sententia Definitiva legitime interposita? R. duos celebres Effectus habet, quorum unus Devolutivus, alter Suspendivus dicitur.

Devolutivi Effectus videtur operatur Appellatio, quòd causa, super qua appellatum est, ejusque cognitio cum omnibus accessorijs ab inferiore Judice devolvatur ad Superiorem, ad quem est provocatum, & huic tribuat jus, ac potestatem de causa cognoscendi c. dilectis 55. & ibi Gloss. V. principale, c. ut debitus 59. in fin. & ibi Gloss. V. alioquin h. tit. c. Romana 3. S. si verò 3. eod. in 6.

Suspendivi vis in eo consistit, quòd per eam suspendatur Jurisdictio Judicis à quo, à, ut sententiam à se latam, pendente Appellatione, executioni mandare non possit, sed in eo statu omnia relinquere debeat, in quo statu fuerunt tempore Appellationis interpositæ c. directe 39. h. tit. c. venientes 19. princ. de Jur. Jur. l. un. ff. nih. innovar. appell. interpos. l. accusatorum 1. §. fin. ff. ad S. C. Turpill.

Addi his potest Effectus tertius, *Remedium Attentatorum*; quo revocari debent non tantum ea, quæ pendente Appellatione, innovata sunt, sed etiam illa, quæ attentata sunt ante interpositionem Appellationis post sententiam latam intra tempus decendij c. non solum 7. princ. h. tit. Attentata dicuntur; quia, quæ ita facta sunt, non valent ut vere facta, sed habentur tanquam conatus ad faciendum imperfecti, sive tentata, num fieri possent. Pirh. hic n. 245.

109. **Q**uæritur 2. an semper Appellatio operetur Effectum tam suspendivum, quam devolutivum? R. negativè; nam interdum non habet Effectum suspendivum, sed devolutivum tantum: idque in duplici maxime casu. *Unus* est, si appelletur à sententia nulla; nam per talem Appellationem sententia prioris Judicis non suspenditur, quippe quæ omnino non subsistit, & nullius roboris est, devolvitur tamen causa ad Judicem Superiorem, ad quem est appellatum: & hoc sensu dicitur appellari posse à sententia

119. 120. 121. Quid requiratur, ut revocari possint, & debeant Attentata?

122. 123. Quenam Attentatorum nomine sint revocanda?

124. An Attentatorum remedium locum habeat etiam in Extrajudiciali Appellatione?

125. Discrimen triplex inter Appellationem Judicalem, & Extrajudicalem.

126. 127. 128. Que sint privilegia vi Attentatorum competentia?

129. Quando, quomodo, & coram quo Judice peri revocatio attentatorum possit?

nulla, Abb. in Rubr. h. tit. n. 5. & in c. dilecto 63. eod. n. 2. Sylvest. V. Appellatio n. 1. Pirh. hic n. 237.

Alter, quando appellatur à sententia Censuræ Ecclesiasticæ; nam hæc per Appellationem subsequentem non suspenditur, si sit absolute inflicta (quia statim ligat, cum trahat secum executionem c. ad hæc 37. c. pastoralis 53. §. verum h. tit. & c. is cui 20. in fin. de sent. excomm. in 6.) causam tamen transfert ad Superiorem, ad quem est provocatum. Ita cum cit. Gloss. in c. ad hæc cit. V. interdictum, Barb. ibid. n. 5. Gonz. n. 3. Wiest. n. 3.

Dixi, Si sit absolute inflicta; nam si ita

lata solum sub conditione sit, multum refert, an lata sit ante conditionis eventum, an vero eam impletam.

Si hoc secundum, Censura effectum suum statim consequitur; quia transit in absolutam, & secum trahit executionem, ita, ut ab illa appellari nequeat etiam intra decendium §. verum cit. Suar. D. 3. de Censur. sect. 6. n. 4. Pirh. hic n. 234.

Excipitur, nisi Censura lata sit sub conditione ipsius Appellationis, & Judex dicat, Si appellaverit, sit excommunicatus; tunc enim, cum ante Appellationem non incurrat Excommunicatio, post Appellationem autem suspensa sit Jurisdictio Judicis, qui sententiam ita conditionatam tulit, etsi appellet, Excommunicationem non incurret. Abb. in c. præterea 40. h. tit. n. 15. Sylv. V. Excommunicatio 2. n. 16. Pirh. hic n. 236. saltem attenta propria significatione verborum, & nisi aliter præsumi possit ex mente excommunicantis, quòd intendat ligare Censuram etiam ante actum Appellationis perfectum.

Si primum, sententia Censuræ per Appellationem sic interpositam suspenditur, ita, ut non contrahatur, sive conditio, sub qua lata est, servetur, sive non servetur, prout dicitur, c. præterea 40. cit. & ratio est, quia non potest quis censuram incurere, nisi obligetur sententiæ, seu præcepto exequendi id, quod sub censura ipsi præcipitur. Atqui appellans à Censura sub conditione lata non obligatur præcepto, seu sententia Judicis; si enim obligaretur, obligaretur vel ante con-

ditionis eventum; & hoc fieri non potest, cum ab ejusdem eventu pendeat sententiæ obligatio: vel post eventum, & tunc per Appellationem prius factam Jurisdictio Judicis, seu Excommunicatoris jam fuit suspensa, adeoque etiam sententia Censuræ. *Neque obstat*, quod aliàs dispositio conditionalis, impleta conditione, retrahatur ad tempus, quo facta est, ut proinde idem sit, ac si ab initio sine conditione fuisset facta; nam retrahatio hæc solum fit, quando disponens id vult, aut velle potest, aut saltem debet. At in nostro casu Judex, qui censuram infligit sub conditione e. g. si Titius intra 20. dies non satisfecerit, vel restituerit, non vult, nec velle potest, ut impleta conditione sententia Censuræ retrahatur ad tempus, quo lata est; nam Censura inferri non potest, nisi præcedat transgressio, vel contumacia, quam non incurrit ante 20. dies elapsos, & à Judice sibi præfixos.

¶12 Proceeditque hoc, etiamsi à sententia Censuræ sub conditione late appellatum sit post elapsos 10. dies; nam modò conditio adhuc pendens sit, & nondum impleta, per Appellationem interpositam suspenditur Censura. *Gloss. in c. præterea cit. V. impedire. Covar. in c. Alma p. 1. §. 10. n. 4. Suar. D. 3. de Censur. sect. 6. n. 4. Pirh. hic n. 234.* & constat ex *c. præterea cit.* nam ibi absolute, & indefinite dicitur, medio tempore inter latam sententiam, & eventum conditionis appellari posse, ita, ut Censura non incuratur. *Ratio est*, quia qui præcipit aliquid sub Censura incurrenda, nisi id fiat, quod præcipit, pendente conditione continuo gravat, & ideo semper à tali gravamine appellari potest, etiam post tempus præfixum ad appellandum, donec impleatur conditio. *Neque obstat*, quod ab alijs sententijs sub conditione latis appellari nequeat, nisi intra decendum *l. siquidem 1. §. biduum 5. ff. quand. appelland.* Disparitas est insinuata *n. præc.* quia sc. in alijs sententijs eventus conditionis retrahitur ad tempus, quo sententia lata est, ac si ab initio fuisset absolute lata; quod secundum dicta *n. cit.* fieri non potest in Censura sub conditione lata.

¶13 Quæritur 3. in quibus causis per Appellationem suspendatur Jurisdictio Judicis à quo? *Re.* in ea solum causa, in qua appellatum est; nam in alijs ab ea diversis tam criminalibus, quam civilibus causis Judex à quo contra appellantem procedere permittitur *c. præterea 22. & c. proposuit 24. h. tit.* *Ratio est*, quia per Appellationem appellans non eximitur à Jurisdictione Judicis Ordinarij, nisi in ea causa tantum, in qua appellatum est *c. cum teneamur 17. h. tit. & Gloss. in c. proposuit cit. V. in alijs.*

¶14 Dubium est inter DD. an Judex, à quo in una causa est appellatum, tanquam suspectus idcirco recusari possit etiam quoad alias. *Affirmant Gloss. in c. proposuit cit. V. non debet. Marant. de Ord. Judic. p. 6. tit. de*

Appell. n. 61. propter textum c. proposuit cit. & c. ad hæc 6. h. tit. *Negant Abb. in c. proposuit cit. n. 2. & Felin. ibid. n. 1. propter non minus claram Rubricam, & l. un. ff. apud eum, à quo appellatur, aliam causam agere compellendum.* Mediam viam invenit

Bartol. in *l. un. cit.* & recusationem hoc casu permissam esse negat de Jure Canonico, de Jure Civili affirmat concessam ob textus utriusque Juris *citt.*

Gonzal. in c. ad hæc cit. n. 2. cujus interpretationem approbat etiam P. Wiest. hic n. 130. & 131. in concordiam reducere nititur Jus utrumque, dum ait, neutro Jure Judicem à quo, sola appellatione interposita, suspectum reddi, nisi sententia ab eo late injulitia notoria sit, aut alijs indicijs prodatur odium unius partis litigantium, amoris alterius. *Ratio nem dant*, quia Appellatio sola non est justa causa offensionis, cum per ipsam Judici nulla injuria inferatur *l. & in majoribus 20. C. h. tit. Conf.* quia si recusari posset tanquam suspectus, recusari posset vel ante Appellationis exitum, vel post illum. *Non ante*; quia adhuc ignoratur, an bene, vel male sit judicatum, & sic imprudens suspicio offensa est. *Non post*; vel enim postea pronuntiat, male fuisse appellatum, bene judicatum, vel contra bene appellatum, male judicatum.

Si primum, ipsa causa appellationis ad Judicem à quo remittitur; & conf. non est ratio, cur in alijs causis recusatur. *Si secundum*, sæpe sententia reformatur, non quod Judex à quo imperite, vel inique pronuntiaverit, sed quod pars succumbens, omis, quæ allegare debuit, jus & intentionem suam non satis probavit, & conf. iterum non est prudens offensa suspicio.

Quæritur 4. quamnam Judex à quo; ipsofit circa ipsam causam, à qua appellatum est, quin vitium Attentati incurrat? *Re.* hic regulam generalem esse, quod Judicis à quo circa causam, in qua appellatum est, liceant omnia, quæ Appellationem juvant, & ad faciliorem illius exitum tendunt, vel saltem non tendunt in illius præjudicium. Et hinc

1. Potest Judex à quo citare appellantem ad audiendam revocationem gravaminis, & tunc appellans tenetur coram ipsius Tribunali comparere; alioquin si non comparuerit, & Judex à quo in termino præfixo gravamen revocaverit, liberè potest in causa procedere, tanquam contra contumacem, perinde ac si appellatum non fuisset *c. si à Judice 10. h. tit. in 6.* *Ratio est*, quia tunc cessat gravamen; conf. etiam Appellatio, quæ effectus gravaminis est, cessare debet.

2. Potest pendente Appellatione præfigere terminum appellanti, inhibere partibus, ne interea quidpiam attentent, vel immutent, super ipsis Attentatis Ordine Judiciario summarie cognoscere, & quæ male attentata, vel innovata sunt, revocare &c. *c. cum teneamur 17. h. tit. Abb. ibid. n. 1. Vall. hic*

hic §. 17. n. 6. Pirh. n. 222. & Canonistæ communiter. Ratio est, quia hæc omnia ad faciliorem exitum causæ Appellationis tendunt.

116 3. Licet post Appellationem legitimè interpositam excommunicare Appellantem Judex à quo nequeat, potest tamen sententiam Excommunicationis, vel alterius Censuræ à se latam, non obstante Appellatione ab illa, denuntiare, & publicare Appellantem excommunicatum, ut ab alijs vitetur; quia denuntiando nihil innovat, cum Excommunicatio executionem post se trahat *c. Pastoralis 53. §. verum h. tit.* Item potest eundem privare fructibus sui Beneficij, & Distributionibus; quia ex quo exemptus est à communione Fidelium, & Ecclesiæ, non debet ex fructibus ejus alimentari, *Abb. in §. verum cit. n. 1. §. 17. Vall. §. 17. cit. n. 4.*

4. Si excommunicatus, vel interdictus personaliter ob contumaciam, vel aliam causam, appellavit ad Papam, vel alium Judicem superiorem, potest eo non obstante, Judice à quo abolutionem petere, salvâ Appellationis causâ, eamque abolutionem Judex, qui excommunicavit, recepta prius sufficienti cautione, conferre potest, & debet, licet Adversarius contradicat, & appellet, ne absolvatur *c. qua fronte 25. h. tit.* Ratio est, tum quia per hujusmodi abolutionem ab excommunicatione factam ab eo, qui excommunicavit, non impeditur cursus Appellationis; & sic nihil decedit Adversario, contra quem appellatum est, cum huic sufficienter provideatur per cautionem de parendo Juri: tum quia sic consulitur animæ ipsius Excommunicati, ne, priusquam causam Appellationis prosequatur, in Excommunicatione extra communionem fidelium debeat; & in hoc etiam Adversario prodest Absolutio, ne interim vitetur: id autem, quod tendit ad faciliorem exitum Appellationis, potest facere Judex à quo juxta dicta *n. 115.*

117 5. Potest Judex à quo, pendente Appellatione, in quibusdam casibus procedere ad executionem suæ sententiæ. Et talis est 1. si Appellatio sit manifestè frivola, modo ei non detulerit *c. cum appellationibus 5. h. t. in 6.* 2. In notorijs: ideòque dicitur notoriè criminofum non esse audiendum *c. proposuit 24. h. t.* 3. in casibus, in quibus de Jure appellare non licet *c. non solum 7. & ibi Gloss. V. casibus eod. in 6.* 4. In casibus, ubi statuta, vel Jura concedunt paratam executionem, nisi appellans alleget justam aliquam causam, ob quam admitti debeat Appellatio. *Gloss. in c. Romana 3. §. si autem eod. in 6.* 5. Appellatio in possessorio non retractat executionem Jure Civili *l. un. C. si de moment. possess. Gloss. in c. cum ad sedem V. interdium de restit. spoliat.*

6. Potest innovatio fieri contrarium, etiam super eadem re, si nihil interfit appellantis eam fieri, vel non fieri. E. g. si ex duobus correis debendi in solidum unus

conventus, & condemnatus appellaverit, non obstante ea Appellatione, alius conveniri, & adversus eum Judex æquè procedere potest *l. creditor 60. princ. ff. mandat.* quia res inter alios acta alijs non præjudicat. *Gaill. l. 1. obs. 144. n. 9. Vall. §. 17. n. 2.*

7. Pendente Appellatione, potest possessor frui commodis suæ possessionis, eamque continuare; quia per Appellationem possessor istâ non exiit. *Vall. §. 17. cit. n. 3.*

8. Judex à quo taxare potest expensas, ad quas condemnavit: quia tunc non censetur innovare, sed potius declarare pronuntiata. *Vall. n. 6.*

9. Partes possunt non proposita proponere, & non probata probare, atque exceptiones opponere, modo tamen actionem, & causam, coram Judice à quo propositam, respiciant, & ei connexa sint *l. per banc 4. C. de temp. Appell.*

10. Denique Appellatione pendente, ea fieri possunt, quæ fieri poterant, pendente causa principali, modo si actus Judiciales sint, fiant à, vel coram Judice, qui quoad illos actus est hic & nunc competens. *Vall. n. 3.*

Quæritur 5. quid requiratur, ut re vocari possint, & debeant Attentata post Appellationem? *n. hic distinguendum est inter sententiam definitivam, & Interlocutoriam. Si appellatum sit à sententia definitiva, vel Interlocutoria vim definitivæ habente, sufficit, si fuerit appellatum legitimè: unde si petens Attentata revocari, tria hæc probaverit, sc. esse definitivè pronuntiatum, esse appellatum, & postea attentatum, vel innovatum aliquid, audiri debet à Judice ad quem, & ante omnia revocari, quæ interim acta sunt: neque necesse est Appellationem esse justificatam, vel ut constet, aut probeatur causam appellandi veram, & legitimam esse.*

*At si appellatum sit ab Interlocutoria simplici, requiritur, ut Judici à quo à Judice Superiore canonicè inhibitum sit, ne ulterius in causa procederet: ut verò inhibitio hæc Canonica sit, præmittenda est justificatio Appellationis, seu ostendendum, quod appellandi causa justa, & rationabilis fuerit, & sic causa ipsa per Appellationem devoluta ad Superiorem *c. non solum 7. §. illa h. t. in 6. Gloss. ibid. V. ante definitivam, Franc. n. 50. Covar. pract. c. 24. n. 1. Pirh. hic n. 243. Wiest. n. 133.**

Ratio differentie istius est, quia per sententiam definitivam finitur officium Judicis à quo, ejusque Jurisdictio statim, ubi à tali sententia appellatum fuerit, suspenditur, causaque tota ad Judicem ad quem devolvitur, sine ulla justificatione causæ appellandi. At verò in Appellatione ab Interlocutoria exprimenda est causa rationabilis, propter quam

quam appellatur, eaque probanda est, ut suspensa sit Jurisdictio Judicis inferioris, à quo provocatum est.

222 Queritur 6. quænam Attentatorum nomine sint revocanda? R. hic iterum distinguendum est inter Appellationem à Sententia Definitiva, & inter Appellationem ab Interlocutoria. Si à definitiva, vel Interlocutoria definitive vim habente appellatum sit, revocanda sunt omnia, quæ à tempore interpositæ appellationis, undè etiam ante illam intra decendum, quo appellari potuit, in præjudicium Sententiæ, & causæ Appellationis sunt innovata c. sollicitudinem 54. h. tit. Si verò appellatum sit à sententia Interlocutoria simpliciter, causâ justificatâ, non omnia, sed ea tantum acta Judicis à quo revocantur, quæ post Canonicam inhibitionem sunt attentata. Franc. in c. non solum cit. n. 5. Laym. ibid. n. 3. Barbof. n. 3. Wiest. hic n. 133. Excipitur, nisi Judex à quo Appellationi statim detulisset; cum enim eam admittendo à se abdicet Jurisdictionem, eaque tam super causa principali, quam super articulo Appellationis in Superiorem transferatur, postea ab ipso acta in irritum revocanda erunt, quantumvis inhibitiō facta non sit, Gloss. in c. non solum cit. V. nisi Judex, Gaill. l. 1. obs. 144. n. 3. Pirh. hic n. 244. in fin. Wiest. n. 133. cit.

223 Procceditque hoc, sive à Judice, sive à partibus aliquid attentatum sit. Joan. Monach. in c. cupientes n. 132. de elect. in 6. Vall. §. 1. 5. n. 9. hic. Pirh. n. 249. Multum tamen refert, an Judex à quo, an verò partes, & quænam illarum attentet aliquid; nam si ipse Judex, aut pars appellata, pendente Appellatione, attentent aliquid, vel innovent, præterquam quòd acta revocari, & cassari debeant, etiam in expensis appellanti præstandis condemnantur. Si verò pars appellans, considerandum, an id, quod attentatur, sit immediatè contrarium Appellationi propriæ, an verò non. Si secundum, Attentata revocari debent. Si primum, non revocantur, sed Appellationis favore privatur appellans; quia dum propria autoritate jus sibi dicit, Judicem appellationis contempnissè censetur, adeoque beneficio Appellationis indignum se reddit; frustra enim invocat auxilium Legis, qui committit in Legem c. bonæ 23. de Elect. l. auxilium 37. in fin. ff. de Minorib. Vall. hic §. 15. n. 9. Pirh. n. 249. quin & attentando aliquid contra primam Appellationem, censetur eidem renuntiâsse, eamque deseruisse. Quare hoc casu sententia, à qua appellatum est, statim transit in rem judicatam, ita, ut Judex à quo, perinde, ac si appellatum non esset, ad executionem possit procedere c. cum sit 3. h. t. Neque hoc casu opus est, ut appellatus exhibeat Libellum, & petat sic attentata revocari, sed sufficet, si ijs probatis, postulet, ut Judex Appellationis causam tanquam desertam pro

executione ad Judicem à quo remittat. Gaill. l. 1. obs. 146. n. 11. & seqq. Vall. Pirh. l. cit.

Queritur 7. an Attentatorum remedium locum habeat etiam in Extrajudiciali Appellatione? R. affirmativè; nam etiam hæc revocanda sunt, si appellatum sit legitime, ut colligitur ex c. bonæ 51. h. t. & notant ibid. Gloss. V. in eum statum, Abb. n. 10. §. 19. Alex. n. 55. Pirh. hic n. 252. & 253. Wiest. n. 134. Proinde si quis extra Judicium ex verisimilibus causis appellet, ne in possessione molestetur, & postea spoliatur, ante omnia restituendus est in pristinum statum, in quo erat tempore Appellationis interpositæ, ita, ut per viam Attentari agere possit non tantum adversus attentantem, seu spoliantem, sed etiam adversus quemlibet si ve malæ, si ve bonæ fidei possessorem, & fructus percepti eidem restitui debeant, salvo manente utrique parti Jure proprietatis, prout sumitur ex cit. c. & notant DD. allegati. Ratio est, quia non solum Lex prohibet aliquid innovari pendente Appellatione, sed generaliter pendente lite c. à memoria 1. & c. seq. ut lit. pend. nih. immov. atqui Appellatio extrajudicialis, cum minimùm sit provocatio ad causam, inducit litis pendentiam. Ergo &c.

Triplex tamen inter Appellationem Judicalem, & Extrajudicalem quoad attentata notandum discrimen est. 1. In Judiciali revocantur omnia Attentata, licet non sint directè contra Appellationem c. non solum 7. princ. h. tit. in 6. in Extrajudiciali autem ea duntaxat, quæ sunt directè contra Appellationem, & non alia. Vall. hic §. 15. n. 5. Pirh. n. 245. Wiest. n. 135. & ab his cit. Ratio differentiæ est, quia Appellatio Judicialis, ut dictum est n. 98. etiam in uno articulo facta, in totum, & quoad totam causam suspendit Jurisdictionem Judicis, ideoque omnia revocantur; at verò Extrajudicialis non suspendit Jurisdictionem, ex quo extrajudicialiter proceditur, ideoque revocatur duntaxat, quod est in gravamen Appellationis, seu contra Appellationem. 2. Ut in Judiciali Appellatione Attentata revocentur, necesse est Appellationem esse intimatam Judicis, & parti; nam aliàs Judex, & pars, si ignorent appellatum esse, possunt de Jure procedere in causa, nec revocantur tunc per eos Attentata: Secus in Extrajudiciali, in qua revocantur, licet non fuerit intimata Appellatio. Vall. n. 6. Pirh. n. 248. & plures alij. 3. Extrajudicialis Appellatio erga quemvis, etiam non Judicem, tendere potest, & contra quam facta est Appellatio c. bonæ 23. de Elect. alioquin, quidquid actum est, revocabitur; Appellatio autem Judicialis propriè, ac directè tendit contra Judicem, ut is nihil interea mutet, indirectè verò etiam contra partem, ut nihil agat, per quod status mutetur c. cum teneamur 17. h. tit.

Quæ-

126 **Quaritur 8.** quæ sint privilegia Remedio Attentatorum competentia? *4.* plurima sunt, estque remedium hoc longè promptius spoliato, seu turbato in sua possessione, quam Interdictum *Unde vi*. Nam

1. In Interdicto *Unde vi*, quia est instar actionis, Ordo Judicialis observandus est, nec sine Libello, litis contestatione, & alijs, quæ in Ordinarijs Judicijs plerumque requiruntur, ad restitutionem pervenitur *c. accedens 2. ut lit. non contest.* at in revocatione Attentatorum, si notoria sint, non requiritur Ordo Judicarius, nec litis contestatione opus est, sed implorato officio mercenario de plano proceditur, cum sola citatione, & causæ cognitione, alijs solemnitatibus omisiss. *Abb. in c. bone 51. h. t. n. 16. & 17. Alex. ibid. n. 22. Vall. §. 16. n. 3. Pirh. hic n. 254. Wiest. n. 137.* Imò Judex ex officio, parte non petente, & sic non jure actionis talia Attentata revocare potest; quia per illa plus ipse, quam pars læditur, & lex, prohibens aliquid lite pendente innovari, contemnitur. *Gaill. l. 1. obs. 146. n. 7.*

127 **2.** Interdictum pro solis immobilibus, & contra eum duntaxat, qui spoliavit, spoliationem mandavit, aut eam suo nomine factam ratam habuit, ut *Tit. 13. à n. 1.* dictum est, locum habet. At verò Remedium Attentatorum etiam pro mobilibus, & adversus quemcumque sive bonæ, sive malæ fidei possessorem datur, sive deinde res illa scienter, sive ignoranter, sive per partem, sive per Judicem ad eum pervenerint *c. bone cit. c. ex parte 7. de testib. Vall. n. 5. Pirh. n. 254. cit. Wiest. n. 138.* Ratio est, quia etsi spolium sit gravius attentato, Attentatum tamen, ut *n. præc. dixi*, etiam Judicem, & quidem magis, quam partem offendit, Legisque prohibitioni resistit.

3. Intentans Interdictum probare debet possessionem, & spoliationem. *c. consultationem 10. de offic. deleg. agens autem via Attentati sufficit, si probet possessionem, abstrahendo, an vis intervenerit, vel non. Abb. in c. bone cit. n. 19. Pirh. Wiest. l. cit.*

128 **4.** Agenti *Unde vi* opponi potest defectus notorius proprietatis *c. fin. de restit. spol. in 6.* item exceptio alterius spolij *c. cum dilectus 2. V. sed quoniam. & c. fin. de Ord. cognit.* neutrum autem obijci potest agenti remedio attentati. *Abb. n. 20. Vall. n. 1. Pirh. Wiest. l. cit.*

5. Agenti Interdicto potest obijci exceptio Excommunicationis; quia pro actore

habetur: at in agente remedio Attentati distinguendum est, an appellaverit judicialiter, vel extrajudicialiter; nam si primo modo appellavit, Exceptio Excommunicationis ei non obest, cum hujusmodi Appellatio magis sapiat naturam defensionis; obest autem, si appellet secundo modo, cum talis appellatio magis sit provocatio. *Decius cons. 200. col. fin. §. secundo, Vall. n. 4. Pirh. Wiest. l. cit.*

6. Agens Interdicto in Beneficialibus, & similibus causis secundum communem multorum sententiam, ad instantiam partis, aut saltem Judici pro sua informatione ex officio perenti, exhibere aliquando debet Titulum coloratum: non verò via Attentati post Appellationem innovata revocans; nam in hoc remedio nulla requiritur prioris status justitia, sed sufficit sola veritas, quòd aliquid innovatum sit *arg. c. bone, & c. ex parte cit. & DD. hæctenus allegati.*

Quæritur 9. quando, quomodo, & 129 coram quo Judice peti revocatio Attentatorum possit? *4.* *Ad 1.* peti potest in quacunque parte Judicij usque ad conclusionem in causa, non ultra. *Gaill. l. 1. obs. 146. n. 10. Vall. §. 15. n. 7. Pirh. n. 248.*

Ad 2. Petuntur autem revocari dupliciter, aut implorato principaliter officio Judicis pro ipsorum revocatione, aut accessorie prosequendo sc. Appellationem. Et hoc casu, quamvis super Libello Attentatorum contestata lis fuerit, si à causa principali separari queant, revocari ante sententiam definitivam poterunt; alias si talia sint, ut non possint rescindi, nisi per sententiam definitivam, ea expectanda erit, ut in casu *l. ebiographis 57. S. ab eo 1. ff. de Administr. tutor.* *Gaill. l. cit. n. 8. Vall. n. 8.*

Ad 3. cognitio de revocatione Attentatorum post Appellationem pertinet ad Judicem Appellationis. Colligitur ex *c. sollicitudinem 54. h. tit.* & ratio est, quia qui de principali cognoscit, is etiam de accessorijs, seu connexis cognoscere debet; id enim juris est in accessorio, quod in principali *arg. reg. accessorium 42. in 6.* atqui causa revocandi Attentata est accessoria causæ Appellationis, quippe ex illa dependens. Ergo &c. Ex quo sequitur, quòd Judex inferior, sicut non potest cognoscere de causa Appellationis, ita nec de Attentatis post illam, si contingant articulum Appellationis. *Pirh. n. 258.*

§. IX.

De Recusationibus.

SUMMARIUM.

130. Quid sit Recusatio?

131. In quibus conveniat cum Appellatione?

132. In quibus differat?

133. Quando proponi debeat?

Krr 2

134

134. Quomodo?

135. 137. Quis Judex recusari possit?

137. 138. Ex qua causa?

139. 140. Quis de causa ista possit cognoscere?

Quaritur 1. quid sit Recusatio Judicis? **R.** Recusatio est Judicis, vel Jurisdictionis ipsius; proposita causa suspicionis, declinatio, eo, quod Judex ex causa verisimili suspectus sit. Colligitur ex *can. fin. caus. 3. q. 5. c. causam 17. Et c. suspicionis 29. de offic. deleg. c. secundo 41. §. fin. b. tit. l. apertissimi 16. C. de Judic. & notat Durand. Specul. tit. de recusat. princ. Pirh. hic n. 265. Wiest. n. 142.* Finis Recusationis est, ut lites majore sinceritate procedant; nam quodammodo naturale est suspectorum Judicum insidias declinare, & inimicorum Judicium semper velle refugere.

Quaritur 2. quomodo Appellatio, & Recusatio inter se conveniant? **R.** conveniunt maxime in tribus. 1. Quod sicut per Appellationem receditur ab audientia Judicis, ejusque Jurisdictio suspenditur, ita & per Recusationem, ita, ut Judex in causa, in qua recusatur, non possit ad aliquem actum procedere, & si processerit, processus sit nullus. Marant. *de Ord. Judic. p. 6. tit. de Appell. n. 24.* Vall. *hic §. 13. n. 1.* Pirh. *n. 266.* Excipitur, si recusans post recusationem consenserit in Judicem recusatum, vel coram eo comparuerit, nulla protestatione interjecta, quod velit sibi salvam manere recusationem. 2. Sicut sine justa, & probabili causa expressa non admittitur Appellatio ab Interlocutoria, ita nec Recusatio Judicis. Gloss. *in c. super eo 12. V. sicut Appellationi h. tit.* Ex quo sequitur, quod Recusatio similior sit Appellationi ab Interlocutoria, quam definitiva sententia; quia in hac non requiritur expressio causae secundum dicta *n. 59. supra.* 3. Sicut Regulares appellare possunt a correctione Superioris, si modum in hac excedat, ita eundem recusare, si ob passionem credatur excessurus in corrigendo, modo causa suspicionis sit manifesta. Sanch. *l. 6. moral. c. 3. n. ult.*

Quaritur 3. quomodo Appellatio, & Recusatio à se invicem differant? **R.** 1. non appellatur à Judice, nisi gravet; & tamen recusari potest, etiamsi non gravet. 2. Potest quis appellare à Judice, in quem consensit; non potest autem hunc recusare *c. in finuante 25. de offic. deleg. & c. causam 14. de sent. Et re judic.* 3. Ab Officiali, seu Vicario Generali non potest appellari ad Episcopum; potest tamen coram hoc ille recusari *c. si contra 4. in fin. & ibi Gloss. fin. de Offic. deleg.* 4. Appellatio necessario fit ad alium eumque majorem; non item Recusatio. Gloss. *cit.* 5. In eadem causa non licet tertio appellare, & tamen post secundam Appellationem licitum est Judicem recusare *l. un. C. ne lic. in un. ead. caus. Et c.* 6. Addunt

141. 142. 143. Quod sit Officium Arbitrorum electorum in causa Recusationis?

144. 145. 146. Quis sit effectus Recusationis?

nonnulli, quod notorie delinquens non possit appellare, possit tamen recusare Judicem suspectum. Sed oppositum verius est, nempe quod in notorijs etiam non admittatur recusatio Judicis: quamvis admittatur Exceptio de incompetencia ejusdem; quia Judex incompetens semper censetur gravare, licet factum sit notorium.

Quaritur 4. quando proponi debeat Recusatio Judicis? **R.** proponi debet intra dies 20. post Libellum oblatum ante litem contestationem *c. inter 20. de sent. Et re judic. l. apertissimi 16. ibi: antequam lis inchoetur junct. Gloss. V. eod. C. de Judic. Auth. offeratur C. de lit. contest.* Ratio est, quia Exceptio reculatoria Judicis tanquam suspecti pertinet ad Dilatorias Ex epr ones, quae, ut *Tit. 25. n. 20.* dictum est, ante litem contestationem proponi debent. Imò hac Exceptio ante alias Dilatorias proponi debet, ut notat Gloss. *in c. inter cit. V. subeundo:* & ratio est, quia si super alijs dilatorijs subiret Judicium, in Judicem consensisse, adeoque Exceptioni Recusationis renuntiassentur.

Excipitur 1. si post aliam Exceptionem Dilatoriam propositam, vel post litem contestationem causa suspicionis primò supervenerit; nam quae de novo emergunt, novo habent opus remedio *l. de etate 11. §. ex causi 8. ff. de Interrog. in Jur. faciend.* Excipitur 2. si causa suspicionis antea quidem existerit, sed post litem contestationem primò in notitiam Rei venerit; quia justa ignorantia excusat *Reg. ignorantia 13. in 6.* Excipitur 3. si super alia Dilatoria, v. g. Actorem esse excommunicatum, Judicium subeat cum protestatione, ut salva maneat Exceptio recusationis propter suspicionem *c. pastoralis 4. & ibi Gloss. V. protestate de Except.*

Quaritur 5. quomodo proponi debeat Recusatio?

R. duo communiter requiruntur. 1. Debet proponi in scriptis, sive oblato Judici Libello Recusatorio *l. apertissimi cit. ibi: Libello recusationis ei porrecto,* Gloss. *in c. secundo 41. V. coram eodem h. tit. Gaill. l. 1. obs. 33. n. 13.* Vall. *hic §. 13. n. 4.* Pirh. *n. 271.* Wiest. *n. 144.* Ratio est, quia hujusmodi recusatio Appellationi ab interlocutoria æquiparatur, quae fieri in scripto debet secundum dicta *n. 62.*

2. in Libello reculatorio allegari debet justa causa suspicionis, & reculationis: & quidem specificè expressa de Jure Canonico *c. secundo cit. in fin. c. cum speciali 61. princ. h. tit.* Civili Jure spectato, secundum aliquos sufficit allegatio generalis per textum *l. apertissimi 16. eique subjectæ Auth. si verò C. de Judic. ubi modus præscribitur recusandi*

su.

suspectum Judicem, non tamen sit mentio expressiois causæ specialis.

Sed melius etiam hoc Jure expressio- nem causæ requirunt Cujacius *l. 9. obs. 23.* Gilcken *in l. apertissimi cit. n. 17. § 13.* Hunn, *in Treutl. vol. 1. D. 12. q. 41.* Wiest. *hic n. 147.* ob textus *l. fin. c. de Judic. & l. si pariter 9. princ. ff. de Liberal. caus. ibi, Nisi justam causam afferat, quare ad eum mitti non debeat* &c. Accedit usus, & praxis Tribunalium, ipsaque ratio, quia Judicis recusatio ad fuggillationem existimationis, & quodammodo injuriam illius pertinet; contra verò explorati est Juris, quoties aliquid ad injuriam, & existimationis alienæ fuggillationem pertinet, in specie, & nominatim debere exprimi *l. item exigit 16. ff. de dolo, & l. Prator 7. princ. ff. de injur. præsertim si vergat in contemptum Judicis, propter præsumptionem, quæ pro integritate illius militat c. sicut 15. in fin. de sent. & re judic. & l. fin. c. de Offic. Civil. Judic. ibi, Quod non arbitramur.*

Neque obstant *l. apertissimi, & Auth. si verò cit.* nam textus isti, cum aperte non advertebantur, interpretationem ex alijs Legibus, SS. Canonibus, & Curiarum praxi debent accipere.

235 Quæritur 6. quis Judex recusari possit? Certum est 1. prætextu suspicionis recusari non posse Principem Superiorem, qui non habet alium Superiorem Judicem in terris, uti est Papa in Spiritualibus, Imperator, vel Rex in temporalibus. Abb. *in relect. c. si quis contra 4. de for. compet. n. 25.* Pirh. *tit. eod. n. 205.* quia non habet alium Judicem Superiorem, qui de causis possit cognoscere; & Majestas illius omnem suspicionem ab eo remover.

Certum est 2. Jure Canonico recusari posse Judicem tam Ordinarium, quam Delegatum, etiam Episcopum *c. secundò 41. §. tertio, c. cum speciali 61. &c.* Imò totum Collegium recusari posse, communiter est receptum *arg. c. licet 10. de for. compet. Gaill. l. 1. obs. 33. n. 2.*

Certum est 3. Jure etiam Civili recusari posse Judicem Delegatum, tanquam suspectum *l. apertissimi 16. & l. fin. c. de Judic. nisi delegatio expresse facta sit à Principe cum clausula, Remota recusatione.* Idem videtur dicendum de Commissarijs datis ad recipiendos, & examinandos testes; quia Delegatum Jurisdictionem habent. *Gaill. l. cit. n. 7.*

236 Controversia est, an Jure Civili recusari ob suspicionem possit Judex Ordinarius inferior? In qua communis DD. consentiunt in negativam, moti textu *Auth. si verò c. de Judic. ubi Judici Ordinario, juxta ratione recusato, cognitio causæ non omnino adimitur, sed statuitur, ut ei adjungatur Archiepiscopus, vel Episcopus, aut, ut habet moderna praxis, alius vir bonus, ac discretus, minimèque suspectus.*

Alij tamen cum Hilliger, *ad Donell. l. 17. c. 25. litt. Q. textu Auth. cit.* putant consilium duntaxat contineri. Unde existimant utroque Jure tam Ordinarium, quam Delegatum Judicem recusari posse: quod firmant etiam argumento ducto ex ratione; quia cum Ordinarius non minus suspectus esse possit, quam Delegatus, non fuit ratio ob suspicionem permittendi potius recusationem unius, quam alterius.

Quidquid sit, in praxi observanda est Curiarum consuetudo, ut rectè advertit Haun. *tom. 5. de J. & J. tr. 2. n. 75.*

Quæritur 7. quæ sit justa causa recusandi Judicem? Hoc certò definiti nequit, sed Arbitris plerumque ad id electis examinandum relinquitur, ad quos non esset necesse recurrere, si ejus in Jure certa extaret definitio. Justa interim, & indubitata reputatur omnis illa, quam Canon, vel Lex pro tali habent. Tales autem variæ censentur: & possunt reduci ad tria capita.

1. Quando Judex recusatus est recusatōris inimicus: quod præsumi potest 1. si litem, seu Judicalem controversiam habeat cum Judice; nam ex litibus solent oriri inimicitie: unde is, qui cum aliquo contendit in Judicio, dicitur ejus Adversarius *c. de Quod vult Deo 1. de Judic.* 2. Si Judex illi minatus sit, quòd occasione oblata, ei velit nocumentum inferre, aut se de eo vindicare; non enim solum censetur inimicus, qui actu infert injuriam, sed etiam, qui conatur inferre. 3. Si signum benevolentie, seu amicitie ipsi deneget, quod alijs ejusdem conditionis, & statūs hominibus exhibere solet.

2. Quando Judex recusatus habet specialem affectionem, aut relationem ad Adversarium recusantis. Colligitur hæc 1. si Judex sit alterius partis consanguineus, vel affinis *c. accedens 4. ut lit. non contest.* 2. Si Dominus *c. causam 17. de Offic. delegat.* 3. Si socius, vel collega *c. cum R. 35. eod.* 4. Si familiaris, magna sc. non modica familiaritate *c. insinuante 25. eod.* 5. Si Patronus, vel Cliens *l. Lex 5. princ. ff. de injur.* Ratio horum omnium est, quia censetur tales peculiariter diligere, aut defendere velle.

3. Quando Judex recusatus habet specialem affectionem erga causam, quæ proponitur in Judicio. Talem habere censetur 1. si in eodem negotio egerit Advocatum, vel Procuratorem. 2. Si ut privatus similem causam habet in alio Tribunali. 3. Si ex causa in Judicio proposita speciale aliquod emolumentum redundaturum sit in ipsum Judicem: quorum ratio est, quia præsumitur ita judicaturus, sicut pro se judicari cupit, ne sibi contradicat.

Potestque his casibus recusari non solum Ordinarius, sed etiam ejus Vicarius, licet in specie adversus Vicarium nulla alia sit suspicio: item quando suspectus est dominus,

ex eadem suspicionis causa allegari ut suspecta potest tota ejus familia. Videatur Marant. de Ord. Judic. p. 6. tit. de Appell. à n. 27. ubi 40. omnino causas reculandi enumerat.

139 Quæritur 8. quis de causæ in Reculatione expressæ veritate, & legitimitate possit cognoscere? Videtur pertinere ad Judicem recusatam, ex generali regula, quod cujusque Judicis regulariter sit cognoscere, an sua sit Jurisdictio l. ex quacunque 2. ff. si quis in jus vocat. non ier. & l. si quis 5. ff. de Judic.

Sed dicendum hoc non ad Judicem recusatam (ne in propria causa jus dicat contra Regulam Rubr. & l. un. C. ne quis in sua caus.) sed ad Arbitros ad id electos ferè, & regulariter pertinere, qui ab ipso Judice recusato, & ejus recusatore, vel ab ipso, & ipsius Adversario, si quem habet, eligi, & de causa suspicionis proposita cognoscere debent intra terminum competentem ipsis præfixum: interim autem, dum istud fit, Judex recusatus cognitione causæ superfedere debet, nisi recusatio manifestè sit frivola; nam si talis sit, insuper habitâ causâ suspicionis sibi objectæ, in negotio principali procedere non prohibetur. Abb. in c. cum speciali 61. b. tit. n. 12. Barb. n. 1. Laym. n. 4. Sicut de ea etiam cognoscit, quando allegata suspicionis causa non probatur; vel quæ probata est, insufficientis esse pronuntiatur.

140 Dixi Ferè, & Regulariter; nam varijs casibus de causa suspicionis alij cognoscunt, 1. Cum delegato recusato præsens est delegans; nam Arbitri in casu, quo Delegatus Papæ ob suspicionem recusat, ad cognoscendum de causa suspicionis ideo solum eliguntur, quia delegans multum distat, & perumque sine magnis sumptibus, & molestijs adiri non potest. Abb. in repetit. c. si quis contra 4. de for. compet. n. 21. Molin. tr. 5. de J. & J. D. 23. n. 15. Wiest. hic n. 149. 2. Cum recusat Officialis, aut Vicarius Generalis Episcopi, unum cum ipso Tribunal constituens; tum enim de causa suspicionis cognoscere ad Episcopum pertinebit, nisi hic aliunde suspectus sit, aut procul absit c. si contra 4. pr. 7. cum autem de Offic. Deleg. in 6. Molin. Wiest. l. cit. & alij apud istum. 3. Quando tanquam suspectus recusat unus ex duobus ad eandem causam delegatis cum clausula, Si ambo non potestis, unus procedat; nam tali casu de reculationis articulo cognoscere potest condelegatus non recusatus, ut intelligat, an clausulæ conditio impleta, & Jurisdictio sua solius sit c. si contra sit. Molin. Wiest. l. cit.

Ad regulam in contrarium allatam dico, illam non procedere, quando Judex recusat, quia suspectus, propter præsumptionem, ne fortè noceat parti eum recusanti: unde sicut suspectus est in causa principali, ita etiam in questione incidente competentia, vel incompetentia,

Quæritur 9. quod officium sit Arbitrorum electorum in causa reculationis Judicis? R. 1. omnia, quæ spectant ad articulum suspicionis, possunt Arbitri peragere, velari citare testes, & compellere ad testificandum; eos, si delinquant, punire, ipsos examinare, exceptiones contra personas, aut dicta ipsorum admittere, pronuntiare, an causa suspicionis sit justa, & probata, vel non. Host. in c. 39. de Offic. Deleg. V. omnia, Molin. tr. 5. D. 23. n. 10. Pirh. tit. de Offic. Deleg. n. 136. Dixi, Quæ spectant ad articulum suspicionis; nam de causa principali non possunt cognoscere; & hinc ubi pronuntiaverint super causa suspicionis, functi sunt officio suo, & potestas illorum cessat. Vall. hic §. 18. n. 6.

2. Cognitâ suspicionis causâ, videntur, an probata illa sufficienter sit, vel non, aut probata quidem, sed tanquam inidonea judicata. Si primum, sententiâ desuper latâ per Arbitros, Judex cognitionem causæ principalis alteri demandabit de consensu reculatoris, vel ad Superiorem remittet, prout statutum est c. cum speciali 61. princ. b. tit. Quod ipsum etiam facere potest omisâ viâ eligendi Arbitros, ut bene notat Molin. l. cit. n. 17. Si secundum, causa principalis ad Judicem recusatam remittetur, isque perseverabit Judex c. secundo 41. S. tertio b. tit. Idem dicendum, si lapsum sit tempus præfixum arbitris, & hi intra illud de causa suspicionis pronuntiare neglexerint, vel detrectarint; nam eo casu sine ulla Arbitrorum sententiâ, potestas procedendi ulterius revertitur ad Judicem recusatam, & tollitur ejusdem suspensio c. legitima 2. b. t. in 6.

3. Si duo Arbitri electi, ut de causa suspicionis cognoscant, inter se concordare nequeunt, debent eligere tertium, ut quod duo ex his tribus decreverint, firmitatem obtineat c. cum speciali cit. Possuntque ad hoc à Judice recusato cogi etiam per Censuram Excommunicationis c. legitima cit. c. suspitionis 39. de Offic. deleg. Pirh. hic n. 275. Excipiuntur, nisi Judex recusatus terminum minus competentem assignet Arbitris; tunc enim ab eo appellari potest, per partes tamen, quæ in hoc gravantur, & non per Arbitros, nisi & hi graventur, ut quia contra ipsos profertur Excommunicatio, si intra terminum assignatum causam suspicionis non definiunt. Gloss. in c. legitima cit. V. competens, & in Addit.

Quæritur 10. quis sit Effectus Reculationis? R. Effectus est, quod postquam fuerit proposita, pendente desuper cognitione, nisi frivola eam esse constiterit, Judex in causa superfedere, nec ad ulteriora procedere debeat; aliâs quæ circa eam innovarint, perinde, ut post Appellationem attentata, ante omnia erunt revocanda, ut patet ex pluribus cit.

Controversia est inter Interpretes, an ipse

ipso Jure hæc nulla sint, an verò validitas, vel nullitas sententiæ, & processus pendeat ab eventu probandæ, & improbandæ causæ, ita, ut probatâ causâ recusationis, declaretur invalidus, improbatâ verò validus. Affirmant ipso Jure nullam esse sententiam, & processum Gloss. in can. quoties 16. V. appellent. caus. 2. q. 6. Marant. de Ord. Judic. p. 4. dist. 16. n. 4. Mynsing. cent. 4. obj. 59. Gall. l. 1. obj. 33. n. 12. Hiltrop. Process. p. 2. tit. 13. n. 30. Vall. hic §. 19. n. 4. §. 5. Zoel. n. 38. Fundantur 1. quia fatius est, ut impediatur, ne quid fiat, quam ut factum postea cum verecundia Judicis recusati retractetur. 2. Quia generaliter sicut inimici, ita quoque suspecti non debent judicare in causa c. secundo 41. §. tertio h. tit. est enim periculosissimum, & à ratione alienum coram Judice suspecto litigare. 3. Quia ipsa suspicionis exceptione proposita, Judicis recusati Jurisdictio ita suspenditur, ut non possit causam committere alteri, nisi de consensu recusantis c. Judex 5. de offic. deleg. in 6. igitur multo minus procedere potest in causa principali, nisi prius discutatur articulus recusationis; cui enim non licet, quod minus est, multo minus licebit, quod majus est.

145 Sed distinguendum est, an causa objectæ suspicionis notoria sit, an verò non. Si primum, ex tali causa factam recusationem Judicis obstare valori actorum satis convenit inter DD. teste P. Wiest. hic n. 154. Si secundum, videndum, an acta illa sint post electionem Arbitrorum, an ante illam post recusationem. Si prius, iterum erunt ipso Jure irrita, arg. c. secundo cit. §. tertio, & c.

cum speciali 61. prin. eod. ubi dicitur, tum de-
mum Judicem recusatum posse uti Jurisdic-
tione sua, cum suspicionis causa intra termi-
num assignatum finita fuerit. Igitur per ar-
gumentum à sensu contrario intra terminum
illum carebit usu Jurisdictionis. Si poste-
rus, Innoc. in c. cum speciali cit. n. 7. Imol.
ibid. n. 18. §. 21. Alex. n. 46. §. seq. Pirh.
hic n. 277. Wiest. n. 154. putant, sic acta à
Judice recusato non esse ipso Jure nulla, sed
valida, nisi interponatur Appellatio, vel alio
modo causa ad alium cum effectu transfera-
tur. Colligitur ex c. super questionum 27. in fin.
de Offic. delegat. ubi a delegato, quando ite
justa recusationis causam non admittit, con-
ceditur Appellatio, & ea solum habentur pro
irritis, quæ post hujusmodi Appellationem
interpositam acta fuerint. Igitur per argu-
mentum à sensu contrario valida erunt, quæ
post recusationem, sed ante appellationem
tamen sunt acta.

Neque obstant Argumenta contraria. 146

Ad 1. major est verecundia Judicis, si actus
ab eo factus declarari debeat ipso Jure nul-
lus, cum hoc arguat ignorantiam Juris, aut
malitiam. Ad 2. Inimicitia, & suspicio fun-
damentum præbent recusationis, non autem
evincunt, quod acta sint omnino nulla. Ad
3. per textum c. Judex cit. acta Judicis recu-
sati non irritantur: imò potius contrarium
ex eo colligitur; dum enim ibi Judex recu-
satus permittitur saltem de consensu recu-
santis causam delegare alteri, sequitur,
quod adhuc habeat Juris-
dictionem.

§. X.

De Relationibus.

SUMMARIUM.

147. Quid sit Relatio?

148. Quomodo cum Appellatione conveniat,
& ab ea differat?

149. Ex quibus causis fieri possit?

147 Quæritur 1. quid sit Relatio? R. Relatio
est Judicis inferioris, in causa de Jure
dubitantis ad Principem missa consultatio, ut
sciat, quid in judicando sequatur. Durand.
Specul. tit. de Relationib. §. 1. n. 1. Ma-
rant. de Ord. Jud. p. 6. tit. de Appell. n. 7.
Vall. hic §. 20. n. 3. Pirh. n. 278. Wiest.
n. 158. Dixi de Jure dubitantis; nam Re-
latio locum duntaxat habet, cum Judex in-
ferior de Jure ob ejus difficultatem, & am-
biguitatem dubitat; tunc enim Papam, vel
Principem consulere potest, cum ejusdem sit
interpretari Leges, cujus est eas condere l.
fin. C. de LL. Si questionem facti ad Su-
periolem referat, non admittitur talis Rela-
tio; quia de hoc non consulere Principem,

150. Quot modis?

151. Requisita, ut legitime fiat.

152. Effectus ejusdem.

sed ipsemet in rei veritatem, & qualitatem
debet inquirere: imò illam ad Superiolem
referens præsumitur non bona fide agere;
quia censetur hoc facere, ut se exoneret, &
judicandi munus evitet. Gloss. in c. intimissi-
68. V. de inquisitionis h. tit. Barbof. ibid. n.
3. Pirh. n. 278. cit.

Quæritur 2. quomodo Relatio con-
veniat cum Appellatione, & ab hac diffe-
rat? R. Convenit tripliciter maximè.

1. Quia sicut Appellatio fit ab inferiore ad
superiolem, ita & Relatio. 2. Sicut pendente
Appellatione ita etiam pendente Relatio-
ne, imò etiam promissa duntaxat, nihil atten-
tari, vel innovari debet l. ex illo 13. C. de
Appell. l. siquis 1. C. de Relat. 3. sicut per
Appel-

Appellationem cognitio causæ devolvitur ad Superiorem, sic & per Relationem, ita, ut apud referentem, seu remittentem esse definat *l. ad Principem 22. ff. de Appellat. Vall. hic §. 20. n. 1.* Differt ab Appellatione, quia Appellatio post, Relatio autem ante sententiam, & quidem non à partibus, sed à Judice interponitur, eaque facta, & admisa super causa, non ipse superior, sed ad ejus remissionem, seu Rescriptum Judex inferior sententiam profert *l. siquis cit. Gonz. in c. licet 5. de Offic. Legat. num. 5.* Excipiuntur causæ criminales, in quibus prius fertur sententia, ut demum Princeps judicet, an eam sequi oporteat *l. inter pœnas 6. §. deportandi 1. ff. de interd. & relegat. Durand. Specul. tit. de Relation. §. 3. Vall. §. 20. cit. n. 2. Pirh. n. 281.*

149 Queritur 3. ex quibus causis Judex controversiam, vel ejus articulum transmittere ad Superiorem possit? *¶* plures enumerant Abb. in *c. intimasti 68. n. 2. b. tit. Marant. de Ord. Judic. p. 6. tit. de appell. n. 7. §. 8. Pirh. hic n. 279.* 1. quia est causa Superiori specialiter reservata, de qua Judex inferior cognoscere nequit, ideoque eam referre debet ad superiorem Judicem competentem *c. ut debitus 59. in fin. b. tit. 2.* quia Superior tali forma causam alicui delegavit, ut ea cognita, & instructa ad ipsum remittatur *c. licet 5. de Offic. Legat. c. cum Bertholdus 18. de sent. & re judic. c. ut nostrum 56. b. t.* 3. quia causa est valde ardua, & dubia, & propterea Judex inferior consilio Superioris indiget. Ex his solum tertius modus ad Titulum presentem spectat; nam prioribus duobus modis accepta Relatio potius Reservatio dici debet.

150 Potest autem hoc tertio modo Relatio fieri dupliciter. 1. simpliciter prout olim juxta Canones in magna Judicum ignavia, vel timiditate fieri solebat *c. dudum 22. de elect.* 2. addita declaratione opinionis ejus, in qua est referens. Utriusque modi Relationes olim in frequenti fuerunt usu; novissimo tamen Civili *Auth. novo Jure c. de Relation. & Novell. 125. c. 1.* ab Imp. Justiniano fuerunt sublatae, & constitutum, ut causa perfectè examinata per sententiam laram terminetur ab ipso Judice, & executioni mandetur, nisi ab ea fuerit appellatum. Earum loco hodiernis moribus recurri frequenter solet ad Jurisperitos, & Academica istorum Collegia, horumque exquiri consilium: quod donec reportetur, perinde ut Relatione Principi presentata, quasi suspensa Jurisdictione, circa causam nihil innovatur. Vall. hic §. 20. n. 5. Brunnem. in *l. siquis 1. C. de Relationibus.* Jure Ecclesiastico Relationum usus retentus est, quamvis sit minus creber. Wiest. hic n. 159.

151 Queritur 4. quomodo Relatio causæ ad Principem fieri debeat? *¶* ut debito

modo hæc fiat, plura requiruntur. 1. ut plenam vel totius causæ, si de tota causa sit dubium, vel articuli, de quo dubium est, instructionem, propositis omnibus facti circumstantijs, & allegationibus utriusque partis contineat *l. siquis 1. C. de Relation.*

2. Si dubitetur de tota causa, simul mitti ad Principem debent Acta *l. fin. c. eod.* si de articulo tantum, solum ille, de quo dubitatur, excerpendus, & ad Principem mittendus est, non verò totus Processus, ne illius inspectione nimium fatigetur, Pirh. hic n. 280.

3. Relationem, vel Copiam, sive Exemplar illius edere prius partibus debet; alias eidem fides non adhibetur *c. intimasti 68. b. tit.* Ratio est, quia Judex posset non bene informare Superiorem de causa, tacendo veritatem, vel exprimendo falsitatem. Hinc si Relatio partibus edita non videatur vera, vel sufficiens, eam refutare, & appellare possunt *l. siquis 1. & l. seq. C. de Relat.*

4. Copia hæc tradi debet in forma Authentica, ut non possit immutari *c. quoniam 11. de Probat.* nempe manu Notarij, vel aliorum duorum virorum honestorum scripta, vel authentico sigillo munita. Abb. in *c. intimasti cit. n. 1.*

5. Utraque pars in Relationem ipsius editam consentire debet *l. super 2. & ibi Gloss. V. probantur C. de Relat.* Sufficit autem, si non contradicant Relationi; quia tacens consentire videtur, si consentire nolens contradicere deberet. Si una tantum pars consentiat, altera contradicat, Relatio fidem non facit, nisi ea, quæ referuntur, ex actis cognosci, probarique possint. Abb. *l. cit. n. 2. in fin.*

Queritur 5. quis sit Effectus Relationis? *¶* Effectus Relationis est, quod fitur per Appellationem, ita & per Relationem Jurisdictio inferioris Judicis suspendatur; nam si iste causam referendam esse decrevit, ex eo tempore circa causam illam Jurisdictio illius quiescit, seu suspensa est, ita, ut ea pendente nihil innovari, vel attentari debeat, nec de causæ meritis inquiri, donec Superior consulatur, & ipse, vel ejus Successor responsum dederit *c. licet 5. de Offic. Leg. l. ex illo 13. C. h. tit. Host. in Summ. hic num. 3. Durand. ibid. §. 5. Pirh. n. 282.*

Procedit autem hoc solum, nisi partes consentiant; nam de partium consensu, si Relatio promissa, nondum tamen sit facta, Judex causam reassumere, eamque iterum cognoscere potest, ut notat Gloss. in *c. licet cit. V. transfulerat*, Host. Durand. Pirh. *l. cit.* Ad didi ante factam Relationem; nam postquam Relatio, seu Causa instructa Principi est presentata, tum neque cum partium consensu Judici cognoscere, aut quidpiam immutare concessum est, ne illudatur Principi, ut colligitur ex *c. bona 4. de Postul. Prælat.* & notat Abb. in *c. licet cit. n. 3.*